

GENÇ MEMUR-SEN

GENÇLİK VE AİLE REHBERİ

Ocak 2026

www.gencmemursen.org.tr

GENÇ MEMUR-SEN
GENÇLİK VE AİLE REHBERİ

Memur-Sen Adına Sahibi Genel Başkan

Ali YALÇIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ramazan ÇAKIRCI

Yayın Kurulu

Mahmut Faruk DOĞAN

Levent USLU

Hüseyin ÖZTÜRK

Hacı Bayram TONBUL

Soner Can TUFANOĞLU

Ali YILDIZ

Hamza ÖKSÜZ

Grafik Tasarım

Mustafa Fehmi ÖZDEMİR

ISBN: 978-625-93882-4-3

Yönetim Merkezi

Zübeyde Hanım Mahallesi Sebze Bahçeleri Caddesi

No:86 Altındağ - Ankara / TÜRKİYE

Tel: 0 312 230 09 72 - Faks: 0 312 230 39 89

Proje Koordinatörü

Dr. Mesut Emre BALCI

Danışma Kurulu

Dr. Fatih Muhammed ÇAKMAK

Ömer Faruk OTACI

Hasan YAĞDIRAN

Enes MACUN

Hasan YILDIZ

Hüseyin ARAZ

Abdulsamet AKAN

Nurullah HATİPOĞLU

M. Taha ÖZDEMİR

Hazırlayanlar

Hacer YILMAZ

Kerem İkbāl ULUDAĞ

Nur Sinem ÖZTÜRK

Seda Nur YAŞAR

Sena TOKSOY

Baskı

SEMIH OFSET MATBAACILIK

Büyük Sanayi Çilingir Sokak No: 26/47 İskitler,

Ankara/TÜRKİYE Tel: 0 312 341 40 75

Bu Bülten, Basın Ahlak İlkelerine Uymayı Taahhüt Eder.

Atıf

Genç Memur-Sen: Genç Memur-Sen Gençlik ve Aile Akademisi Raporu, (2026), Ankara,
Genç Memur-Sen Genel Merkezi

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
I. AKADEMİ DERSLERİ: UZMAN GÖRÜŞLERİ	
Son Sığınak Aile	
Prof. Dr. Nevzat TARHAN	9
Aile Nereye?	
Dr. Savaş Şafak BARKÇİN	19
Aile İlişkilerinde Kriz Yönetimi	
Senem YILDIZ	29
Gençlik, Bağımlılık ve Aile Denklemleri	
Dr. Mehmet GÜLLÜOĞLU	37
İslam Toplumunda Aile: Hususi Cennetimiz	
Dr. Ömer DEMİRBAĞ	41
Doğru Anne Baba Modeli Olmak	
Mine İZGİ	53
Ailede Mahremiyet Bilinci	
Hilal ÇORBACIOĞLU	59
II. ÖZEL SÖYLEŞİLER VE AKADEMİDEN SESLER	
A. UZMAN RÖPORTAJI	
Biz Sorduk, Prof. Dr. Sadettin ÖKTEN Cevapladı	73

B. AKADEMİDEN YANSIMALAR

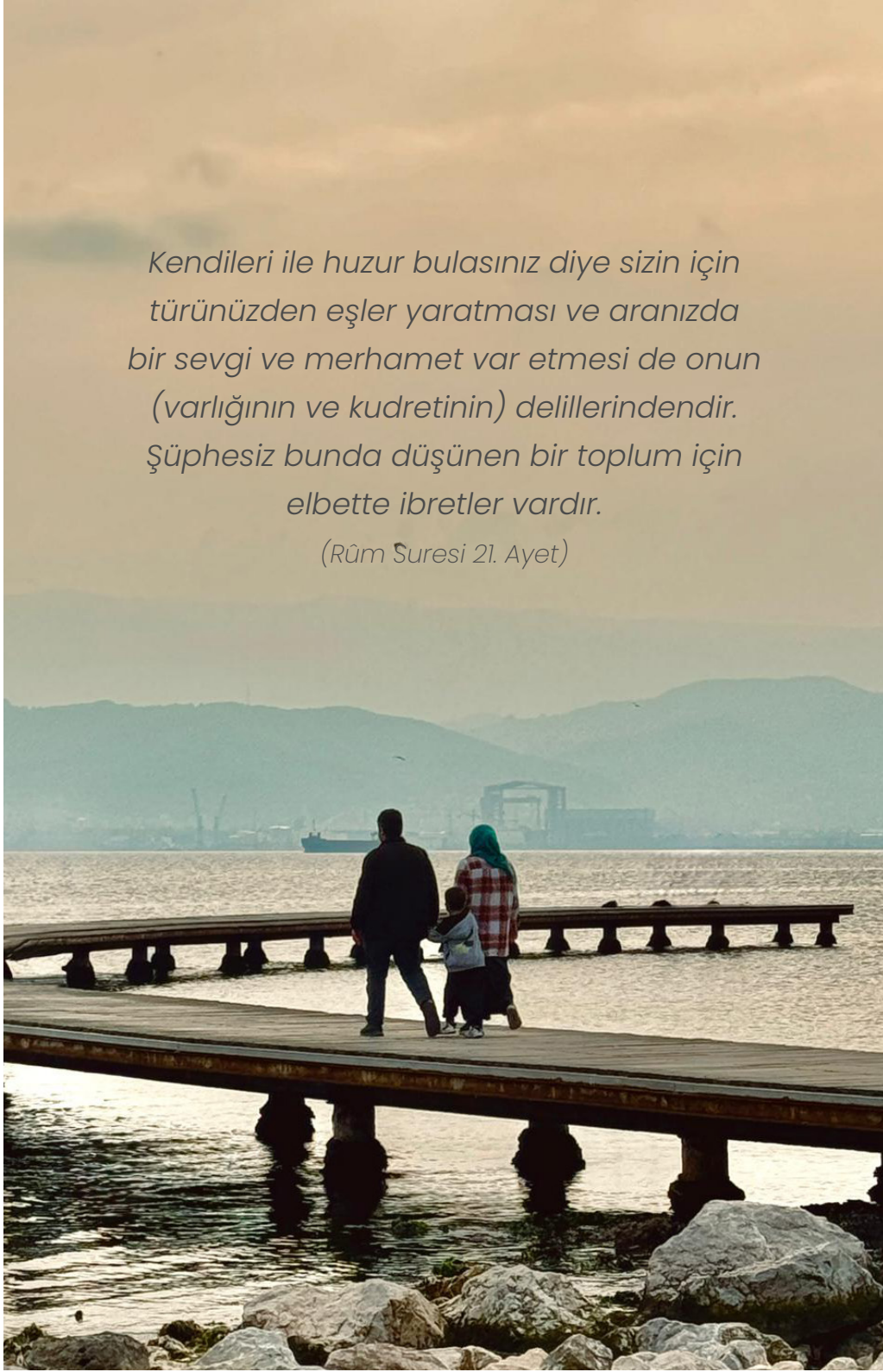
Akademi Katılımcıları ve Ders Veren Konuklarımızın Gözünden Aile Nedir?	76
Aile Olmanın Parolası	78
Hadislerle Aile	79
Genç Memur-Sen'in Genç Aileleri İle Röportaj	80
Umre Yolcularımızın Kaleminden Akademiye Dair	85

III. AİLE KÜTÜPHANESİ VE KILAVUZU

A. PRATİK REHBER	91
Çocuk Yetiştirilirken Dikkat Edilmesi Gerekenler	91
B. KAYNAK ÖNERİLERİ	93
Kitap Önerileri	93
Makale Önerileri	96
Video Önerileri	98
Film Önerileri	101
Oyun Önerileri	102
Çocuk Dergileri ve Belgesel Önerileri	104
SON SÖZ	103

*Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için
türünüzden eşler yaratması ve aranızda
bir sevgi ve merhamet var etmesi de onun
(varlığının ve kudretinin) delillerindendir.
Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için
elbette ibretler vardır.*

(Rûm Suresi 21. Ayet)

*Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı
bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı
gelmekten sakınanlara önder eyle"
diyenlerdir.*

(Furkan Suresi 74. Ayet)

Dr. Mesut Emre BALCI
Genç Memur-Sen
Genel Başkanı

Toplumun en temel yapı taşı olan aile, bireyin değerlerini, kimliğini ve aidiyet duygusunu şekillendiren en önemli kurumdur. Ailenin korunması, güçlendirilmesi ve gelecek nesillere sağlam bir şekilde aktarılması, yalnızca bireylerin değil toplumların da istikbali açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bu bilinçle, 2025 yılının “Aile Yılı” olarak ilan edilmesini bir fırsat olarak değerlendiren Gençlik ve Aile Akademisi, Ramazan ayı boyunca sürdürülen bir eğitim programı olarak hayata geçirilmiştir.

Akademi, bireylerin ailenin önemini idrak etmesi, aile olmanın getirdiği sorumlulukların farkına varması ve bu değerleri gündelik hayata taşıyabilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Yedi derslik bir eğitim serisi şeklinde kurgulanan program, büyük yankı uyandırmış ve kısa sürede geniş bir ilgiye mazhar olmuştur. Seksen bir ilin tamamından ve yurtdışından yedi bine yakın genç, akademi programına başvuruda bulunmuştur. Eğitimler, çevrimiçi platformlar üzerinden erişime açılarak farklı coğrafyalardan katılımcılara ulaşma imkânı sağlanmıştır.

Program kapsamında günümüzün aile yapısını, ebeveynlik rollerini, gençlerin aile kurmaya yaklaşımlarını ve toplumsal meseleleri derinlemesine ele alan konular işlenmiş; katılımcılara hem teorik hem pratik açıdan önemli bir birikim aktarılmıştır.

Alanında uzman kişilerin katkılarıyla gerçekleştirilen program, ilgiyle takip edilmiştir. Prof. Dr. Nevzat TARHAN, Dr. Savaş Ş. BARKÇİN, Senem YILDIZ, Dr. Mehmet GÜLLÜOĞLU, Dr. Öğr. Üyesi Ömer DEMİRBAĞ, Mine İZGİ ve Hilal ÇORBACIOĞLU gibi değerli isimler, bilgi ve birikimlerini paylaşarak katılımcılara farklı perspektifler sunmuşlardır.

Eğitilere katılım için herhangi bir yaş sınırlaması öngörülmemiştir. Bununla birlikte, programın sonunda 18-35 yaş aralığında yer alan ve yoklama şartlarını yerine getiren katılımcılar arasından kura ile seçilen beş kişinin Umre ziyaretiyle ödüllendirilmesi, programın manevi boyutunu daha da güçlendirmiştir.

Gençlik ve Aile Akademisi, ulaştığı geniş kitle ve işlediği derinlikli konularla yalnızca bir eğitim serisi olmanın ötesine geçmiş, aile kurumunun değerini yeniden hatırlatan ve bu bilinci canlı tutmayı hedefleyen bir platforma dönüşmüştür. Bu çalışmanın, aile ve gençlik üzerine yürütülen ilmi ve fikrî çabalara, çalışmalara da katkı sunmasını temenni ediyorum.

Bu Akademinin planlanmasından icrasına ve raporlaştırılmasına kadar emeği geçen tüm Genç Memur-Sen ailesine, Akademi kapsamında ders veren kıymetli hocalarımıza ve katılımcılarımıza şükranlarımı sunuyorum.

1. DERS

Prof. Dr. Nevzat TARHAN
Üsküdar Üniversitesi Kurucu Rektörü-Psikiyatrist

SON SİĞİNAK AİLE

Aile konusunu özellikle merkeze aldığınız için sizleri tebrik ederim. Gerçekten ailede yangın var, küresel olarak bir yangından söz ediyorum. Şu anda modernizm aileyi kurban etti. Hollywood odaklı olarak küresel bir şekilde aileye saldırılıyor, aileye savaş açılmış durumda. Mevcut durum da kendiliğinden olan bir durum değil. Ben bunu ilk ne zaman fark ettim? 2003 yılında New York'ta bir kadın imam çıktı ve namaz kıldırdı. Belki hatırlarsınız, 22 sene önce New York'ta bir kadın camide namaz kıldırdı. Tam 11 Eylül olmuştu, 11 Eylül olduktan sonra Afganistan'la ilgili daha herhangi bir müdahale söz konusu değildi. Bu arada “*bu normal bir olay değil*” dedim. Bu psikolojik savaş konusu, bu konuda kitap çalışması olan birisi olarak bunu düşündüm. Kadın üzerinden, kadının cinsiyeti üzerinden bir saldırı planlanıyor.

Özellikle bizim medeniyet coğrafyamıza yönelik böyle bir plan var diyerek “*Kadın Psikolojisi*” kitabını yazma ihtiyacı hissettim. “*Kadın psikolojisi*” kitabında kadın-erkek cinsinin biyolojik ve psikolojik farklılıklarını ele aldım. Aile kavramını, sosyal rollerini vs. bütün bunları ele alarak o kitabı hazırladım. Şu anda her ay muntazam satışı olan bir kitap haline büründü. Bu kitaba kimin daha çok rağbet gösterdiği hususunu yayınevime sordum ve şöyle bir cevap aldım; Diyanet İş-

leri Başkanlığı Aile ve İrşat Merkezi ve aile danışmanlığı merkezleri bu kitabı tavsiye ediyor. Çünkü kadının ve erkeğin biyolojik doğası ve fıtratıyla ilgili kanıtlar sunuyorum. Şu an dünyada kadın ve erkek arasında biyolojik farklılıklarının olmadığı iddia ediliyor, cinsiyetsizlik projesi yürütülüyor. Doğru olan, kadın ve erkek cinsi hak ve fırsatlar da eşittir ama biyolojik olarak eşit değildir. Bunun kanıtlarını sunan, beyin bilgilerini de kullanarak çalışma yapma zorunda hissettim. Çünkü ben akademisyenim, kendi uzmanlık alanımda tespitleri yapıp ona göre ilerlemem gerekir. Aynı dönemde aile üzerine ilk kitap çalışması olan “*mutlu evlilik: aile*” çalışmamı da bu dönemlerde yapma ihtiyacı hissettim. Çünkü toplumda bir sosyal bir çürüme hedefleniyor, sosyal bir çöküş ve sosyal bir müdahale hedefleniyor. Bunun için de hedef seçilen sosyal yapı: aile.

Aileye ve evliliğe ilginin azaltılması küresel bir proje, küresel bir durum. Bununla ilgili “Aile Yılı” ilan edildi, geç de olsa bu önemli bir şey, faydalı bir şey ama aile konusu böyle çözülemez. Aile konusunu çözmek için muhakkak insanlara dokunan sosyal projeler yapılması gerekiyor; sosyal alanlarda yatırımlar yapılarak insanların bu konuda farkındalığı artması gerekiyor. Taşa toprağa yatırım önemli bir şey ama şu anda daha

önemli şey: insana yatırım, aileye yatırım, bu hususlar önemli artık. Bunları yapabilirsek aşama kaydederiz.

Bizim aile yapımız her şeye rağmen sarsılrsa da dünyadaki birçok ülkeye göre çok daha iyi durumda. Örnek vermek gerekirse, evlilik dışı doğum oranları Türkiye’de % 2.9, hani caminin önüne bırakılma çocuklar var ya, onların oranı. Bu oran İzlanda’da % 69 mesela, İsveç-Norveç gibi yerlerde % 56, Almanya’da % 40, Fransa’da %59. Şaka değil, bunlar resmi istatistikler. Bu ne demektir? Tek kişilik haneler demektir. Beş kişilik haneler azalmış durumda ve hane kırılganlığı artıyor Türkiye’de. İstatistiklere göre tedbir alınmazsa yirmi sene sonra biz İsveç-Norveç gibi olacağız, tek ebeveynli çocukların sayısı da yükselecek ki zaten yükseliyor. Türkiye’de artık bıçak kemiğe dayanmış durumda. Sosyolojik değişiklikler yavaş olur, sosyolojik düzelmeler de yavaş olur; hemen beklememek gerekir. Bunu bunun için kısa vadeli politikalar değil, orta ve uzun vadeli politikalar gerekiyor.

Türkiye’de aile ile ilgili bütün o küresel planlara ve kültürel etkilenmelere rağmen aileye önem verenler var. Ben üniversitedeki öğrencilerden biliyorum, onlara anket yapıyoruz, gençlerin ilk geldiklerinde en çok yücelttikleri kurum: aile. Evet, gençlerin şu anda hayata dayandıkları bir kurumdur aile. Türkiye’de “Son Sığınak Aile” kavramı da oradan geliyor, onu da söyleyeyim. Neden “Son Sığınak Aile” mesela? Bu konuda kitap çalışması yapma durumu ihtiyacı hissettim. Sebebi de şu: Bir toplumu koruyan kurallar zinciri vardır. Bunlardan birisi hukuki normlarda belirlenir. Yasalara ve kanuna uymazsanız, kırmızı ışıktaki geçerseniz ceza-

sını alırsınız gibi kurallar silsilesidir. İnsanı koruyan ikinci normlar, sosyal normlardır. Hukuki normlar yasalar ile belirlenirken sosyal normlar gelenek ve kültürle, etik standartla belirlenmiştir. Kültürel ilişkilerde kimse pijamayla sokağa çıkamaz mesela. İnsanların hakkına, sınırlarına saygı gösterirsin. İnsanın suç işleyecek şeyin ötesinde saygısızlık yapamazsın gibi. Bunlar toplumu oluşturan sosyal normlar. Bu sosyal normlar yıkıldı şu anda, toplumu koruyan gelenekler ve görenekler, sosyal standartlar ve kültürel standartlar değişiyor. Çünkü eğlence endüstrisinin yaptığı ciddi bir şey var; ‘evliliğe ne gerek var’, ‘hayatını yaşa’, ‘aile ayak bağıdır’, ‘cinsiyet tektir, kadın erkek yoktur’ tarzında ciddi bir propagandayla karşı karşıyayız. Bu kurbanlarımız gençler oluyor daha çok. Özellikle Genç Memur-Sen’in meseleye sahip çıkması çok anlamlı. İnsanı koruyan üçüncü norm ise vicdani normlardır. Ahlaki norm vardır, ahlaki normları belirleyen de vicdandır. İnsanın vicdanı hasar görünce bu norm biter. İnsan sözünde durmak, yalan söylememek, kimsenin olmadığı yerde bile kötülük yapmamak durumunda burada. Bütün bunlar, bu normlar bozulursa zaten insan bozulmuş olur ve insan canavarlaşmış olur.

Kale toplumdu, dış kale yıkıldı. Toplumu ve aileyi koyan dış kale, sosyal normlar, yıkıldı; kanunlar da işe yaramıyor. İç kale aileydi, ailede yıkılırsa vicdan ve ahlaki koruyan son sığınak gider. Şu anda özellikle sosyal medya, bu sebeple evin güvenli alanına göz dikmiş durumda.

Gençler, aile şu anda güvenli alan olmaktan çıkmaya başladı ve birey artık bire bir hedef. Bu nedenle buna karşı direnmeyi bire bir

yapacağız. Böyle bir problem var, herkes bu işin ciddiyetini anlayacak, benim alanımda neyi düzeltmem lazım, bana ne görev düşüyor ne gibi sorumluluk düşüyor diye hareket ederse, insan ve toplum yavaş yavaş aydınlanırsa dünyadaki gidişi tersine çevirecek adımlar atılmış olur.

Evlilik iki insanın hayat yolculuğuna birlikte çıkmasıdır. Evlilik iki kişinin birbirinin gözüne bakması değil, iki kişinin ortak bir hedefe bakmasıdır aslında. Evlilikler şu anda -modernizmin etkisinde - kadın-erkek ilişkilerini kadın-erkek rekabetine dönüştürüyor. Benim dediğim, senin dediğin; beni haklıyım, sen haklısın... Ego savaşları, güç savaşları, kişilik savaşları... Hepsi güçlü olanın zayıf olana hükmetmesine yönelik.

Şu andaki kapital sistem rekabeti yüceltiyor. Bu rekabet ekonomide bir hareketlilik sağlıyor, "kazan tüket" çarkıyla tüketimi cazip hale getirip ihtiyaçlar normalde bir iken bir anda yirmiye çıkıyor. Kişiye ihtiyacı olmadığı halde alışveriş yaptırarak bireyi yakan bir acımasız bir sistem var. Bu sistemin ailedeki karşılığı da kadın-erkek rekabeti. Feminizm ilk çıktığı zaman haklı gerekçeyle çıktı, kadının özgürleşme hareketi ile ilgiliydi. Çünkü ataerkil kültürlerde kadın, köle-efendi ilişkisi içerisinde kalıyordu. 20. yüzyılda fiziksel gücün yerini zihinsel güç aldı, fiziksel güç ikinci plana düştü. Böyle olunca kadınların ve erkeklerin hak ve fırsatlarda eşitliği daha çok belirginleşti. Bunun olumlu tarafları da var olumsuz tarafları da var ama ortada artık değişen bir dünya var.

Modernizm kadını arzu nesnesi gibi göstermeye başladı. Burada erkek feminizmine/nefretine dönüştü ve kadın-erkek çatışma-

larının çoğalmasına sebep oldu. Evde benim dediğim-senin dediğin gibi güç savaşları olduğu zaman, aynı gemideki iki kişi kavgaya ederse kayık devrilir.

Şu anda evlilik problemlerine bakıyoruz, problemlerde 20/80 kuralı var; ailedeki problemlerin % 20'sini çözünce %80'i düzeliyor. İktisatta bir yasa vardır, şirketteki problemlerin % 80'i, % 20'sinin tekrarıdır. %20 çözüldü mü %80 de çözülür. Ailedeki problemler de öyle, bakıyorsunuz aile içindeki problemlerin çoğu çözülebilecek problemler. Bunlar problem çözme başaramadıkları için ufak şeyler büyüyor ve kırılmalar, ayrılıklar dahası boşanmalar yaşanıyor. Problem çözme daha küçükken öğretmek gerekiyor. Evliliği, iki dünyayı gözeterek düşünen bir kimse, ölümden sonrasıyla ilgili hedefleri olan bir kimse, evliliği daha iyi yürütüyor. Çünkü evlilikte her şey yolunda gitmiyor. Evlilik şuna benziyor, bir cerrahın ameliyat yapması gibi, bir pilotun uçağa kaptanlık yapması gibi. Cerrah ameliyatın sonunda "sıkıldım bırakıyorum, ben yapamıyorum, işim var" deyip bırakamaz, başladı mı çatlasan da patlasan da bitireceksin, evlilik de böyle bir kurum. Boşanma bir seçenek değil sonuçtur. Evliliği bir seçenek olarak düşünen evlenmesin, evlilikte fırtınalar olacak. Böyle durumlarda zorluklardan kaçayım, kurtulayım diye düşünen bir kimse yürütemez evliliği. Bunun için yeni kuşaklar kolaycı, konforcu ve benmerkezciyseler evliliğe hazır değildirler.

Gençlerin evlenmesini tavsiye ederken evlilik olgunluğu ölçüsü yapsınlar öncelikle. Önceden nasıl kan testi yapılıyorsa, bazı zorunluluklar varsa, evlilik olgunluğu ölçüğünü de doldursunlar. 20 tane soru doldursunlar,

onu öğrensinler. Evlilikle ilgili farkındalık oluşturmak problemleri çözmemizi kolaylaştırır. Hatta evlenmeden önce gençlere gözünüzü dört açın evlendikten sonra yarım açın diyorlar. Evlendikten sonra yarım açacaklar yoksa yürümez evlilik.

Evlilikte bir adayı hayalinizdeki gibi beklemek hoş olur ama gerçekçi olmaz. % 70-%80 uygunsu nûrun alâ nûr, hiç kaçırmazın içinde o kişiye karşı bir sevgi varsa. Çünkü sevgi temeldir, sevgi evreni döndüren enerjidir. Sevgi, evreni ayakta tutan, insanı insan yapan en önemli enerjidir. Akıl sevginin tamamlayıcısıdır, ana yapısıdır. İnsanı insan yapan o sevgi duygusu, muhabbet duygusudur.

Kur'an-ı Kerim'de evlilikle ilgili iki tane kavram vardır. Birisi "meveddet" kavramı, diğeri de "teskin" kelimesi. Meveddet sevginin, Allah'ın isimlerinden vedût ismi, içinde bağlanma olan sevgiyi içermesi. Etimolojik olarak, yani lügat karşılığına sevgi, yüksek bir sevgi, bağlanma demek. Sevdğin şeye bağlanacaksınız. Hatta hidrojen ve oksijenin bağlanmasına eski literatürde aşk-ı kimyevi denirmiştir. Evlilik de H²O'dur. İkisi atmosferde serbesttir, hidrojen ve oksijen özgür dolaşıyorlar, evlenince başka bir yaşam formuna giriyorlar; su oluyorlar. Eskisi kadar özgür değiller ama ayrı bir yaşam kaynağı haline dönüşüyorlar, o ayrı bir güzellik oluyor. Evlilikte de gençler eski özgürlüğünü kaybediyor ayrı bir yaşam formu gibi evlilik oluyor, o kendi içinde ayrı bir güzellik taşıyor. Bunun için sevgi birinci basamak. Sevgi artı iyi işbirliği varsa sevgi gittikçe güçleniyor, aşka dönüşüyor, ömür boyu aşka dönüşüyor. Literatüre girmiş bir örnek var bu konuda: İleri yaşta birisi, seksen yaşlarında

bir erkeğin karısı Alzheimer hastalığına yakalanıyor. Bakımevine veriliyor kadın lakin kocası seksen yaşlarında olduğu halde her gün karısını ziyarete gidiyor. Oradaki bakıcı diyor ki, "*Beyefendi sizi hiç tanımıyor ki, niye geliyorsunuz?*" İşte o muhteşem cevap: "*Evet, o beni tanımıyor ama ben onu tanıyorum.*" Burada müthiş bir sevgi var. Adam karısıyla birlikte anı biriktirmiş, birlikte yaşantı biriktirmiş, öyle güzel bir birliktelik oluşmuş ki hasta haliyle bile mutlu oluyor.

İnsanın yalnızlığının en büyük ilacıdır evlilik. Psikoloji profesörü Irvin David Yalom'un dört temel anksiyetesi vardır, insanı varoluş anksiyetesi insanı belirsizliğe, bunalıma iter; depresyonun arka planındaki görünmeyen sebeptir, gölgedir der. Burada birincisi anlam arayışı: İnsanın anlam arayışına cevap bulamaması insanı belirsizliğe iter. İkincisi özgürlük arayışı: Özgürlük arayışını gidere-memesi insanı belirsizliğe ve bunalıma iter. Üçüncüsü yalnızlığı giderme ihtiyacı: İnsanın yalnızlığı giderme ihtiyacını karşılamazsa bunalıma girer. Dördüncüsü ölüme açılma getirme ihtiyacı. Bu dört temel anksiyetesine cevap bulursa insan, müthiş huzurlu olur şayet bulamazsa bunalım kaçınılmazdır.

Evlilik bunların içerisinde yalnızlığı giderme konusunda müthiş bir şey oluyor. Evine koşa koşa gelen çiftler, koşa koşa gelen çocuklar, bu evin sığınak olması, güvenli alan olması sebebinden. Biz daha önceleri ailelere sevgi yuvası diyorduk ama şimdi anlaşıldı ki güven yuvası esasında. Güven varsa sevgi oluşuyor, sıcak bir ortam oluşuyor, sıcak bir atmosfer oluşuyor ve iyi evlatlar yetişiyor

Kur'an-ı Kerim'de birbirinizi teskin edesiniz diyor. Teskin, "sekine" kökünden geliyor,

gemi demek Arapça'da. Gemi, ne demek? Fırtınada sığınacağıın yer, güvenli alan. Kur'an-ı Kerim ne diyor evlilik için? Güvenli alan diyor, sükûnet bulacağıın alan diyor. İnsan bu fırtınalarda sekineye erecek, sükûnet bulunacak. Kuran aynı zamanda vedût diyor, yalnızlığı gideren, kaliteli bir evlilik insanın ömür boyu mutluluğu demektir. Hayattaki birçok problemleri kolay aşıyor evinde huzur olan kişiler. Hatta bunlardan ünlü iş adamlarından Vehbi Koç'un ilginç bir hayat tecrübesi vardır. O, işe birisini alacaksa önce evine eşiyile birlikte yemeğe davet edermiş. Eğer evlilikleri iyiye tercih edermiş, evlilikleri kavgalı ise, *"işe kendini veremez bu"* dermiş. Bakmış ki evde huzurlu değilse işine de odaklanamaz. Yani evlilik aslında insanın psikolojik doğasına uygun.

Modernizm evliliği tahrip ederek insanlara en büyük zalimliği yaptı ve bunu çocuklarımız, torunlarımız daha çok yaşayacak. Ama bu arada biz Türkiye'mizi güzel bir ada gibi koruyabiliriz kötülüklerden. Bizim medeniyet coğrafyamızı bu konuda koruyabiliriz. Bununla ilgili kültürel altyapımız çok daha iyi, çok daha hazır. Küresel hastalıkların bizi etkilememesi için sosyal genetiğimizi bozmamayı başarırsak dünyaya örnek olan bir toplum oluşturabiliriz.

Gençler bir de "Z kuşağı" diye eleştiriliyorlar. Aslında kuşaklararası çatışma hep var, asırlardır devam ediyor. Mesela Mısır papirüslerinde var, Hitit tabletlerinde var. Sokrates bile kuşak çatışmasında şikâyet etmiş, gençlerden şikâyet ediyor. Bu aslında bir noktaya kadar olması kabul edilen bir şey. Eğer ileri yaştaki kişiler kendilerini değiştirmezlerse gençlerle ters düşüyorlar böyle durumlarda. Burada bir noktaya kadar to-

lere edilebilir. Kabullenmek gerekiyor sorgulayacak gençler, gençler sorgulayacak ve biz onlara değer vererek cevaplar vereceğiz, onların hayatı tanınmasında kılavuzluk yapmaya çalışacağız, yol arkadaşı olacağız iyi örnek olacağız. Şu andaki gençlerde konforculuk ve benmerkezcilik yaygın gibi gözüküyor fakat masumiyet duyguları çok yüksek bu kuşağın. Zabtı rabt altına alınamıyorlar gibi gözüküyor ama çok sevimliler ve masumiyet duyguları yüksek, adalet beklentileri yüksek. Evet, bu güzel bir şey. Bu gençlerde dünyadaki kötüye gidişi iyiye de çevirebilecek özellikler var. Onun için onları karşımıza almak yerine o gençlerle birlikte yürümemiz lazım hayat yolculuğunda. Bizdeki tecrübeler onlardaki enerjiyle birleşirse dünya daha güzel olur.

Geniş aile tehdit mi, fırsat mı? Buna bakmamız lazım biraz. İnsan bir kriz anında geniş ailenin ne kadar kıymetli olduğunu anlıyor. Anneanneler, babaanneler o kadar çok fedakârlıklar yapıyor ki o çocuklar için, çalışan anneler *"torunlarına bak"* diyorlar. Özellikle anneanne, babaanne ve dedelerin konuşup anlatmaya ihtiyacı var. Torunların da soru sorup öğrenmeye ihtiyacı var. İki bir araya gelince müthiş bir eküri oluyor. Dede-torun, babaanne-torun, anneanne-torun ilişkileri sağlıklı olmazsa yeni yetişen nesiller kültürel aktarımını yapamaz. Kültür aktarımı daha önceleri hep aile yapardı çocuklara şimdi sosyal medya yapıyor. Onun için hani *"son ailenin duvarları da yıkıldı"* derken bunu da kastediyoruz. *"Aşkın gözü kördür kaynalar olmasaydı"* diye bir söz var, Kaynalar vazifesini yapıyorlar, orada yanlış giden bir şeyi düzeltmek istiyorlar. Fakat akıllı gelinler ya da akıllı damatlar ne yapıyor böyle

durumlarda? Biz onlara diyoruz ki; “*kayınvalideyi takıma al.*” Kayınvalideyi takıma al ne demek? Onu karşısına almak yerine, yanında tutmak demek. Eve almak değil bu, mesela telefon edersin: “*Anne şu dolma sarmayı bana anlatır mısın? Evde yapacağım da oğluma yedireyim.*” gibi. Bu sefer annenin hoşuna gider bu, “*oğluma iyi bakıyor*”, “*oğlumla ilgileniyor*”, “*oğluma işte sarma yapacak*” vs. diye. Bu takıma almaktır karşımıza almak değil. Akıllıca olan ve bu şekilde yöntemlerle çok rahatlıkla insan bir şekilde yaşar gider.

Evlendikten sonra hayat senaryoları yazıyoruz. Toplumsal roller, aile içerisindeki roller ve bu roller içerisindeki bir hayat senaryoları... O hayat senaryolarında anne, baba, kardeşler var. Şimdi kişi evlendikten sonra yeni aktörler giriyor, eş giriyor, diğer diğer aile bireyleri giriyor. Yeni aktörler girince öğrendiği hayat senaryolarını yeniden yazması lazım. Eğer düşünce katılığı varsa yani inatçılık varsa hayat senaryosunu yeniden yazmayı başaramıyor, evliliği yapamıyor. Bu sefer gelin-kaynana meseleleri ortaya çıkıyor. Akıllıca olanlar çözümler üreterek ilerler. Bu da düşünce esnekliği ile ilgili zaten. Ruh sağlığının en önemli üç ayağından birisi düşünce esnekliğidir. Düşünce esnekliği olan kimse alternatif düşünceler üretir, alternatif çözümler üretir, alternatif yollar bulur, problemleri çözer.

Bazı anacı çocuklar vardır, kız-erkek anacı ya da babacı olur. Evde olan en ufak şeyi ona anlatır. Hâlbuki karı-koca arasında yatay ilişki gerekiyor. Peki, orada ne oluyor? Kişi annesiyle dikey ilişki kuruyor veya babasıyla dikey ilişki kuruyor. Kocasıyla konuşmuyor, karısıyla konuşmuyor gidip annesiyle konuşuyor. Onlar da iyi niyetli olarak müdahale

ediyor. Bu sefer rahatsızlık oluyor, bazı şeyler birlikte çözmesi gerekirken kutuplaşmalara sebep oluyor. Evlendikten sonra artık yatay ilişki olacak, çiftler sorunu çözmeye çalışacak. Hatta çocuklar problemlerini kendi arasında çezecekler, çözemedilerse anneye babaya gelecekler. Anne bir çocuğu, baba bir çocuğu tutarsa dikey koalisyon deniyor bu duruma. Aile içi dikey koalisyon olması kutuplaşmaya neden olur.

Nasrettin Hoca'nın bir hikâyesi var. Kayınvalidesi vefat etmiş, suyun içinde boğuldu denince dereye gitmişler. Nasrettin Hoca derenin ters tarafına doğru gidiyormuş, ya demişler dere bu tarafa akıyor, niye oraya gidiyorsun? Hoca'da: “*O öyle ters kadındı ki o büyük ihtimal oraya doğru gitmiştir.*” demiş. Gelin-kayınvalide ile ilgili sözler Hitit tabletlerinde var. Babil'den birisi: “*anneme şunu şöyle yap*” diye karısına mesaj gönderiyor, bu tabletlerde tespit edilmiş.

Büyük ebeveynlere en önemli tavsiyemiz uzaktan sevin olur. Evet, uzaktan sevsinler. Emin ol onların iyiliği yeter, onlar iyi geçinmeli. Ne yaparsam onlar iyi geçinir? Çocuğumu kocasına karşı koruyorum duygusuyla hareket ederse burada bencillik vardır, karşı tarafta da savunma duygusu yaratır. Yani aile içi ilişkilerde en çok zarar veren şey sen-ben dilinin kullanılması. Sen niye şunu böyle yapıyorsun, niye benim kızıma böyle yapıyorsun gibi laf sokarlar. Hatta böyle farkında olmadan laf sokarlar. Onlar sen dilidir karşı tarafı savunmaya iter. Edirnekapi mezarlığında bir mezar taşı varmış, üzerinde: “*Gezin gezin! Siz de gireceksiniz buraya.*” yazıyormuş. Adam mesaj vermek istemiş herhâlde. Gitmiş birisi de altına şunu yazmış “*Ölmüşün hâlen laf sokuyorsun.*” Bazı in-

sanlar laf sokmayı seviyorlar, büyükler bunu çok yapıyorlar, jestlerle ve mimiklerle. Böyle durumlarda kadın-erkek problemi birlikte çözerse yani *"Eşim beni anlıyor."* derse, büyüklerin müdahalelerini tolere ederler ama büyükler, gerçek bilgi/büyük olursa, problemleri çözmek çok daha kolaylaşıyor. Ebeveynlere söyleyeceğimiz en büyük şey, siz artık bilgelik yaşındasınız, torun sahibisiniz. Siz şu anda bilgesiniz, sizin bilginize ve fikrinize onların çok ihtiyacı var. Gelip size bazı şeyleri sormaları ihtiyacını hissediyorlar. Siz şu anda bilgi konumunda olursanız, fikrine danışılan bir insan olursanız ve onlara hayat tecrübelerinin aktarıp yol gösterirseniz, en büyük iyiliği yapmış olursunuz. Onlar bırakın kendi aralarına problem çözmeyi öğrensinler. Gençlere yapabilecek en büyük iyilik uzaktan sevmek ve onlara hayat tecrübelerinizi yerinde ve zamanında paylaşmak. Ondan sonra arkalarından dua etmek tabii.

Evlilikte üç dönem vardır; birincisi romantizm dönemi/balayı dönemi. Bu dönem bazen altı hafta sürüyor, bazen altı ay sürüyor. Genellikle iki sene içerisinde romantizm döneminde bir çözülme yaşanıyor. Ondan sonra güç savaşları, kişilik savaşları başlıyor. Eğer taraflar şanslıysalar ya da akıllı çözüm üretirlerse bu çatışma döneminden sonra olumluluk dönemi/bağlılık dönemi ortaya çıkıyor. Bağlılık dönemi bundan sonra ömür boyu mutlu bir evlilik oluşuyor. Bu dönemlerde çocuk olduğu zaman birbirlerine yaptıkları yatırım zayıflıyor. Kadın kendini çocuğuna odaklıyor erkek de kendini işine odaklıyor ve birbirlerine o olan duygusal yatırımlar zayıfladığı için mesafe açılıyor. Evlilikte duygusal mesafe bir enerji kaynağıdır. Hani mangalda ateş yanar ya, evlilikteki

ilişkimiz ateşle mangalın ilişkisi gibidir. Fazla yapış yapış olursanız yanarsınız, fazla uzak olursanız da faydalanamazsınız, kırılmalar yaşanır, hastalıklar, soğumalar yaşanır. Burada belli bir mesafede durmak gerekiyor. Anne rolü var, baba rolü var, eş rolü var, kadın rolü var, erkek rolü var. Bu rollerde karmaşa yaşandı mı çatışma başlıyor. Kadın, kadın rolünü terk ediyor, dişilik rolünü terk ediyor, terk ettiği zaman da onun boşluğu oluşuyor. Ya da annelik rolüne fazla odaklanıyor, dişilik/kadınlık rolünü terk ediyor. Erkek de iş insanı rolünde odaklanıyor, eş rolünü terk ediyor. Babalık rolünü mesela fazla önemsemiyor, eve ekmek getirmeyi yeterli görüyor. Aile içerisinde, ilişkilerde rol paylaşımı kadın-erkek geçimsizliği birbirlerine duygusal yatırım yapmalarına bağlı. Bunlar yeterliyse evlilik daha verimli yürüyor.

Evliliği yürütmek için zihinsel ve duygusal zaman ayırmak gerekiyor, yatırım yapmak gerekiyor. Bu yatırım yapılırsa emin olun yürümeyecek evlilik yoktur, en zor insanlarda bile evlilik yürür. Aceleci, sabırsız davranmamak gerekir. Beni nikâha çağırdıkları zaman anlattığım 5S formülü var. Birincisi: sevgi. Sevginin biraz daha büyüğü, şefkattir, içinde empati olan. Seviyorsun ama bencilce bir sevgi, şartlı sevgi değil. Karşılıksız sevgi, şefkattir. İkincisi: saygı. Sevgi bir suysa, saygı da onun kabıdır. Sınırları olmayan bir sevgi, gevşek sevgidir, tutarsız sevgidir. Faydası olmaz zarar olur o sevgin. Saygının da daha büyüğü nezakettir. Nezaket, içinde sevgi olan, empati olan saygıdır. Nezaket karşı tarafın hukukuna kendini ihmal etmeden saygı göstermektir. Üçüncüsü: sabırdır. Evlilikte zor zamanlara dayanıklılık eğitimi olan kişiler evlilikte başarılı oluyorlar. Dayanıklı olan

krizleri daha iyi yönetiyorlar. Sabır kenara çekilip beklemek değildir. Eşime hükmedeyim, onu ezeyim diye değil de evliliğin daha iyiye gitmesi için, çocuklarım için bu problemi nasıl çözebilirim diye düşünmesi gerekir. Eğer niyetiniz buysa problem çözülüyor. Ama eşimi kontrol etmeliyim, ona hükmetmeliyim dersenez problem daha da büyüyor. O da ezdirmiyor kendisini. Yani sen/ben dili. Burada evliliğin iyiliği için doğru olan nedir hususuna odaklanarak doğruları yapıp bekleyeceksiniz. Sabır meditatif bir eylemdir, doğanın hız ve ritmine uymaktır. Bu durumda aceleci olmadan hızlı olmaktır sabır, yani gerektiği zaman hızlanmak, gerektiği zaman yavaşlamak. Dördüncüsü: sadakattir. Sadakat, öyle bir kavram ki; sadakatin iki manası var: biri sıdk, doğruluk anlamı; diğeri bağlılık anlamı. Sadık olmak, bağlı olmak, yalan söylememek... Evlilikte çok önemlidir; açık, şeffaf, dürüst ilişki olması lazım. Eğer evlilikte taraflardan birisi çok yalan söylüyorsa, fırıldaksa ezen ve ezilen ilişkisine dönüyor evlilik. Onun için burada sadakat körü körüne itaat değildir. Sadakat karşı tarafa açık dürüst davranmaktır. Evlilikte itaat önemli ama bu itaat duygusu gönüllü bir itaat olacak, korkuya bağlı dayalı bir itaat olmayacak. Zaten evlilikte kişi eşini severse böyle durumlarda problemleri çözmek daha kolay oluyor. Beşincisi: samimiyet. Samimiyet, içtenlik bu evliliğe müthiş bir renk katar. Evliliği cennet bahçelerinden bir bahçe yapar. Samimiyet değerli bir kavramdır, gerçekten büyüleyicidir. Samimiyetin nörobilimi çalışmaları var, beyindeki ayna nöronlar üzerine çalışıyor. Ayna nöronlar da telsiz gibi çalışan nöronlar, karşı tarafın beynindeki benzer ayna nöronları harekete geçiriyor ve karşı tarafın beyinden konuşuyor farkında ol-

madan. Hani elektrik aldım dedikleri şeyin aslında nörobiyolojik karşılığı var. Beyinler güçlü duygularla karşılıklı alışveriş yapıyorlar, mesela bu husus bebekler ve çocuklarda vardır. Farklı dilli konuşan çocuklar bir araya gelir öyle güzel anlaşırlar, öyle güzel oynarlar ki hiç konuşmadan. Ayna nöronları konuşuyor onların beyinlerinde. Onlar konuşuyor ve anlaşıyorlar, duygusal aktarımı bu şekilde yapıyor, mikro mimiklerle yapıyorlar; eşikaltı vurgular sayesinde.

Gençlerin evlenmekten kaçmalarının sebeplerinden birisi de fırtınalı evlilikler. Böyle evlilikler gençlerde evlenme korkusu yaratıyor, kaçınmaya itiyor. Gençler belki o korkuyla hareket ediyorlar ama burada o anne babalarının fırtınalı evliliklerini doğru analiz ederlerse onlar için bir tecrübe olur. Biz bunlara geliştiren travma diyoruz. Travma yaşıyorlar, çocukluk dönemleri travmatik bir aile ortamında geçiyor lakin bu travmaları satın almayacaklar. Annemin ve babamın bu durumunu göz önüne alırsam benim böyle bir evlilik yapmamam için ne yapmak gerek, evliliğe nasıl bir anlam yüklemem lazım? Bunu bulurlarsa yaşadıkları deneyimler onlar için bir hayat tecrübesidir, onlar için bir olgunlaşma fırsatıdır. Bunlara travma sonrası büyüme diyoruz. Travmalar yaşıyorlar lakin travmayı iyi yönetirsen travma sonrası geliyor ve büyüyorsun. Bu şekilde ele al-sınlar yani hayatta yaşanan her olayı.

Akışı değiştiremiyorsanız, bakışı değiştireceksiniz. Bakışı değiştirirseniz kontrol size geçer. Aksi halde geçmiş yaşantılarınız sizi yönetir. Geçmiş yaşantılardan, geçmiş tecrübelerden ders alacaksınız. Bugünü yaşayacaksınız ama geleceğe bakacaksınız. Geçmişten ders al, geleceğe bak, bugünü

yaşa. Bu üçünü bir arada götürebilmek önemli. Bugünü yaşamaya gayret edin, geçmiş ve gelecekte yaşarsanız olmaz. Bir zihinsel enerjimiz var, entelektüel enerjimiz var, bunu geçmişe dağıt, geleceğe dağıt, ne oluyor? Bugün zayıflıyor. İnsanı en çok yıpratıcı kelime “acaba” ve “keşke” kelimeleri. Geçmişle ilgili keşke diye diye enerjini dağıtıyorsun. Gelecekle ilgili “acaba şöyle mi olsa”, “acaba şunu mu yaparsam” dersiniz cinsel enerjinizi dağıtırsın. Bugünü bugün yönet, geçmişe veya geleceğe takılı kalırsan aküleri boşaltırsın. Onun için geçmiş, zaten geçmiş, kazanıma dönüşmüş; gelecek için de bugünün hakkını verirken, gelecekle ilgili en büyük yatırımı yapmış olursun. O halde önemli olan anı yaşa değil, anda yaşa. Anı yaşa dedikleri zaman, vur patlasın çal oynasın kastediliyor, bu bencilliktir, haz odaklı oluyor aslında. Hâlbuki anda yaşa, bugünün hakkını vererek yaşa, bugüne odaklan geçmiş ve gelecekleri referans olarak al.

Bir ergenin karşılanmayan ihtiyacı varsa bu insanla ilişki kuramazsınız. Karşılanmayan psikolojik ihtiyacı nedir ergenin? Ergenin en büyük ihtiyacı olan, karşılanmasını istediği en büyük psikoloji, değer verilmek, adam yerine konulmaktır. Annelerin ve babaların en çok yaptığı yanlış - ergen olduğundan dolayı çocuklarını düzeltmek adına - hata yapmasın diye sürekli eleştirmek ve ona yol göstermektir. Ergenlik dönemi bağımsızlaşma dönemi, çeteleşme yaşıdır. Ben kimim, nereye aitim, niçin sorularını sorar kendine. Hatta bununla ilgili bir Hadis-i Şerifi öğrenince şaşırımtım. Peygamber Efendimiz (s.a.v) “*Buluğ çağı, deliliğin bir şubesidir.*” diyor. Şu anda birçok psikoloji ekolü ergenlik dönemi için normal şizofrenik dönem diyor.

Hız. Peygamber, 1400 sene önce söylemiş. Normal şizofrenik ne demektir? Ergenlerin tutarsız, dengesiz davranışları; ergenliğin gereğidir, doğasıdır. O ergenlerden 40 yaşındaki insanın olgunluğu beklemeyelim. O yapacak, hayatı öğrenecek. Nasıl yürümeyi öğrenirken düşe kalka, döke saça öğreniyorsa, ergenlikte de sosyal hayatın sınırlarını hata yapa yapa öğrenecek. Majör hata yapmadıkça yani uyuşturucu kullanmak, eve gelmemek, yalan söylemek gibi hatalar yapmadıkça zaten ev kurallı bir ortamsa, evde sağlıklı ilişkilerin olduğu bir ortamsa, orada kötü çocuk yetişmez. Genellikle sevgi-disiplin dengesi bozuk olan evlerde problemli çocuk yetişiyor. Ya çok katı disiplin oluyor, sevgi az disiplin çok; çocuk psikopat oluyor. Mesela sevgi çok, disiplin yok; çocuk gene psikopat oluyor, bencil çocuk oluyor ve her istediğinin karşılaşması istiyor. Bir nevi narsist oluyor çocuk. Disiplin var ama sevgi çoksa, yani iki üç kişilik sevgiyle büyümüşse çocuk, böyle olunca hep anne ve baba vermiş, herkes vermeli diyor çocuk. Bu sefer yalnızlaşıyor, herkesle çatışıyor. Hâlbuki annelik babalık demek çocuğu mutlu etmek değil ki; annelik babalık çocuğu hayata hazırlamak demek, hayatın kurallarını öğretmek demek. Hayat kuralsız yaşanacak bir yer değil, sorumsuz ve sınırsız yaşanacak bir yer değil. Hayatın sosyal sınırları var, duygusal sınırları var. Bir apartman daireleri nasıl birbirinden ayrılıyorsa sosyal sınırlar da insan ilişkilerini ayırıyor, kişilik sınırları da ayrılıyor. Bu sınırları öğrendiği zaman bir insan herkesle çok iyi ilişki kurabilir.

Bazı anneler ve babalar var sabah ya da günün belli bir saati fark etmez çocuğu şapır şupur öper, affedersiniz sümüğünü yalar,

sonra “Allah belanı versin, seni niye doğurdum?” der. Çocuk da annem beni seviyor mu sevmiyor mu ayırt edemez. Böyle olunca ne olur? Duygusal sınırları, sosyal sınırları öğrenemez çocuk. Kar yağışı nasıl yavaş ve devamlı yağarken tutarsa nasihatler de yavaş ve devamlı olursa tutar. İyi annelik ve babalık rolleri varsa çocuklar ergenliği çok daha kolay bir şekilde hafif geçiriyorlar. Fırtınalı geçiyorsa şayet bu dönem, anne ve baba çocuğu düzeltmek yerine “Ben nereden hata yaptım, neyi düzeltmem lazım?” desin önce. Çocuğunu düzeltmeye kendinden başlasın. Kendimizi düzeltince, farkında olmadan çocuk düzeliyor. İbn-i Haldun’a “Nasıl çocuk yetiştirelim?” diye soruyorlar. İbn-i Haldun da, çocuğu yetiştirmek için özel bir formüle lüzum yok, siz nasılsanız çocuğunuz öyle olur diyor. Bunu hal diliyle öğreniyor çocuk, söz diliyle öğrenmiyor. Çocuk sözlerinizi değil, izlerinizi, anne ve babanın izlerini, takip eder. Anne baba ne yaparsa çocuk onu yapar. Onun için sözü-

müzü değil davranışlarımıza dikkat edersek, iyi örnek olabilirsek iyi bir çocuk yetişir. İyi bir çocuk yetiştirmek iyi fabrika kurmaktan daha mı önemsiz? Fabrika kuruyorsun, başarılı oluyorsun, herkesten akış alıyorsun ama iyi çocuk yetiştirmeye yatırım yapmıyorsun, bu akıllıca bir iş değil ki. Çocuk konusuna zaman ayırmak gerekiyor.

Anne ve baba olmak büyük bir sorumluluk ama toplumun geleceğine insan yetiştirmek gibi bir büyük bir sosyal bir rolü de var, sosyal bir değeri de var; bunu bilmek gerekiyor. Ama zaten iyi bir çocuk yetiştirmek anneyi ve babayı mutlu eden bir şeydir. Baba başka hiç kimsenin başarısından mutlu olmaz ama çocuğunun başarısından mutlu olur, evrensel bir duygudur. Başkasının başarısında kıskanabilir ama çocuğun başarısını kıskanmaz. Babalık böyle bir şey. Bu nedenle bu güzel duyguyu yaşatmak gerekiyor gerçekten.

Hepinize teşekkür ederim.

2. DERS

Dr. Savaş Ş. BARKÇİN
Yazar

AİLE NEREYE?

Aile hepimiz için hassas bir konu. Özellikle iman ehli için hayatının bir mihenk noktası. Çünkü müminin aile anlayışı diğer insan gruplarından farklıdır. gibi-siyasette, yolda, ticarette- burada da bir farkımız olması gerekir. Unutulmaması gereken bir şey var: Allah'ın hem yaratışında, hem birliğinde, hem de dünyada adalet, hak ve hayır noktasında bir nevi temsilcisiyiz. Bu bize büyük bir mesuliyet yüklüyor.

Şu anda “doğal aile” dediğimizde, bu insani bir teşekküldür. Kadın ve erkeğin bir araya gelerek oluşturduğu, Allah nasip ederse çocuklarla genişleyen bir yapıdır. Eğer anne-babamız hayattaysa onlar da zaman zaman bu yapıya dâhil olurlar. Şu sıralarda daha çok torunlarını görebilmek için şehir değiştiren dedeler-nineler var. Benim de tanıdığım çok kıymetli insanlar, sırf torunlarını görmek için Bursa'dan İstanbul'a taşındılar. Orada hayatları olmasına rağmen büyük sıkıntılar yaşıyorlar.

Ancak biz aileyi, modern bazı kavramlarla tanımlamaya alışmış durumdayız. Bu da son 100-150 yıldır oluşan yanlışlardan birisi. İnsan varlığının temelini sadece “mutluluk” olduğunu zannediyoruz. Oysa mutluluk, tek başına var olan bir şey değil. Bir ağaç gibi, kökleri ve meyveleri vardır. O kökler; mesuliyet, fedakârlık, feragat gibi kavramlardır.

Bu köklerde bir sorun olursa aile kurumu da saadet meyveleri veremez. Bugün karşılaştığımız mesele tam olarak bu. Saydığım bu kavramlar artık günlük dilimizde bile yok. Mesela fedakârlık, hoşgörü, sorumluluk almak... Bunlar artık dilimizde ve işlerimizde çok da yer bulmayan şeyler. Oysa bunlar bizim bireysel becerilerimiz değil Allah ve Resulünün bize kulluk görevi olarak bildirdiği müminlik vasıflarıdır. Kaçınılacak değil benimsenecek şeylerdir. “Ben artık sorumluluk istemiyorum” demek, bir mümine yakışmaz. Dolayısıyla aile, aslında bir insan ocağıdır. Hem insanlar o ocakta yer alıyorlar sevgiyle ve mesuliyetle hem de o ocakta insan yeşeriyor. Yani hem insanların temeli olduğu hem de ürünü olduğu çok mükemmel bir şeydir aile. Ama biz aileyi gitgide sosyolojik ve hukuki bir kavram olarak öğrenmeye başladık. O deruni manası, fıtri manası, manevi manası geride kalıyor. Bu da tamamen dindarlar eliyle oluyor. Geçmişimize, Cumhuriyet'e bakarsak bunu anlarız. Kimse tehdit etmiyor, kimse kafana silah dayamıyor ama yine de dinimizi gidip batılı kavramlarla açıklamaya çalışıyoruz.

Bizim dilimizde “yekpâre olmak” diye bir ibare vardır. Şimdi bu sıcaklık, insanda yok. Çünkü biz “ferd” anlamında kullanmıyoruz bu kavramı. Bunu İngilizce'de “individual”,

Fransızca'da "individuelle" diye çeviriyorlar. Biz dindarlar yapıyoruz bunu. Kimse bizi zorlamıyor. Kafamıza silah dayayan yok. Biz, öykünme duygusuyla bu kavramları kullanınca kendimizi daha şık bir insan zannediyoruz. Özellikle eğitilmiş olan dindar kardeşlerimizin dilleri değişmeyince aslında kalpleri de değişmiyor. Kalplerimizdeki ameller, niyetler ve Allah'a kulluk bilinci de maalesef bir farenin kemirdiği ağaç dalı gibi inceliyor, zayıflıyor. Şimdi, Batı'daki kişinin insanlığının aracı olan "birey" kelimesi, İngilizcesi ve Fransızcası Latince "individera" kelimesinden gelir. Latince'de "dividera" bölmek demektir, "individera" ise "bölünmemek" demektir. Yani Batılı düşünce "birey" derken aslında bir bölünme kasteder ve gerçekte insanı bölerek tanımlar. Dikkat edin; insanın içindeki iletişim, sıcaklık, bağlantı ortadan kalkıyor. Bu kavramlarda bir soğukluk, bir yalnızlık vardır. *"Ben bir bireyim!"* demekle insanı yoksullaştırıyoruz. *"Ben bir insanım!"* demek yok artık. Batı anlayışı her yanımızı sardığı için, dinimizi bile çalışırken yabancı kelimelerle açıklıyoruz. "Bireyim" dediğiniz anda kendinizi diğer bağlardan soyutlamış oluyorsunuz: feragatten, fedakârlıktan, başkalarını düşünmekten, incelikten, hassasiyetten... Bencil bir benliğe hapsedilmiş bir varlıktan bahsediyoruz burada. O artık tam olarak "insan" değil. İnsanın çoğu vasfını kaybetmiş, kabukları sıyrılmış, cılız bir damar gibi kalmış... Yine ağaç mecazından gidersek öyle bir insan düşünün ki sadece kendi dalı olsun istiyor, köklerle uğraşmak istemiyor. *"Bu kök de neymiş, bunu da keseyim"* dese, o sadece bir kütük olur. Yani bilinir ama canlı değildir. Biz ona "kütük" deriz.

Batı felsefesinin tarihi, insanın Allah'tan kopduğu tarihtir. İnsan, özünde Allah'ın birliğini

bilen ve ona yönelen bir varlıkken, Rönesans'tan itibaren Batı bu anlayışı terk etti. Ve gitgide insan anlayışı, bizim "insan" dediğimiz anlayışın karşısında bir yere geldi. Özellikle 20. yüzyılda bireyin varlığı, bireysel fenomen olarak ele alınmaya başlandı. Bölünmeyle ilgili bu kavram dikkat çekicidir. Önce ulusun bir ferdi, yani bir atomu gibi algılandı. Sonra o da yetmedi, ırka göre bölündü. "Ben Amerikalıyım, ben beyazım, sen siyahsın, öteki sarı" gibisinden. Bunlar 19. yüzyılda oldu. Bölünme orada da durmadı. İnsanları yaşadıkları devletlerin pasaportuna göre böldüler: "Ben Şanlı Amerika'nın vatandaşıyım, ben şanlı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım." Bunlar, devletin resmi ideolojisinin parçasıdır. Hepsi, aynı mekanizma içinde işler. Övülecek bir şey değil. Devletin adalet üzerine çalışan mekanizmaları iyiye iyi insanlar yetiştir, iyi değilse kötüler öne çıkar. Bu kadar basit bir mantığı var. Ama insanı bölme orada da durmadı. Kadın-erkek ayrımı geldi. Sonra biyolojik ayrımlar... Tenasül uzvuna, onun nasıl çalıştığına kadar gittiler. Aşağılara indikçe, insan kavramı giderek boşaltıldı.

Aile dediğimiz mefhumun, Rabbimizin öngördüğü hukuk içinde, muhabbet içinde, fıtratımıza uygun biçimde yaşanması gerekir. Başka bir insanla bütünleşmeden "ben" olamam. Ben, eksik yanımla varım. Fıtratım gereği ben, bir başka insanla tamamlanırım. Ama şimdi ne diyoruz? "Ben bir bireyim. Hatta şu organıma göre bireyim, filanca yönüme göre bireyim..." Bu büyük bir yetersizleşme ve yoksunlaştırmadır. Aile artık bir tatmin aracı olarak görülüyor. Oysa bu nefsanî bir bakıştır. Sorumsuzluk, feragatten kaçış, sadece *"Benim hakkım var."* demek... Bu düşünceyle yaşlılık, aktivizm, bireysel

hazcılık gibi Batı'da çok yaygın hale gelen sorunlar yaşanıyor.

Böyle bir insan, artık fedakârlık, feragat, muhabbet gibi kavramları düşünemez hale gelir. Onun için yaşamak, çalışmak, başkası için bir şey yapmak bir mecburiyet değilse yapmaz. Çünkü bunların hepsi ona yük gelir. Dolayısıyla ben kendime niye yük yükleyeyim? Zaten başkalarıyla ilişkimi sadece benlik ve bencillik üzerine kurgulamışım. Benim mutlu olmam lazım, benim hazları elde etmem lazım. Aile o zaman bir yük oluyor. Çünkü başka bir insanın derdini, iyiliğini niye çekeyim ki? Yani onun başı ağrıdığı zaman geldiğinde *“Sen yat, istirahat et; ben sana bakarım.”* demek, onun için bir külfet haline geliyor. Çünkü neden ona iyilik yapayım ki, benim menfaatim yok diye düşünüyor artık.

Allah'ı tanımadan âlemi de tanıyamazsın. Diğer insanlarla ilişkilerini de tanıyamazsın. Maruz kaldığımız şey hem kavramlarımızla hem kurumlarımızla hem de yaşam tarzımızla bir yokluk hâlidir. Aile kurumumuz da bu yokluk ve yoksunluğun tam ortasında. Ama unutmayalım, bu bir toplum krizi değildir sadece. Bu, insanın Allah ile olan ilişkisinin krizidir. Bir mümin için bu kriz çok net bir şekilde tanımlanabilir. Yani sadece kurum olarak aile hâlâ var mı, yok mu meselesi değil bu. Asıl mesele, insan kendini tanımadığı için eşini de tanımayı neredeyse reddediyor. İşte burada bedel ağır oluyor. Çünkü feragat ve fedakârlık duygusu yok. Bir şeyi kaybetmeyi hep zarar olarak görüyor. *“Ben sana bir şey veriyorsam, o zaman karşılığını almalıyım.”* diyor. Para yoksa, tatmin yoksa, haz yoksa, hiçbir şeyin kıymeti yok. Oysa bu ihtiyaçlar organik, cismani şeyler değil sadece. Nefsin arzularına dalmış durumda insan.

Benim gençliğimde Türkiye'de şöyle denirdi: *“Aile mukaddes bir müessesedir.”* Vaazlarda, hutbelerde, dini sohbetlerde hep bu söylenirdi. Doğru bir sözdür. Ama sadece aileden bahsederek aileyi ayakta tutamayız. Önce insandan bahsetmek gerekir. Bizim insanlık vasıflarımızı gözden geçirip Allah ve Resul'ün (sav) ölçülerine göre yeniden tanımlamamız, ona göre yol çizmemiz gerekir. Mesela ben üniversitede hocalık yapıyorum. İlk derse büyük sınıflarda girdiğimde, 100-150 kişilik sınıflar oluyor. Hiçbiri beni tanımıyor. Ben onları tanımıyorum. Ama dakikalar geçtikçe inanır mısınız, kürsüden onların yüzlerine bakarak tek tek elimle gösterebiliyorum: Şu çocuklar iyi ailelerden geliyorlar, aile terbiyesi almışlar diye. Nereden anlıyorsun? Bakışlarından anlıyorsun. Oturuş tarzlarından anlıyorsun. Bir terbiyeleri, bir dinginlikleri var. Yani, insanın hali yüzüne yansıyor. Ama bir de ne yapacağını bilemeyen, kararsız, yolunu bulamamış gençler var. Elbette bu devingen bir haldir. Yargılamak için söylemiyorum. Ama herkesin hali ortada. *“Gençler şöyle kötü, böyle eksik.”* diyenlere de kızıyorum. Sanki büyükler adam olmuş da gençler eksik kalmış! Sen nasılsan, çocuk da öyle olur. Senin kalıbına göre şekillenir. Muhabbet yok, fedakârlık yok, feragat yok, emanet duygusu yok.

Kadın bana emanet, ben de eşime emanetim. İnsan birbirine emanettir. Bu müminin temel bilgisidir. Ama Batı'da bu kavramların hemen hemen hiçbirinin karşılığı yoktur. Çünkü bu sadece müminlere hastır. Emanet dediğin zaman Afrika'daki Müslüman dillerinden tutun Malayca'ya, Boşnakça'dan Kürtçe'ye kadar hangi Müslüman toplum varsa bu kavram aynıdır. Emaneti herkes

anlar. Çünkü o Allah'ın bize biçtiği bir kıftır, kaftandır. Onu giydiğin zaman insanlığa erişmiş olursun. Oysa gitgide bu işin kabuğuyla tanımlanması, kanun metinleri çerçevesinde anlaşılması düşüncesi yerleşiyor. Yani bizim için evlilik; başlangıcı ve sonu, nikâh ve boşanma olan bir sürece bindi. Şimdi herkes evlenirken boşanma ihtimali aklına gelmeden evlenemiyor. Aileyi besleyecek damarlar devlet tarafından, sistem tarafından, toplumsal aktörler tarafından beslenmediği için aile kurumunu sadece hukuki sonuçlarına göre düşünmeye başlıyor. Yani, *"Ben evleneceğim ama iki sene sonra şöyle olursa ne olur?"* İşte o zaman muhafazakâr sloganlarla konuşsak bile eylemlerimizin tevhidle çok az irtibatı olduğunu anlıyoruz. Boşanma aşamasına gelen kadın ve erkekler, dindar olsalar da birden dinle hiçbir alakaları kalmıyor. Yaptıkları, birbirlerine reva gördükleri, talep ettikleri şeylerin şeriatla hiçbir yeri yok. Artık iş nefsanî bir didişmeye dönüyor. Şu soruyu soruyoruz: *"Efendim muhafazakârlarda niye boşanma artıyor?"*, *"Efendim, niye bizim ailelerimiz mutlu değil?"*, *"Çocuklarımız niye böyle oluyor?"*, *"Biz niye yetiştiremiyoruz?"* vesaire... Bütün bu sorular, aslında bizim asıl bilinç sahibi olmamız gereken Müslümanlar olarak durumdan uzaklaşmamızın bir sebebi. Şer'î hükümler açıktır. İslam başka kanunlara, hukuklara benzemez. Allah ve Resul'ünün ortaya koyduğu ölçüler, ölçütler, temel referanslar zaten fitrat referanslarıdır. Yani insan ona uyduğu vakit kendi içinde kendini bulur, sükûnete erer, tamamlanır, eksikliği kalmaz. Fitrata geliyorsun, kendi doğana geliyorsun. Yapay bir yerde bulunmuyorsun.

Batı'yla olan ilişkimizde "pozitif ayrımcılık" gibi kendi toplumsal yıkımlarını engellemek

için uydurdukları bazı palyatif önlemleri bizim sanki kurtarıcı şeylermiş gibi görüp onlardan bile fazla benimsememiz... İşte bu dönemde, muhafazakârlığın bu kadar önde olduğu bir dönemde, maalesef asıl muhafaza etmemiz gereken aileyi de aşağıya indiriyor. Dolayısıyla aile dediğimizde önce insanı anlamalıyız.

Aile aynı zamanda bir emanet yuvası. Herkesin birbirine emanet edildiği bir yuva ve aynı zamanda akit ve ahit üzerine olan bir varlık. Bakın bu da çok çarpıcıdır, fıktaki evlilik biliyorsunuz bir akittir. Aynen bir ticari akit gibidir. Yani bir borçlanma mukavelesi gibidir. Taraflar karşılıklı hak ve sorumluluklarını bilirler ve birbirlerine karşı bunu yürüteceklerine dair birbirlerine ahitte bulunurlar. Diğer hukuk disiplinlerinde bu böyle değildir. İşin hem manevî yanı hem de hukukî yanı İslam'da aynı terazinin iki kefesidir. Biri başka yerde, biri başka yerde değildir. Dolayısıyla laiklik dediğin şey işte burada ortaya çıkar. Yani yükümlülükler, haklar konusunda çok dünyevî fakat muhabbet, fedakârlık, feragat noktasında çok dinî... Mecburiyetlerimiz ve muhabbetimiz, içsel ve dışsal dengemiz, şeriatla tamdır.

Ailede eşlerin birbirine karşı olan vazifeleri İslam fıkhında sıralıdır. Bunlar âyet ve hadislerle dayalıdır. Öyle kimse kendi kafasından uydurmuş değildir. Âlimlerimizin bildirdiği umdeler, âyet ve hadislerin şerhidir. Dolayısıyla onları bile bilmeden evleniyoruz. Mesela ben buna çok kızıyorum. Yani bir insan hangi işe girerse girsin, müminse o işteki haramı, helali, vacipleri ve farzları bilmek zorundadır. Mesela *"Hocam, ben işte sanatla da uğraşıyorum, müzikle uğraşıyorum."* Müziğin de helâl, haram, mübah, hatta müstehap

olanlarını bilme farzı olur. Çünkü sen artık onun ilminde, o meşguliyetin içindesin.

Terbiye kavramına bakın mesela, dilimizde kalmadı. Yanlış iş yapan, çirkin işlerde bulunanlara ne diyoruz? Eğitimsiz demekle yetiniyoruz. Hâlbuki onların büyük çoğunluğu eğitilmiş. Mesela en nobran, en çirkin hareketlerde bulunanlar genelde en çok okumuş adamlardır. Televizyon tartışmalarında görürsünüz; bunların hepsi okumuş adamlar, profesör falan. Birbirlerine hitapları bile ne kadar çirkin. Dindar olanı, olmayanı, dinli, dinsizi fark etmiyor. Demek ki bu insani vasıfları bizim yeniden hatırlayıp edinmemiz gerekiyor. Aileyi mutlu yapacak, huzurlu yapacak şey hem hanımın hem de beyin kendi vazifelerini Allah karşısında -mahşerde hesabını vereceğimiz şeyleri- bilmeleridir. Öncelikle ilim, sonra amel. Yanlış yaptıklarında da yine Allah'ın hükmüne göre o yanlışlığı özürle beyan edip düzeltmeleri. Her işte olduğu gibi. Ticaretle yapıyorsun ya, onu da yapacaksın. Günlük başka ilişkilerde yaptığın şeylerde de yapacaksın aynı şekilde.

Burada çocuklara geçmek lazım. Ben Devlet Planlama Teşkilatı'nda çalıştım. Yaklaşık 23 sene... Dış devletlerin Türkiye'ye verdikleri yardımları gözetlemekle sorumluydum. Yani Birleşmiş Milletler'in Türkiye'de yürüttüğü projeler, Dünya Bankası'nın, muhtelif Batılı devletlerin verdikleri fonları kullananlar... Bunun bir parçası da aile planlaması konusuydu. Çocuk sayısı bu kadar hızlı düşen başka bir ülke bilmiyorum. Son 30 sene içinde neredeyse yarıdan fazla düştü. Bu ne demek oluyor? Bu sadece çocuk sevgisi, çocuk neşesi, çocuğun mesuliyeti, terbiyesi, onların boşa gitmesini göstermiyor. Aynı zamanda o toplumun çözülmekte olduğunu

gösteriyor. İstikbalinin yıkılmakta olduğunu gösteriyor. Çünkü dikkat edin, Batılı akıllı devletler ne yapıyor? Amerika'sı, Kanada'sı, Avustralya'sı... Bunlar sürekli kontrollü bir göçmen politikası yürütüyor. Çünkü yenilenmeyen su gibidir nüfus. Eğer belli bir sağlıklı oranda artmazsa -yani insanların çocukları, gençleri o ailelerden yetişmezse- 30 sene sonra o toplum emekliler toplumu olur, yiyici toplumu olur. Emekliler tüketir, üretimle işi olmaz. Gençler sizler şu anda benim emekli maaşımı veriyorsunuz. Benim sağlık harcamalarımı siz karşılıyorsunuz. Şimdi Türkiye'de emeklilerin çalışanlara oranı maalesef gittikçe artıyor. Yaşlanan bir nüfus... 2050 yılında Türkiye yaşlı bir ülke olacak. O treni kaçırdık maalesef. Yani son 30 senede aileyi destekleyici, çocuk sahibi olmayı destekleyici, ekonomik anlamda ve hukuki anlamda, mekanizmalar maalesef kurulmadı. İnsanlara sadece tavsiyelerde bulunduk: *"Aman çok çocuk sahibi olalım!", "Çocuksuz ev olmaz.", "Toplumumuzun insana ihtiyacı var!", "Genç nüfusumuz azalıyor!"* Bu sanki hepimiz bir devleti yönetiyoruz da büyük büyük sosyolojik, siyasi laflar ediyoruz. Bunlar böyle büyük laflarla düzeltilecek şeyler değil. O yüzden Türkiye'de tek başına yaşayan insan sayısı oldukça yüksek. %20'ye yakın. Bir ailenin yanında yani tek olmayıp bir eşi olan aile oranları gerçekten gide-rek düşüyor. Yani çocuk sahibi olmak nasıl düşüyse, bu da düşüyor. Yalnızlık artıyor. İnşallah bizde de ileride "yalnızlık bakanlığı" kurulmaz. Çünkü bugün İngiltere ve Japonya'da bu konu ile alakadar olan bakan var. Neden peki? Nüfusun çok büyük bir kısmı birbirinden kopuk. Aile içinde bile artık ilişkiler dağıldı. Bu meseleyi onlar Batılı, onlar Japon olarak düşünmeyin.

Terbiye dedik. Güzel insanlar görünce anlıyoruz ki o kişi güzel bir aileden gelmiş. Terbiyeli bir çocuk gördüğümüzde ise hemen fark ediliyor. Mesela dün bir iftara davetliydim. Oraya ev sahibinin tanıdığı gençler de gelmişti. Gerçekten terbiye örneği çocuklardı: bakışları, oturmaları, kalkmaları, hitapları... Sen *"Otur."* demedikçe oturmuyor, *"Yavrum, yesene yemeğini!"* demedikçe elini uzatıp yemeye başlamıyor. Buradan anlıyorsunuz ki bu, o anne ve babanın emeği. Çünkü çocuklar hamur gibidir. Nasıl yoğursanız öyle şekillenirler. Özellikle ergenliğe kadar nasıl şekil verirsiniz, öyle gelişirler. Biz bu yılları maalesef boşa geçiriyoruz. *"Çocuğun servisini ben ayarlıyorum, gerisini okul halletsin. Zaten bu kadar para harcıyorsunuz, eğitimden de onlar sorumlu olsun."* diyoruz. Peki, Milli Eğitim Bakanlığı uyuyor mu? Çünkü aslında Milli Eğitim Bakanlığı sensin. Anne ve baba olarak sen de bu sürecin bir parçasısın. Devlet yapmıyor diye sen de ipin ucunu bırakamazsın. Hepimiz, sizler de öylesinizdir, birçok şeye rağmen nitelik kazanmaya çalışan insanlarız. Bugün olumlu nitelikleriniz varsa bilin ki toplumda yaygın olan olumsuzluklara direnerek elde ettiniz onları. Toplum sayesinde değil toplumun dayattıklarına rağmen kazandınız. Bizim yetiştiğimiz dönem de farklı değildi.

Günümüzde yapılan araştırmalar gösteriyor ki bir çocuk ailesinden aldığı değerleri yetişkinlikte %60-%80 oranında sürdürüyor. Aile dini ya da ahlaki değerleri vermişse, bu değerler büyük ölçüde korunuyor. Çocuk bu değerleri hem kendi hayatında taşıyor hem de bir sonraki nesle aktarıyor. Zincir bu şekilde kuruluyor. Bir de bunun tam tersi var: çocuğa sorumluluk vermemek. Bu da çok yay-

gın bir durum. Şu anki gençler, özellikle evde olanlar, karşılığında maddi bir şey görmedikçe harekete geçmiyor. Çünkü oyun kültürüyle büyümüşler. Bir seviyeye atlamak, ödül almak ve kazanmak için bir şey yapmaları gerekiyor. Ancak bir ödül söz konusuysa hareket ediyorlar. Bu anlayış, hayatın her alanına yansıyor. Hâlbuki biz onlara içsel bir sevgiyle sorumluluk duygusunu kazandırmalıyız. Bizde korkunç bir şımarıklık var, bunu açıkça söyleyeyim. Üstelik bunu Batılı insanlarla kıyaslayarak söylüyorum. Batıda hiçbir çocuk bizim sandığımız şekilde şımaramaz. Öyle bir şey yok. Batıda çocuklar disiplinlidir. 18 yaşına kadar anne-baba ne derse onu yapmak zorundadır. Yoksa yemeğini vermezler, odasına kapatırlar, çeşitli yaptırımlar uygularlar. Yani orada disiplin var ama ruh yok, muhabbet yok. Bu tarz bir disiplin insanı robotlaştırıyor. Zaten gördüğümüz o insanlar da çoğu zaman birer robot gibi yaşıyor.

Bana bir lise öğrencisi sormuştu: *"Hocam, ileride robotlar toplumu ele geçirecek mi?"* Ben de: *"İnsanlar zaten robotlaştı."* dedim. Bugün sapkınlıkların bu kadar artmasının sebebi de bu. İnsanlar bir şey hissedebilmek için uçlara savruluyor. Çünkü insani duygulardan yoksunlar. Her şey mekanik, her şey kurallarla çevrili ama o kuralların içinde muhabbet yok. İslam'ın farkı da tam burada ortaya çıkar. İslam'daki kurallar, sevgiyle, muhabbetle çevrilidir. Sadece şekilden ibaret değildir. Mesela namaz kılıyorsun ama robot gibi kılıyorsan hiçbir faydası yok. Bütün şekli şartlar yerinde olsa bile içinde sevgi, duygu, manevi bir bağlılık yoksa gerçek manası eksik kalır. Aynı dengeyi çocuklarla olan ilişkilerimizde de kurmamız gerekiyor. Öncelikle, çocukları kendi malımız gibi görme

anlayışından vazgeçmeliyiz. Bu bakış açısı çok yaygın ve çok yanlış. Çocuğa “Şununla evlen.”, “Bu mesleğe git.”, “Şu üniversiteyi kazan.”, “Bu işi yapmalısın.” gibi dayatmalar yapıyoruz. Ama bu da şımartmak kadar zararlıdır. Çünkü her iki tutum da çocuğun fıtratını bozar, iç dengesini sarsar ve özünü zedeler. Terbiye verilmezse çocuk dağılır, savrulur. Ama terbiye veriyorum diyerek üzerine fazla gidersen, onu havasız bırakırsın, boğarsın. Böyle yetişen çocuk, hayatı boyunca depresif bir birey olur. Ne zaman ne yapması gerektiğini bilemez ve özgüveni de gelişmez.

Çocuk, hem bu dünya hayatını çekilir kılmak için bir neşedir, bir güzelliştir hem emanettir hem de onun üzerinden Allah sana merhamet ve bereket kapısı açar. Aman onun ruhunu küçümseme. Senin söylediğin şey onun ruhuna ulaşır. Şu anda cevap veremiyor, sana çipil çipil bakıyor diye, “Ne anlayacak ki?” deme. Ruh alıyor. Nasıl senin ruhun alıyorsa şu anda, onunki de alıyor. Bedeni küçük olabilir, ama ruhu aynıdır. Bütün ruhların yaşı aynıdır. O yüzden çocukları malımız gibi görmeyelim. “Bunların kafası basmaz, şimdi anlatırsak anlamaz; namaza sonra bakar, Kur’an’ı ileride öğrenir” gibi düşünceler doğru değil. Çocuk her şeyi anlar.

Peki, ne yapacağız? Kalabalığa mı uyacağız? Hayır, müslüman kalabalığının adamı değildir. Müslüman, tek başına ümmettir. Hz. İbrahim Aleyhisselam’ın ümmetiyiz biz. Allah Teâlâ Kur’an’da buyuruyor ki: “O, tek başına bir ümmetti.” Mümin de kalabalığının adamı olmaz. Kendi başına Allah’la ilişkisini sürekli canlı tutan kişidir. O yüzden ölçülerimizi netleştirelim. Ancak o zaman hayatın üzerinde huzur olur. Ancak o zaman muhabbet, sorumluluk olur. Normalde bize çok ağır

gelen işler, aile içinde paylaşıldığında tatlı gelir. Belimiz bükülse bile deriz ki: “Oh, ne güzel, elhamdülillah yorulдум, çok yıprandım ama huzurlu bir ailem var; çocuklarım maşallah, güzel ahlaklı.” diye iftihar ederiz. İşte o noktaya gelebilmek için içinde yaşadığımız devre teslim olmayacağız. Herkesin söylediğini sorgulamadan tekrar etmeyeceğiz. Seküler kavramları dinî kavramlara yamama alışkanlığından kurtulacağız. Halis ve hakiki müminler olmaya çalışacağız. Fıtrat da orada, denge de orada, karşılıklı güzellik ve muhabbet de oradadır. Allahu Teâlâ hepimizi inşallah bu şuurlardan ayırmasın ve bu şuura erişenlerden eylesin.

İnsan, insanla kendini tanır. İnsan kendi başına kendini tanıyamaz. Rabbimiz o yüzden insanı insana ayna yapmış. Mesela evliliğin müekked bir sünnet olması, Resûlullah Efendimizin bunu şiddetle tavsiye etmesi, evliliğin fıtri bir kurum olması... Bunların hepsi aslında şunu gösteriyor: İnsan, tek başına dinini yaşayamaz. Mutlaka bir insanla, insanlarla yüz yüze, el ele, kol kola yaşar. O yüzden kendini tanımanın yolu da kendini tanımış insanları tanımaktan geçer. Mesela Sadettin Ökten hocam var. Kendisi tanımış bir adam. Şimdi, Sadettin Hoca’nın sohbetini dinlemek, ne anlattığı çok önemli değil, hem bilgi açısından hem de kalbi manada çok kıymetli. Çünkü insanın merkezi kalptir. Akıl da kalptedir bizim anlayışımıza göre. Kur’an-ı Kerim’de, hadis-i şeriflerde öyle geçer: Düşünen organ kalptir. Beyin ise işlemcidir. Beyin, kalbin emirleri doğrultusunda işler, tasarlar, organları harekete geçirir. Dolayısıyla bu gibi güzel insanların kitaplarını okumak, sohbetlerini dinlemek, mümkünse tanışmak, huzurlarında bulunmak,

birlikte bir çay içmek, bir konferansına gitmek... Bunların her biri, insana kendini hatırlatan, kendi eksiklerini gösteren fırsatlardır.

Zaten insan, kendini tanımaya eksik olduğunu fark ettiğinde başlar. Kendim sandığım, mükemmelim sandığım şeyin ne kadar eksik ne kadar noksan olduğunu nereden anlarım? Benden daha kâmil bir insan görünce anlarım. Onları okuyunca anlarım. *“Allah Allah, böyle insanlar da varmış, bu insansa ben neyim? Ben insansam bu ne?”* derim aradaki uçurumu görünce. İşte o zaman derim ki: Benim daha gidecek çok yolum var. Bu insan bu yoldan geçmiş, neyi tavsiye ediyor?

Her şeyin bir sınırı olduğu gibi fedakârlığın da bir sınırı olup olmadığı soruluyor. Bu sınırın, Allah'ın sınırları yani hududullah olduğunu vurguluyor. Örneğin, evde bir eş üzerine düşeni yapmıyorsa ve diğeri sürekli onun eksiklerini kapatmaya çalışıyorsa, sorumluluğunu yerine getirmeyen kişi büyük bir vebal altındadır. Böyle bir durumda, bu vebal yokmuş gibi davranmak yerine, tatlı dille ve güzellikle uyarmak gerektiğini söylüyor.

Namazda gevşek olan eşine *“Hadi kalk, namazını kıl.”* dememenin fedakârlık olmadığını, aksine o kişiyi ateşe doğru ittiğini ifade ediyor. Çünkü eş, başkası değildir, yabancıya bile böyle sert davranılmaz. Haram görüldüğünde en azından tatlı bir dille, *“Bunu neden yaptın acaba?”* diye sormak gerekir. Tanımadığın bir adam olsa bile böyle yaklaşmak gerektiğini örneklerle açıklanıyor. Eşlerin kendi görev ve haklarını bilmelerinin, fedakârlığın sınırlarını belirleyeceğini belirtiliyor. Fedakârlığın sınırı, güzel sözle uyarı sınırıdır ve bunun ayet ve hadislerde örneklerinin bulunduğunu söyleniyor. Allah Teâlâ'nın kâfirler için:

“Onları güzel sözlerle uyar.” dediğini hatırlatıyor. Bu güzellik dilimize ve halimize yansırsa faydalı olur. Aksi halde *“O bana böyle yaptı, ben ona daha kötüsünü yaparım.”* gibi bir yaklaşım nefsin savaşı olur; iki nefis çarpışır ve sadece kıvılcımlar çıkar, dinginlik olmaz.

Kadınların çalışmasının mutlak kötü ya da yasak olmadığını belirtiliyor. Ancak bunun çocuklara, aileye ve evin dengesine etkisinin dikkate alınması gerektiğini unutmayalım. Bir evde çocuk varsa ve annenin çalışması çocukların ihmaline yol açıyorsa, o işin maddi kazancı uzun vadede ailenin yararına değil zararına olur. Yani o çocuğun gelişimi, psikolojisi, eğitimi, karakter inşası için anne-ye ciddi ihtiyaç vardır. O zaman buna göre bir denge kurulmalı. *“Kadın çalışmasın.”* demiyorum ama *“Her kadın çalışmalı.”* da diyemem. Bu hayatın gerçeğine de İslam'ın aile anlayışına da uymaz.

Mesela kadın hem çalışıyor, hem çocukla ilgileniyor, hem evi çekip çeviriyor... Bu da olmaz. Bu sefer kadın tükeniyor. E peki o zaman ne olacak? Eş olacak olan adam, *“Sen çalışmak istiyor musun?”* diye sormalı. Kadın *“İstiyorum”* diyorsa, o zaman beraber bu yükü paylaşacağız demeli. Yani sen akşam gelince hiçbir şey yapmadan kenara çekeceksen, o zaman bu iş olmaz. Ya da *“ben çalışmak istemiyorum”* diyorsa, o zaman da erkek buna razı olacak, buna göre bir yaşam standardı kuracak. Bu denge işi yani. Her iki taraf da biraz kendinden verirse, Allah da bereket verir. Dolayısıyla çalışmanın şekli, zamanı, şartları çok önemli. Mesela bazı işler daha esnektir, yarı zamanlıdır, evden yapılabilir. Bunlar daha uygun olabilir. Ama sabah sekizden akşam altıya dışarda çalışıp çocuğu da bir yere emanet ediyorsan, sonra

o çocuk başka türlü davranışlar geliştiriyorsa, orada bir durup düşünmek gerekir.

Kaldı ki o çocuk senin hem dünyadaki en büyük sorumluluğun, hem de ahirette büyük imtihanın. Dolayısıyla kadının çalışması çocuğun ruhsal, fiziksel, zihinsel gelişimini sekteye uğratmamalı. O çocuk bir yere emanet edilerek büyütülüyorsa, o zaman çocuğun şahsiyetine değil, düzenin hızına hizmet edilmiş olur. Biz çocukları büyütüyoruz artık, idare ediyoruz. Sabah çıkarken bir bakıcıya, bir kuruma, bir okula bırakıyoruz. Akşam alıyoruz, yemek yediriyoruz, biraz çizgi film açıyoruz, sonra yatırıyoruz. Bütün gün onunla konuşan, gözünün içine bakan kim? Kim ona merhametle temas etti? Kim onu dinledi? Ondan sonra da *“Bu çocuk niye böyle oldu?”* diye soruyoruz. Bu yüzden kadının çalışması meselesi sadece kadının özgürlüğü meselesi değil, nesillerin inşasıyla ilgili çok derin bir mesele.

Burada bir de şu var: *“Çalışmasın, evde otursun.”* diyen insanlar da bazen evin içini cehenneme çeviriyor. Kadını sürekli eleştiriyor, kısıtlıyor, psikolojik baskı yapıyor. O zaman da kadın evde olduğu hâlde aile huzuru olmuyor. Huzur varsa, denge varsa mesele yok. Ama denge bozulursa, o zaman hem kadın yıpranır hem çocuk. Şunu da unutmayalım, Resulullah Efendimiz döneminde de çalışan kadınlar vardı. Hazreti Hatice validemiz ticaret yapıyordu. Ama o iş, evin dengesini bozmuyordu. Çünkü bir ahenk vardı, bir destek vardı, bir anlayış vardı. Şimdi ise kadın hem dışarda erkek gibi çalışsın hem evde anne olsun hem eş olsun hem akşam bulaşık yıkasın hem çocuk baksın... Bu zulüm olur. O yüzden çiftlerin kendi aralarında açık açık konuşmaları lazım.

Bir diğer önemli hususu ise yalnızlık. Yalnızlık insanı ya yıkar ya da yapar. Bu tamamen onunla nasıl ilişki kurduğuna bağlıdır. Yalnızlık zordur çünkü insan sosyaldır, birine yaslanmak, paylaşmak ister. Ama aynı zamanda yalnızlık seni kendine döndürür. Eğer Allah ile irtibatını kurarsan, yalnızlık seni derinleştirir, olgunlaştırır. Yunus’un dediği gibi: *“Tenhalarda gezen erenler”* Yani biz bu dünyaya kalabalıklarda savrulmak için gelmedik. Bazen yalnız kalacaksın. Çünkü kalabalıklar her zaman sana huzur vermez. Bazen tam tersine seni daha da yalnızlaştırır. O yüzden yalnız kaldığınızda kendinize bir sorun: Bu yalnızlık beni Rabbime mi yaklaştırıyor, yoksa nefsin oyunlarına mı düşürüyor? Eğer ilkiyse, bu büyük bir nimettir. Kendini tanırsın, kendini düzeltirsin. Ama eğer seni depresyona, tembelliğe, ümitsizliğe sürükleyorsa, orada bir sıkıntı var demektir. Şunu da unutmayın: Mümin, her daim Allah’la beraberdir. *“La tahzen, innallahe me’ana.”* Yani *“Üzülme, Allah bizimle beraberdir.”* Bunu kalbine yaz. İnsanın en güçlü arkadaşı, Rabbiyle olan dostluğudur. O varsa, her şey yoluna girer. Zaten gerçek dostluk da oradan başlar. Rabbini seven, insanı da sever. Kendini bilen, başkasını da anlar.

Allah sevgisi dayakla, korkuyla, tehditle verilmez. Bu çok yanlış. Bazı ailelerde görüyoruz. Çocuk bir yaramazlık yapıyor, hemen *“Allah seni çarpar!”* deniyor. Böyle bir şey olabilir mi? Bu çocuk, Allah deyince ne hissedecek sonra? Korku! Hâlbuki Allah Teâlâ’nın ilk öğretilmesi gereken vasfı merhamettir, sevgidir, affediciliğidir. Peygamber Efendimiz’in hayatına baktığınızda da önce sevgiyle yaklaştığını görürsünüz. Çocuklara karşı hep şefkatli, hep anlayışlı...

Mesela çocuğunla yürürken bir çiçeğe *“Bu ne güzel yaratılmış değil mi?”* dersin. Güneşi gösterirsin, *“Bak Allah bizim için ısıtıyor.”* dersin. O güzellikler üzerinden tanıtırısın. O zaman çocuk Rabbinı severek öğrenir. Sevdiğini de sever, sevmediğini de güzelce anlar. Bir de çocuk, taklit ederek öğrenir. Sen namaza sevgiyle kalkarsan o da merak eder. Sen dua ederken gözlerin dolarsa o da o duyguyu alır. Çocukların en büyük öğretmeni ebeveynlerin halidir. Sözdən çok hâl etkiler.

Bazen ailemizin bizi anlamadığını düşünürüz. Aile çok kıymetli bir bağıdır ama bu, her şeyde aynı fikirde olacağız demek değildir. Hatta çoğu zaman ailemizle aynı dili konuşamayabiliriz. Ama bu, onları dışlamak ya da yargılamak anlamına gelmez. Aksine, daha fazla sabır ve merhamet gerektirir. Şimdi sen bir yola girmiş olabilirsin. Belki namaza başladın, belki Kur'an öğreniyorsun, belki ahlakını güzelleştirmeye çalışıyorsun. Ailen buna uzaksa, senin görevin onlara örnek olmak. Ama örnek olmak demek, sürekli nasihat etmek değil. Hâlinle, duruşunla, sabrınla örnek olmak...

Bakın, bazen çocuklar büyüklerden önce olgunlaşır. Ve bu çok ağır bir yükür. Sen belki gençsin ama gönlün büyük. O zaman senin imtihanın, ailenin gönlünü kırmadan o yolda yürümek. Belki bazen yalnız kalacaksın. Belki anlaşılmayacaksın. Ama bu seni yolundan çevirmesin. Çünkü sen sadece kendin için değil onlar için de yürüyeceksin o yolda. Belki senin halinle onlar da bir gün dönecek. Şunu da unutma: Hiçbir dua, evladın anne-babasına ettiği dua kadar samimi olamaz. Onları kazanmanın yolu, kalplerine giden yoldan geçer. O yol da sevgi, anlayış ve güzel ahlakır. Evet, zordur ama kıymetli olan da budur.

Şimdi modern dünya bize bazı kalıplar sunuyor: Kariyer yapmalısın, özgür olmalısın, kendi ayaklarının üzerinde durmalısın... Bunlar kulağa hoş geliyor ama eğer bunların peşine düşerken anne-babalığı, eşi olmayı, evladına rehber olmayı ihmal ediyorsan o zaman özgürlük değil, yalnızlık yaşıyorsun demektir.

Şunu da unutmamak lazım: İyi bir eş, iyi bir anne ya da baba olmak da bir başarıdır. Hem de en büyük başarıdır. Kariyer, maaş, unvan gelir geçer. Ama bir çocuğun kalbine merhamet yerleştirmek, bir eşin gönlünü huzurla doldurmak, bir evde sükûneti tesis etmek, bunlar hem bu dünyada hem ahirette karşılığı olan işlerdir.

Anneler çocuk inşa ediyorlar, biz etmiyoruz, yani babalar yancıdır. Ben hep söylerim, Türk filmlerinde kötü adamlar vardır. Babaları Erol Taş'a benzetirim. Ama esas aktörler, artistler annelerdir, yani başrolde onlar oynuyor. Aile dediğim aslında kadının başrolde olduğu bir şey. Bunu mesela batılılar anlamaz, derler ki *“Müslüman toplumları çok ata-erkildir, niye piyasada çok kadın gözüküyor?”* Piyasada çok kadın gözüküyor da zaten evleri idare ediyorlar, onlar onu görmüyor ki, kapıların arkasında ne oluyor. Bence annelik evlilik ilişkisinden de üste tutulması gereken bir şey. Bakın şöyle düşünün: Siz böyle pırıl pırıl kız çocukları, erkek çocukları yetiştirmişsiniz. Şu anda bebek onlar ama 30 sene sonra onlar böyle toplumda örnek alınacak, örnek verilecek insan. Kim bunu istemez? Ama onun olması için bir süreç gerekiyor. O süreç annenin başrolde olduğu, babanın onun yardımcısı olduğu bir süreç. Bunu lütfen küçümsemeyelim.

Hepinize teşekkür ederim.

3. DERS

Senem YILDIZ
Çocuk Gelişim Uzmanı

AİLE İLİŞKİLERİNDE KRİZ YÖNETİMİ

Aile ne demektir? İki farklı insandan, iki farklı kültürden gelen insanın, iki farklı ekonomik koşuldan gelen insanın, iki farklı çevresel faktörden gelen insanın, iki farklı hayatı deneyimlemiş, insanın duygusal olarak, düşünce olarak ve fikir birliği olarak ve manevi birlik olarak belli değer ölçütünde bir araya geldiklerinde kendilerini bundan sonraki hayatlarının sonlarına kadar aynı çerçevenin, aynı evin, aynı sistemin içinde devam ettireceklerine inanan bir kadın ve bir erkeğin birlikteliği ile meydana gelen güzel, dinamik ve sağlıklı toplum yapısını oluşturacak en küçük yapı taşıdır aile aslında.

Burada önemli olan bireylerin farklılığı, bireylerin çevresel farklılığı, kültürel farklılığı, inanç ve değer farklılığı... Bunların hepsinin var olduğu ama bunlara rağmen bir araya gelinebildiği, bunların öz değerler, öz disiplin noktasında birlikteliğini önemseyen ama insanların kurduğu aslında çok güzel ve muhteşem, gelecek adına, insanlık adına, insanlığın çoğalması adına, hedef ve gayeler adına yeni bir oluşum... Yeni bir sistemin devamı gibi olan bir düzenektir aslında aile.

Peki, her şeyden önce kriz ne demek? Onu bir netleştirmek lazım aslında. Kriz, Çinlilerin kendi terminolojisine baktığınızda fırsatın ve tehlikenin aynı çemberin içinde ol-

duğu bir tanımlama sistematiğidir. Yani kriz dediğiniz şeyin içinde hem fırsat var hem de tehlike var. Bu ikisinin aynı kapta harmanlandığı duruma insanlar kriz der. Ama kriz nasıl ortaya çıkıyor, buna bakmak lazım.

Bir kere çok ani çıkıyor. Hiç beklenmedik bir şekilde ortaya çıkıyor. Aşırı stresle, bir gerilimle, bir disiplin bozulumuyla yani var olan düzenin ve sistemin bozulmasıyla ortaya çıkıyor. Krizin ortaya çıkmasının en büyük etkilerinden biri de az önce söylediğim gibi ailenin yapı taşı olan karı-kocanın birbirinden farklı kültürlerle, beklentilere, aile tutumlarına, inanç ve değer sistemlerine sahip olmasıdır.

Özellikle evliliğin ilk beş yılı bu açıdan riskli yıllardır. Aile danışmanları olarak biz bu yılları böyle tanımlarız. Çünkü bireyler birbirlerini tanıyarak evlenmiş olabilirler belki uzun süreli arkadaşlık geçmişleri de vardır. Ancak evliliğin kendisi başka bir sistemdir. Çünkü kişi artık kendi başına yatıp kalkmıyor, kendi parasını kendi için harcamıyor, artık karşılıklı sorumluluklar başlıyor.

Ve bu sistem değişimi çoğu zaman beklenmedik uyumsuzluklara neden oluyor. Beklentilerin farklı olması, alışkanlıkların çatışması, insanların birbirini yeterince tanıdığını düşünmesine rağmen evin içine girince

bambaşka biriyle karşılaşıyormuş hissine kapılması... İşte bütün bunlar krizin oluşmasına sebebiyet verir.

Dışarıdan bakıldığında insanlar şöyle der: *"Biz beş yıl beraberdik ama evlendikten sonra her şey altüst oldu, onu hiç tanıyamadım."* Bu da gösteriyor ki aslında tanıma süreci, evlilikle birlikte yeniden başlıyor. İşte bu geçiş süreci krizi doğuran en önemli faktörlerden biridir.

Öncelikle her olumsuzluk kriz değildir. Ancak bazı durumlar doğrudan kriz tanımına girer. Aile içinde yaşanan krizlerin çeşitlerine geçmeden önce neyin kriz sayıldığını iyi belirlemek gerekiyor.

Şunlar ailede kriz oluşturabilecek olaylardır:

- Ölüm
- Ayrılık
- Ani çıkan hastalık
- Tayin (bir yerden başka bir yere taşınma)
- Aldatma
- Taciz gibi travmatik olaylar
- Depremler veya afetler

Bunların tamamı ailede var olan yapının bozulmasına sebebiyet veren, duygusal olarak sarsıcı ve travmatik olaylardır. Ve insan bu krizlerle baş edemez hale geldiğinde, aile yapısı ciddi bir tehdit altına girer.

Devamında, krizi daha iyi anlayabilmek için kriz türlerini de bilmemiz gerekiyor. Bunlar:

- Durumsal Krizler: ani gelişen ve kişiyi hazırlıksız yakalayan olaylar (kaza, ölüm, aldatma vb.)

- Yaşamsal Krizler: hayatın doğal akışında olan ancak baş etmekte zorlanılan durumlar (emeklilik, taşınma, iş değişikliği vb.)

- Travmatik Krizler: yoğun duygusal etki bırakan olaylar (şiddet, istismar, iflas, afetler vb.)

- Gelişimsel Krizler: çocukların büyüme süreçlerinde, özellikle ergenlikte yaşanan gerilimler

- Psikopatolojik Krizler: kişinin ruhsal bozukluklarıyla birlikte gelen kriz anları (depresyon, panik atak vb.)

Bunlarla başa çıkılamadığı noktada aile içi kriz patlak verir ve ilişkileri zedelemeye başlar.

Peki, nedir bu durumsal krizler? Aileyi etkileyen hatta ailenin kökten sarsılmasına, altüst olmasına neden olan krizlerdir bunlar. Gerçekten çok ciddi boyutta aile yapısını tehdit eden durumlardır. Örneğin: Alkol bağımlılığı bir durumsal krizdir, uyuşturucu madde bağımlılığı bir durumsal krizdir, günümüzde yaygınlaşan sanal bağımlılıklar, kumar bağımlılığı, dijital bağımlılıkların hepsi durumsal krizlerdir. Bunların her biri ailenin kurumsal sistematüğünü bozan ve aileyi kaosa sürükleyen bağımlılıklardır. Öyle bir noktaya gelir ki bu krizler artık yalnızca ailenin iç meselesi olmaktan çıkar.

Bu durumda hekimler, psikologlar, avukatlar, gerekirse sosyal hizmet uzmanları bu sürece dâhil olmak zorunda kalabilir. Çünkü kriz artık sadece psikolojik değil aynı zamanda biyolojik, fizyolojik ve hukuki boyutlara ulaşabilir. İşte bu yüzden durumsal krizler çok ciddi ve karmaşık kriz sistematikleridir.

Travmatik boyuta taşınabilecek potansiyele sahiptirler.

Bunun dışında yaşamsal krizler vardır. Nedir bunlar? Boşanma, taşınma, ani göç kararları, iş değişikliği gibi hayat düzenini bir anda altüst eden olaylardır. Mesela Türkiye’de yaşıyorum, ama aniden karar verdim ve Kanada’ya taşınacağım tarzı düşünceler. Bu, sadece mekânsal bir değişiklik değildir. Aynı zamanda sosyal çevrenizi, kültürünüzü, gündelik alışkanlıklarınızı da sıfırlamak anlamına gelir. Veya emeklilik örneği; kişi uzun yıllar boyunca her gün işe gidip gelmiş, sosyal bir çevre kurmuş. Ama bir gün geliyor, iş bitti, evde kalıyor, üretmiyor, sosyal statüsünü kaybetmiş halde ortada kalmış. Bu kişi hem psikolojik hem de ekonomik bir boşluğa düşüyor. İşte bu bir yaşamsal krizdir. Ya da aile apartmanında yaşıyordum, akrabalarım yanımdaydı. Bir miras geldi ya da bir kayıp yaşadım ve başka bir şehre taşınmak zorunda kaldım. Bu da aile sistemini kökten etkileyen bir yaşamsal krizdir.

Travmatik krizler de bunlarla iç içe geçebilir. Örnek olarak iş kaybı, iflas, ağır ve ani hastalıklar gibi olaylar yalnızca bireyi değil, ailenin tüm fertlerini sarsar. Örneğin maddi olarak çok iyi bir konumdaydım. Yanımda onlarca insan çalışıyordu. Arabam, evim, her şeyim vardı. Bir anda iflas ettim. Her şeyimi kaybettim. Küçük bir eve taşındım, eşyalarım gitti. Artık ne yiyeceğimi bile düşünmek zorunda kaldım. Bu sadece ekonomik değil; aynı zamanda duygusal, zihinsel ve sosyal bir çöküşdür. Ve böyle bir durumda çocuklar ne olduğunu anlayamaz. Eskiden gidebildikleri okula gidemezler, istedikleri yiyeceği alamazlar, eski yaşam düzenleri bozulur. Ama bu durumun neden olduğunu anlayamazlar.

Bu da aile içinde yeni bir krizi tetikler.

Son olarak hastalıklar krizi içinde taşır. Ağır hastalıklar da bir yaşamsal ve travmatik krizdir. Diyelim ki kanser gibi ciddi bir tanı kondu. Tedavi süreci, kemoterapi, fiziksel değişimler (saç dökülmesi vb.), sürekli hastaneye gitmeler... Bunlar sadece hasta bireyi değil, tüm aileyi sarsar. Ölüm korkusu, sürekli yorgunluk, umutsuzluk, tedavinin belirsizliği vs. Tüm bunlar krizi derinleştirir. Bazen sadece birey hasta olur ama hasta olan bireyin yaşadığı psikolojik yük tüm aileye sirayet eder. İşte bu da bir krizdir, hem de çok büyük bir kriz.

Bununla birlikte bir de gelişimsel süreçlere bağlı krizler var. Bunlar da oldukça önemli kriz alanlarıdır. Özellikle ergenlik dönemi krizleri bunların başında gelir. Şöyle düşünün: Çocuk ergenliğe girmeden önce sessiz, sakin, uyumlu bir kız ya da erkek çocuğudur. Ancak ergenliğe girdikten sonra anne-baba hiç beklemediği davranışlarla karşılaşmaya başlar.

Arkadaş çevresi değişir, dinlediği müzik değişir, ilgilendiği konular değişir. Filmler, içerikler, sosyal medya kullanımı farklılaşır. Eskiden ödevini yapan çocuk bir anda ders çalışmayı bırakır. Bu noktada çocuk, duygusal ve zihinsel olarak bir fırtınanın içindedir.

Ama aile bu süreci anlayamaz, yorumlayamaz. Sonuç: Çatışma. Babayla çatışır, anneyle çatışır, ağabeyle ya da kardeşiyle çatışır. Bu sadece çocuğun değil tüm ailenin içine çekildiği bir kriz olur. Evde huzursuzluk artar. Okula gidilir, öğretmen “*problem var*” der. Karne gelir, notlar düşüktür. Belki okuldan kaçma gibi ciddi problemler bile başlar. İşte biz bu süreci gelişimsel kriz olarak

tanımlarız. Ve bu da tıpkı diğerleri gibi çok önemli bir kriz türüdür.

Bunun dışında, bir de psikopatolojik krizler vardır. Yani aile bireylerinden biri artık çözüm bulamıyorsa -hem fiziksel, hem duygusal, hem davranışsal olarak- kriz içselleşmiş demektir. Örneğin panik atak, obsesif kompulsif bozukluk, yoğun kaygı bozukluğu, ağır depresyon ve majör depresyon. Bu tür ruhsal rahatsızlıklar, bireyin içinde bulunduğu kriz ortamına uzun süre maruz kalmasından kaynaklanabilir. Ya da az önce bahsettiğimiz durumsal krizler (alkol, uyuşturucu, kumar vb. bağımlılıklar) da bu psikopatolojik krizlerin hem sonucu hem de tetikleyicisi olabilir.

Maalesef ki günümüzde ailelerimizde bu kriz sistemi şöyle işliyor: Aile kurulur, çocuklar dünyaya gelir, zamanla büyürler, çevresel etkilerle karşılaşır, kendi kişiliklerini ve yönlerini geliştirme sürecine girerler, bu süreçte aile ile çatışma başlayabilir. İşte bu çatışmalar zamanında anlaşılmaz ve yönetilemezse, kriz adım adım inşa edilmeye başlanmış olur. Aile sistemi, fark edilmeden zedelenir.

Aile içerisinde veya eşler arasında fikir farklılıkları dediğimiz şey çok geniş bir yelpazeye sahip olabilir: siyasette fikir ayrılığı, hangi yemeğe gidileceği konusunda fikir ayrılığı, hangi kıyafetin giyileceği hususu, inanç ve değerlere karşı tutumlar, günlük alışkanlıklar vs.

Yani bir evde aynı çatı altında yaşıyoruz ama dünyaya geldiğimizde ne aynı yüzlere, ne de aynı duygulara sahibiz. Dolayısıyla bu çeşitlilik doğal olarak fikir farklılıklarını da beraberinde getiriyor. Ancak şunu vurgulamak isterim: Ailede fikir ayrılığı olması, aslında ailede herkesin söz hakkı olduğunun göstergesidir. Yani bu başlı başına olumsuz değil. Asıl mesele, bu farklılıkları nasıl yönettiğimizdir. Kriz yönetiminde en önemli kavramlardan biri de budur: "krizi fırsata çevirmek." Örnek vermek gerekirse tarihte bir meteoroloji uzmanı dağın başında hava olaylarını gözlemleyip veri kaydediyor. Bir an dikkati dağılınca bir haftalık tüm veriler siliniyor, büyük bir kaos yaşanıyor. Ama sonrasında öyle bir sistem kuruyorlar ki bir daha hiçbir veri kaybolmuyor. Yani kriz, kendi içinde yeni bir düzene zemin hazırlayabiliyor.

Bu nedenle fikir ayrılıklarında:

1. Aile içinde bir lider figürü olabilir. Bu kişi, daha mantıklı, daha sakin, hoşgörülü biri olabilir. Herkesi dinler ve sonra en uygun kararı verir.

2. Empati becerisi geliştirilmelidir. Yani "Onun yerine kendimi koyarsam ne hissederdim?" sorusunu sormalıyız. Biz buna psikoterapide "üçlü sandalye tekniği" diyoruz:

- Birincisi karşıdaki kişi ol,
- Sonra kendin ol,
- Sonra da ikini dışarıdan izleyen biri gibi gözlemle.

Eğer insanlar bu teknikleri uygularsa, fikir ayrılıkları kriz yerine gelişim fırsatına dönüşebilir.

Son dönemde ekonomik koşullar, kadınların maddi olarak daha fazla kazanç elde etmesine sebep oluyor. Bu durum, kadının duygusal durumu ve davranışlarını, dolayısıyla evlilik içindeki krizleri etkileyebiliyor mu?

Evet, maalesef etkileyebiliyor. 32 yıldır bu işi yapan biri olarak, her gün çiftlerle görüşen bir aile danışmanı olarak açıkça söylüyorum: Eğer çiftler ekonomik konuda şeffaflık ve ortaklık sağlarsa, bu kriz oluşmaz.

Nasıl mı? Eski annem-babam usulü: Maaşlar ortaya konur. Gelir-gider analizi birlikte yapılır. “Ne kadar harcarız?”, “Ne kadar bir kenara koyarız?” soruları birlikte cevaplanır. Belki biri 20 TL fazla kazanıyordur. O 20 TL senin olsun denir. Ama geri kalan ortak bütçeye katılır. Bu bir kriz çözme metodudur. Bunun dışında: Bazen kadın, bazen erkek fedakârlık yapmalıdır. Fedakârlık demek, saygı ve vefa demektir. “Feda edebildiğin kadar vefa bulursun.” der büyüklerimiz. Ama eğer durum şu hale gelmişse: “Ben kendi paramı harcarım, o da kendi parasını harcasın; elektriği ben öderim, suyu o ödesin.” Bu tarz bir bireysellik evliliği çatlatan en büyük etkenlerden biridir.

Aile, bir bütündür. Ortak değerlerle yaşar, ortak kararlarla yol alır. Bu nedenle aile; ekonomik beklentilerini açıkça konuşmalı, bütçeyi kim yönetecekse belirlemeli, şeffaflık içinde hareket etmelidir. Burada bir parantez açmak istiyorum ve sevgili hanımefendilere saygımla söylüyorum: Evin reisi erkektir. Erkek, bütçeyi yönetirken sorumluluğu üstlenmeli ama aynı zamanda kadını da hesaba katmalıdır. Mesela “Hanım, bu kadar harcadık, şu kadar da senin harçlığın; dilediğin gibi harca.” diyebilmeli. Kadın çalışıyor olabilir, çalışmıyor olabilir. Fark etmez. İki taraf da süreci birlikte yürütmelidir.

Eğer kriz artık süreklilik kazandıysa, yani her gün yaşanmaya başladıysa, krize sebep olan taraflar hâlâ kendi bakış açısından vazgeçmiyorsa “Ben haklıyım, benim dediğim

olacak.” tarzı inatlaşmalar devam ediyorsa ve bu durum hem söylem düzeyinde, hem de davranış düzeyinde giderek sertleşmeye başladıysa işte o noktada artık profesyonel yardım alma zamanı gelmiş demektir. Eğer bu kriz hali bir hafta, on gün, on beş gün hatta yirmi güne kadar uzanıyorsa ve hala tırmanmaya devam ediyorsa kesinlikle ve kesinlikle bir aile danışmanına başvurulmalıdır. Bu noktada artık kendi başlarına çözüm bulmaları zorlaşmıştır.

Ama dilerseniz şöyle bir sıralama da önerebilirim:

1. İlk aşama:

Aile içinde sevilen, sözü geçen, yaşça büyük birinden -belki bir aile büyüğünden, belki bir dosttan- sağduyulu bir çift söz alınabilir. Eğer bu kişi güvenilir ve dengeli biriye, belki birkaç öneriyle durum biraz yumuşatılabilir.

2. İkinci aşama

Eğer bu yöntem işe yaramazsa ya da taraflar hâlâ ortak noktada buluşamazsa, artık bu durum profesyonel desteği gerektirir. Bir aile danışmanı, objektif bakış açısıyla krizin kökenini analiz eder, tarafların iletişim kalıplarını çözer ve çözüm üretmeleri için rehberlik eder.

Unutulmamalı ki kriz kendi haline bırakıldığında durmaz, büyür çözülmedikçe sertleşir.

Sessizlikle bastırılan duygular birikir ve sonunda patlamalara yol açar. Bu da aile içinde onarılması çok daha zor hasarlar bırakır. O yüzden erken müdahale, bilinçli yardım alma, duygusal tahribatın önüne geçmek ve daha büyük çatlaklar oluşmasını engellemek için büyük önem taşır.

Tabii ki kriz anlarında, krizin şiddetine ve nedenine bağlı olarak güven zedelenmiş olabilir.

Örneğin bir aldatma durumu yaşanmışsa, bu durumda güven tamamen alt üst olmuş demektir.

Ancak aldatmaya rağmen aile birliğini sürdürmeye çalışan çiftlerde, aldatmayı yapan tarafın bazı adımlar atması gerekir. Nelerdir bunlar? Eşine karşı daha sağlıklı ve samimi davranışlar sergilemesi, güveni yıkan davranışların tamamen ortadan kaldırılması, krize sebebiyet verecek hiçbir hareketin tekrar edilmemesi gerekir. Yani adım adım, sabırla, istikrarla, kararlılıkla yeniden inşa edilen bir süreçtir bu.

Unutmayın krizler olur, patolojik durumlar yaşanabilir. Ama eğer çekirdek ailenin temelinde sevgi, inanç, hoşgörü ve saygı varsa o güven çatırdasa bile tekrar inşa edilebilir. Peki, güven nasıl inşa edilir? Karşılıklı saygıyla, hoşgörüyle, sevgiyle, anlayışla ve daima doğru cümlelerle. Öyle ki, bir başkası gelip *"Eşin seni aldatıyor."* dediğinde, kişi eşi hakkında öyle sağlam bir güven inşa etmiş olmalı ki şu cevabı verebilmeli: *"Hayır, sen yanlış görmüşsündür, yanlış anlamışsındır; benim eşim bana değil, kendine bunu yapmaz."* Bu derece bir güven ortamı, ilişkide açıklıkla, dürüstlikle ve yalan söylemeden sağlanabilir.

Ama diyelim ki güven sarsıldı, ne olacak? Bu durumda hatalı olan taraf, yaptığı hatayı telafi etmek için yavaş yavaş bir çalışma sürecine girmeli. Eğer kriz çok travmatikse, hatanın büyüklüğü telafiyi zorlaştırıyorsa psikoterapik destek alınması da gerekebilir. Travmatikleşmiş olay anında: Dur-dü-

şün-sonra yap. Bu formül, hızla giden bir arabanın fren yapması gibi bir etkidir. O anki duygularla değil biraz bekleyerek, biraz düşünerek hareket etmek. Kriz anında beklemek, ağızımızdan çıkacak söze, düşüncemi-ze, yapacağımız davranışa karşı bir frendir. Bu da hasarı azaltır.

Özellikle aile içi ilişkilerde bu çok gereklidir. Çünkü bazen sorunun kaynağı eşler değil, akrabalar olabilir. Eğer bir eş, diğer eşine karşı hoşgörü, anlayışlı ve koruyucu bir tutum sergilerse, zaten orada büyük bir sorun yaşanmaz. Ama diyelim ki hanımefendi görümceden rahatsız, ya da beyefendi baldızdan rahatsız, ne yapacağız? O zaman yapılması gereken şey, eşine açık ve dürüst bir şekilde şunları söylemektir: *"Bak, senin annenin ya da kardeşinin şu davranışlarından rahatsız oluyorum. Belki senin için normal ama ben senin kadar tanımıyorum. Sen bu konuda ne düşünüyorsun?"* Bu tarz açık bir iletişim çok kıymetlidir. Eşler bu tür konuşmalara izin vermelidir. Çünkü görümce alışkanlıkla fazla korumacı olabilir, baldız abisinin her şeyini bilmeye alışkın olabilir ama yeni evlilikte bu durum eşler arasında kıskançlık ya da rahatsızlık oluşturabilir.

Dolayısıyla *"Seninle dün kavga ettik, ama bugün ablan arayıp 'Hayırdır, kavga mı ettiniz?' dedi."* Bu, eşi için bir sınır ihlalidir. Bu noktada eşlerin biz olma şuuruna ulaşmaları gerekiyor. Evliliğin sınırlarını birlikte çizmeliler. Bu sınırları anne-babaya rağmen bile netleştirebilmeliler. Bunu yaptıklarında ne kadın, kayınvalide ya da görümceden rahatsız olur ne erkek, baldız ya da kayınpederden. Ama bu sınırlar netleşmemişse ve eş sürekli ailesinden şikâyet ediyorsa yani sürekli *"Annem böyle yaptı, babam şöyle davrandı."*

diyorsa, orada artık patolojik bir sorun var demektir.

Krizle mücadelede önleyici tedbirler çok önemlidir. Ve bu önlemler evlilik öncesinde de evlilik sonrasında da alınabilir. Öncelikle bireysel krizlerimizi yönetmeyi öğrenmemiz gerekiyor. Yani hayatın içinde şahsen yaşadığımız krizlerde bile bizim sınırlarımızın net olması gerekir. Örneğin: iş arkadaşımızla bir sınırimız olmalı, en yakın arkadaşımızla bir sınırimız olmalı, annemizle, babamızla evde bir sınırimız olmalı vs.

Şimdi bazıları şöyle diyebilir: *“Bu kadar çok sınır huzursuzluk yaratmaz mı?”* Hayır, aksine bu sınırlar sağlıklı ilişkiler için gereklidir. Psikolojide “sınır koymak” demek, kurallar bütünü oluşturmak demektir. Mesela ben akşamları saat 21.00’den sonra evde olmayı seviyorsam ama arkadaşlarım ısrarla sürekli arayıp *“Hadi çaya gidelim, hadi kahve içelim, hadi okey oynayalım.”* diyorlarsa, burada net bir duruş sergilemem gerekir: *“Arkadaşlar, hakkınızı helal edin ama ben saat 9’dan sonra evden çıkmayı sevmem. Ailemle olmayı tercih ederim. Kitap okurum, kişisel gelişimime vakit ayırıyorum. Gündüz görüşebiliriz ama akşamları evde olmak benim için kıymetli.”* demek sağlıklı mıdır?

Bu bir sınır koymaktır. Ve bu sınırlar sizi dışarıdan gelen baskı ve karışıklıklardan korur. Aynı şey aile hayatı için de geçerlidir. Örnek veriyorum: 8-10 aile bir araya gelip sürekli görüşüyor. Ama adam bir gün arayıp *“Hadi size çaya geliyoruz.”* diyor. O noktada açıkça şu cevabı verebilmeliyiz: *“Hayır, bu akşam gelemezsiniz çünkü çocukların okulu var ve biz de sabah erkenden kalkmamız gerekiyor.”* Bunu söylediğinizde belki ilk etapta tepki olabilir.

Ama bir süre sonra herkes sizin düzeninizi ve sınırlarınızı öğrenir. İnsanlar bilmelidir ki: Senem Hanım cumartesi-pazar ailesiyle ilgilenir, bu zaman diliminde rahatsız edilmez, bu onun özel alanıdır. İşte özel alanı ve sınırları olan insanlar, krize karşı en güçlü savunmayı oluşturur.

Dolayısıyla arkadaşlarla, iş çevresiyle, aile üyeleriyle ve akrabalarla bu sınırlar doğru bir şekilde konulursa, krizlerin ortaya çıkma ihtimali büyük ölçüde azalır. Ve bu hem evlilik öncesi için hem de evlilik süreci boyunca uygulanabilecek bir yaklaşımdır.

Birazcık boşanma hususu üzerinde durmak istiyorum. Çok önemli bir konu bu. Öncelikle, boşanmış ailelerin çocuklarının kendilerini güvende hissetmeleri için uygun bir ortamın sağlanması gerekiyor. Biliyorsunuz bu sene “aile yılı” olarak ilan edildi ve siz de bu programı o kapsamda hazırladınız. Gerçekten çok kıymetli ve ses getiren bir program olmuş, emeğinize sağlık. Şimdi neden bu kadar çok boşanma oluyor? Bu konuda araştırmalar, saha çalışmaları elbette devam ediyor. Ama şu da bir gerçek: Boşanma, artık evlenmek kadar olağan bir durum hâline geldi. Peki, biz bu boşanmayı çocuklar açısından bir krize dönüştürmemek adına neler yapabiliriz?

En önemli şeylerden biri, boşanmanın çocuklar üzerindeki travmatik etkisini en aza indirmektir. Boşanmalara yol açan tartışmalar, ev içindeki şiddetli geçimsizlikler, birbirine atfedilen suçlamalar, çocukların *“şimdi ne olacak, biz nasıl yaşayacağız?”* gibi sorularla baş başa kalmalarına yol açıyor. Bir de anne-baba ayrıldıktan sonra, çocuğun yanında kalan taraf aşırı yük alırken diğer taraf

uzaklaşıyor. Bu durum da çocukta ciddi bir güvensizlik hissi oluşturuyor.

Bir diğer önemli konu şu: Aileler, boşanırken *“annen böyle yaptı, baban şunu yaptı.”* gibi suçlamalarla çocuğu taraf seçmeye zorluyor. Bu çok tehlikeli bir durum olduğundan taraflar buna tenezzül bile etmemeli. Tartışmalar çocukların yanında yapılmamalı. Mümkünse dışarıda, ya da çocuklar uyu- duktan sonra yapılmalı. Zaten gerçek anlamda boşanmaya karar verilmişse, çiftler artık kavga etmez. Çünkü yorgunluk bitmiştir. Ama boşanma kararı alınmadan önceki süreçte, çocuklarla sağlıklı bir iletişim kurmak zorunludur.

Anne-baba şunu net bir dille çocuğa ifade etmelidir: *“Biz artık birlikte yaşamayacağız ama senin annen-baban olmaya devam edeceğiz.”* Devamında da *“Seni göreceğiz, destekleyeceğiz, senin yanında olacağız; bu karar seni yalnız bırakmak için değil, daha huzurlu bir ortam oluşturmak için alındı.”* demeliyiz. Çocuk bu güveni kurabilirse, kendini toparlayabilir. Ama bu güven verilemezse çocuk kendine başka sığınaklar arar: sanal dünya, bağımlılıklar, yanlış arkadaş çevresi...

Bakın, biz Türkiye genelinde uyuşturucu bağımlılığı ile ilgili bir çalışma yürütüyoruz.

Ben 2015'ten bu yana bağımlı gençlerle birebir çalışıyorum. 9 yaşında, 10 yaşında, 11 yaşında kız ve erkek çocuklarıyla karşılaş- yoruz. Çoğu çocuk, anne-baba ayrılığı veya evdeki çatışmalardan dolayı bir kaçış ara- mış. Ve bu kaçış, onları maddeye, kötü arka- daşıklara yönlendirmiş. Çatışma ortamında olan aileler için hep şunu söylüyoruz: Artık *“ben”* değil, *“biz”* olun. Sürekli olarak *“Ben haklıyım”, “Sen haksızsın”, “benim ailem, senin ailen”* tartışmaları yapmayın. Bu bencillik ço- cukları sevgisizlikten, ilgisizlikten mahrum bırakıyor. Çocuğun yaşadığı ortamda sürekli *“senin annen böyle”, “benim babam şöyle”* di- yerek kavgalar yapılması, çocuğun içinde bulunduğu çatışma ortamını derinleştiriyor.

Boşanma bir karar olabilir ama bu kararı ço- cukları örseleyerek değil koruyarak almak gerekiyor. Eğer çiftler hâlâ birbirlerini sevi- yorsa bir terapistle gidip yeniden denemeli- dirler. Bu da olmadıysa, boşanma süreci bir terapist eşliğinde, çocukların yanında kavga etmeden yürütülmelidir. Ama asıl mesele şu: *“Biz”* olmayı beceremedinizse, önce neden beceremediğinize bakmalısınız. Çünkü her birey, krizlere neden olan eksiklerini aslında farkındadır. Eğer kişi o eksiklikleri iyileştirme yolculuğuna çıkarsa, süreç zaten toparlanır.

Hepinize teşekkür ederim.

4. DERS

Dr. Mehmet Güllüoğlu

Filistin İnsani Yardımlar Koordinatörü - Büyükelçi

GENÇLİK BAĞIMLILIK VE AİLE DENKLEMİ

Dünyada kimyasal bağımlılık ne yazık ki artıyor. Aşırı doz sebebiyle ölümler Amerika'da 2020 yılında yaklaşık 92.000, 2021 yılında 107.000'den fazla oldu ve bu sayı gittikçe artıyor. Her sene daha fazla insan aşırı dozdan dolayı vefat ediyor.

Dünyada 237 milyon erkek, 46 milyon kadın alkol kullanımına bağlı sorun yaşıyor. Her yıl üç milyondan fazla insan direkt ve dolaylı sebeplerden dolayı alkolün yol açtığı zararlar sebebiyle ölüyor. Alkol; kavgaların, aile içi şiddetin, trafik kazalarının önemli bir aktörü.

Sigara sebebiyle her yıl sekiz milyondan fazla insan ölüyor. Bunların bir milyondan fazlası pasif içici olsa da ne yazık ki sigara sebebiyle hayatını kaybediyor.

Bağımlılıklar temelde iki grupta toplanıyor. Bir tanesi madde bağımlılıkları, sigara, alkol, tütün, uyuşturucu vb. İkinci grup davranışsal bağımlılıklar, kumar bağımlılığı, internet ilişkili bağımlılıklar, oyun bağımlılığı gibi bağımlılıklar bu davranışsal bağımlılıklarda geçiyor.

Yetişkinlerin yaklaşık yarısının kumar oynadığı, ergenlerin yaklaşık %18'inin kumar batağına düştüğü tahmin ediliyor. Erkekler kumarda kadınlara göre daha fazla bağımlı

olmuş durumda.

Bağımlılık bir nesneye, kişiye ya da bir varlığa, bir maddeye duyulan önlenemez istek veya bir başka iradenin etkisi altına girme durumudur. Bütün bağımlılık türlerinde hayatı altüst olmuş, sonunda intihara giden, kendisine, ailesine ve çevresine zarar veren vakalar olarak karşımıza çıkabiliyor.

Bağımlılık bir nesneye, kişiye ya da bir varlığa, bir maddeye duyulan önlenemez istek veya bir başka iradenin etkisi altına girme durumudur. Biraz önce ifade ettim madde bağımlılığı, kimyasal bağımlılıklar var ya da davranışsal bağımlılıklar var. Biz beş bağımlılığa karşı uğraşıyoruz. Sigara, tütün bağımlılığı, alkol bağımlılığı, madde bağımlılığı, uyuşturucu bağımlılığını kastediyoruz.

Madde bağımlılığının belirtileri nelerdir? Kendini kontrol edemez, baş ağrısı çeker, kendini tutamaz, devamlı bir yoksulluk hali ortaya çıkar ve hayatın normal akışında bozukluk ortaya çıkar. Karakter zayıflığı, ahlak eksikliği, zeka problemi bağımlılığın teşhisinde bir parametre değildir. Ne yazık ki beyindeki hormonların etkilendiği için beyin hastalığıdır.

Bağımlılıkta herkes bağımlı olabilir. Bağımlılık bir sürecin sonucudur. Bir hastalıktır

ancak bu tedavisi olan bir hastalıktır. Bağımlılık tamamen iyileşmez ancak düzelir ve belirtileri giderilerek kişi normal hayata katılım sağlayabilir. Bağımlılığın tekrarlama riski çok yüksektir. Bağımlılık aynı zamanda bir aile ve çevre problemidir.

Ne yazık ki bağımlılıkların önemli bir kısmı 12-18 yaş aralığında başlamaktadır. Kişi o dönemde bir arayıştadır, değer yargılarını sorgular ve kendi değerlerini yaratmak ister. Arkadaş grubuna uymaya çalışır. Bu da bağımlılıklar için yine önemli bir faktördür.

Karşı cinsle ilgi de bu dönemde artar, romantik ilişkiler önem kazanır. Görünüş ve bedenle ilgili yüksek kaygı taşırlar. Kendilerine rol model ararlar. Çok fazla ben-merkezci oldukları için başkalarını çok fazla önemsemezler. Geleceğe odaklanmazlar, kısa vadeli düşünürler. Kendini güvende hissetme önemli bir ihtiyaçtır bu dönemde. Sonuç olarak da ergenlik döneminde beynin bu yapısı dolayısıyla madde bağımlılığı, şiddet, suça yönelme gibi riskli davranışlar daha yüksektir ergenler için. Şimdi bağımlı olan ve bağımlı olmayan beyine bakarsak eğer bağımlı olan beyinde doğruyu da yanlış sorgulaması daha azdır. Merak çok yüksektir. "Git" daha yüksektir "dur" daha zayıftır. Ama bağımlı olmayan beyinde doğru ve yanlış değerlendirmesi daha fazladır. "Git" ve "dur" merak ve onun ne olduğunu bilme daha dengeli çalışır.

Şimdi bu dönemindeki bağımlılık riskleri nelerdir diye bakacak olursak eğer, ergenlik dönemi insanın hayatındaki bir değişim dönemidir. Bu değişimle beraber ortaya korku ve endişeler çıkar. Merak hissi çok yüksektir. Yeni şeyler deneme isteği çok yüksek-

tir. Eğer ergenin etrafında madde kullanımı yaygınsa bu onun için bir risk faktörüdür. Rol modelleri çok önemlidir bu dönemde. Sosyal medya bu dönemde rol model olabilir ve bu durum tehlike çanlarının çalmasına da sebep olabilir. Büyüdüğünü ispatlamaya çalışır. "Hayır" demekte zorlanabilir bu çok önemli bir şeydir. Aslında onun zararlı olduğunu bilse de arkadaşlarının davetini kıramaz ve "hayır" demekte zorlanır.

Ergenlik döneminde hepimiz biliriz aile içi problemler daha fazla olabilir. Bu bir risk faktörü oluşturur. Aile içi iletişim eksikliği ve aile bağlarının zayıflığı bir risk faktörü oluşturur. Çok az disiplin veya fazla disiplin de yine bir risk faktörü oluşturur. Madde kullanımı açısından en riskli yaş grubunun %70 oranı ile 15-24 arası olduğunu ifade etmem gerekir ki ergenliğin niye önemli olduğunu anlayalım.

Şimdi bağımlılıkla mücadelede gerek doktorlar gerek psikologlar olarak iki şey çok önemlidir bizim için. Koruyucu faktörler ve risk faktörleri. Koruyucu faktörler bağımlılığı azaltır. Risk faktörleri bağımlılığı artırır.

Koruyucu faktörler olarak yaşam becerileri, güçlü aile yapısı, aile içi kuvvetli iletişim, akademik başarı, spor, hobiler gibi faktörler koruyucu faktörlerdir. Bağımlılık ihtimalini azaltır. Ancak parçalanmış aileler, travmalar, sosyal çevredeki zorluklar ergenlik dönemi, erkek olmak, dikkat eksikliği gibi bazı başlıklar ise risk faktörlerdir bağımlılığı artırır.

Şimdi sizler için dokuz madde sayacağım değerli arkadaşlar. Bu dokuz madde bizim bağımlılıkları anlamada ve bağımlılıklara karşı gerek kendimizi gerek çevremizi yönetme

noktasında bize faydalı olacak olan şeylerdir. Birincisi bağımlılıklar konusunda rol model olmamız vardır. Gençler aslında hepimiz birbirimize bakarak öğreniriz, birbirimizden etkileniriz. Bunun için de bize doğruyu gösterecek rol modellere ihtiyaç duyarız.

Çok sevdiğim bir söz var der ki: “Çocuklar babanın dediğini değil, yaptığı yaparlar.” diye. O yüzden yapmadığınızı yaptıramazsınız. Yani sigara içen bir baba çocuğuna “Sigara içme evladım!” dediğinde o etkili olmaz. Önce baba sigara içmeyecek, önce anne sigara içmeyecek sonra çocuğuna diyecek ki: “Evladım sigara içme.” O bizzat kendimiz etrafımızla, eşimize, dostumuza, arkadaşlarımıza rol model olacağız. Aynı zamanda doğru rol modellerini de topluma anlatmaya çalışacağız.

Hayatın anlamını bulmak bizim iç bütünlüğümüzü sağlar. Yani inanan insanlar olarak özellikle ulvi gayeler bizi, hayatta ne istediğimizi bilen insanlar haline getirir. O yüzden kişi varoluş gayesinin, maneviyatının, toplumdaki yerinin, yapmak istediğin farkında olursa o kadar bağımlılıklara karşı dirençli olur.

Hangi maddenin ne olduğu, sigaranın ne olduğu, alkolün ne olduğu; bunların ne gibi etkileri olduğunu bilmek zararları hakkında gündem yapmak, bu türden konuşmalar yapmak bağımlılıklara karşı koruyucu bir faktördür. Eğer bir şeyin hakikat olduğuna inanıyorsak onun da savunuculuğa ihtiyacı vardır. Doğrunun da dostu ihtiyacı vardır. Ne yazık ki son zamanlarda dizilerde, sinemada, sosyal medyada direkt olmasa da dolaylı olarak çok fazla kumar, alkol, uyuşturucu ya da sigara reklamını görüyorsunuz. Şimdi bilhassa sigaraya karşı bu denetimle-

rin delindiğini görüyoruz. Bu durum üzerine düşünmemiz gerekecektir.

Kıymetli arkadaşlar sadece olumsuz bir şeye karşı “Bu kötüdür.” demenin yetmediğini düşünüyoruz. Bunun yerine iyi örnekleri de ortaya koymamız gerektiği kanaatindeyiz. Spor ve kültürel aktiviteler hakikaten insanı koruyucudur. Spor yaparak vücudunuzun olumlu hormonları salgılamasını sağlarsınız. Aynı bağımlılıkta nasıl beyinde bazı değişiklikler oluyorsa spor yaptığınızda da sadece bedeninizde değil beyninizde de bazı hormonlar dengeler değişmektedir ve bu size mutluluk vermektedir. İster yürüyüş olsun, ister profesyonel spor faaliyetleri olsun veya bisiklete binmek olsun; her türlü spor faaliyeti, kültürel faaliyetler ve sanat faaliyetleri koruyucudur.

Evlatlarımızın “Hayır.” demeyi öğrenmesi önemlidir. Beklemeyi öğrenmek, sabrı öğrenmek vs. Niye oruç tutarız? Onun manevi bir vazife olmasının ötesinde irade yönetimini bize öğretir oruç tutmak. Normal zamanda yemek yemek helaldir, su içmek helaldir ancak Ramazan ayında bir ay boyunca kendimizi tutmayı öğreniriz, iradeyi öğreniriz.

Yaşam becerilerinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Toplum içinde iletişim kurmak, aile içinde iletişim kurmak, stresle başa çıkmak, düşünmek ve karar vermek; bunların her birinin bir yaşam becerisi olduğunu, bunların esaslı bir biçimde aktarılmasının bağımlılıklara karşı da bizi koruyacağına inanıyoruz.

Özellikle ergenlikten itibaren hayır demeyi çocuklara öğretmek gerekiyor. Bilhassa ilk sigarayı denemesinde, ilk alkol deneme-

sinde, ilk uyuşturucu denemesinde eğer gençlere hayır demeyi öğretebilirsek belki bir insanımızı daha kurtarmış olacağız. Mesela son zamanlarda daha yaygın bir şekilde elektronik sigara zararlı değildir propagandası yürütülüyor. Hayır, elektronik sigara da zararlıdır ve bağımlılık yaratır. Eğer her gün sigara içiyorsan sen bir bağımlısın; bunun sarması, paketi veya elektroniği olmaz.

Başta Hollywood olmak üzere dünyadaki bütün film ve dizi endüstrisi sigara, alkol ve uyuşturucu sektörüyle yakın çalışıyor. Sigara, alkol ve uyuşturucu sektöründeki insanlar film artistlerini, film yapımcılarına yüksek paralar teklif ederek marka gözükmese bile o sektörün büyümesi için sigaranın, alkolün doğrudan ya da dolaylı olarak gözükmesi için çaba gösteriyorlar. Bunun gizli reklamını yapıyorlar.

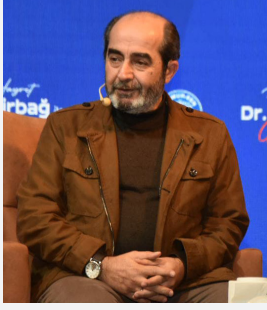
Davranışsal bağımlılıkların etkisini kişinin iş hayatı, sosyal hayatı ve aile hayatını giderek bozmaya sevk ediyor mudur? Kesinlikle ediyor. Kumar bağımlılığından dolayı önce kendi kredi kartlarını, sonra aile bireylerin kredi kartlarını tamamen sonuna kadar kullanan ekonomik olarak bir girdaba giren ve bunun yüzünden intihar eden yüzlerce insan var. O yüzden kumar bağımlılığı da aynı uyuşturucu bağımlılığı gibidir.

Yeşilay olarak bizim faaliyetlerimiz iki ana grupta toplanıyor. Birincisi önleme faaliyeti. Yeşilay çok uzun süredir gerek Yeşilay haftasında, gerek başka zamanlarda münazara yarışmalarıyla, spor kulüpleriyle, üniversitelerdeki kulüpleriyle ve farklı yarışmalarla bağımlılığın zararlarını topluma anlatmaya çalışıyor.

Bağımlılık da değerli arkadaşlar ne yazık ki dünyada artıyor. Dünyada her sene daha fazla ve farklı türden maddelere karşı bağımlılıklar geliyor. Biz de Türkiye’de 105 yıldır 1920’den beri hem önlemeye dair hem on yıldan uzunca süredir de tedaviye dair 107 danışmanlık merkezimizle ücretsiz olarak bu millete hizmet etmeye çalışıyoruz.

“TikTok, uyuşturucu özendirici şarkıların gözde olduğu diğer platformlar bağımlılığı tetikliyor mu?” sorusu hep sorulur. Yani gerek YouTube’da gerek farklı sosyal medya mecralarında açıkçası çok anlamsız ama bir şekilde sigara dumanı, uyuşturucu, alkollü aralarda hızlı hızlı geçiren yani o mesajı veren gruplar var ve bu gruplar on milyonlarca izlemeyi kavuşabiliyor. Açıkçası çok üzgünüm bu konuda. Kendimizi de çocuklarımızı da o zararlı eserlerden zararlı videolardan zararlı içeriklerden uzak tutmamız gerekiyor. Yani çocuğunuzun eline telefonu verip *“Ne hali varsa görsün aman!”* demeyin. Neyi izlediğini, kimi takip ettiğini, dilinde hangi şarkının olduğunu bilmemiz gerekiyor. Eğer çocuğunuzun madde kullandığını düşünüyorsanız çocuğun kimlerle arkadaşlık yaptığı, çocuğun okuldan sonra neler yaptığını ebeveynlerin bilmesi önemlidir. Arkadaşları bir kişiyi cennete de götürebilir, cehenneme de götürebilir. Hayatını çok güzel bir noktaya da taşıyabilir, hayatını altüst edebilir. Ebeveynler olarak tabii oradaki çizgiyi doğru tutturmak lazım. Ne baskıcı ve kontrolcü bir şekilde ne de bir kendi haline bırakılmış ilgilenmemiş bir şekilde bir ilişki kurmak gerekir.

Herkese teşekkür ederim.

5. DERS

Dr. Ömer DEMİRBAĞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi - Akademisyen

İSLAM TOPLUMUNDA AİLE: HUSUSİ CENNETİMİZ

İslam toplumunda aile her zaman kale ve sığınak olarak görülmüştür. Ancak bireyselleşmenin hızla arttığı modern dünyada geleneksel aile yapısının değişime uğradığı bir süreçten geçiyoruz. Hazreti Âdem'den günümüze kadar ve günümüzden de kıyamete kadar hep saldırıların merkezi durumundadır. Bu yaratılış icabıdır. Allah'ın yeryüzünde insanı bir imtihan için gönderdiği günden beridir insanın temeli olduğu aile maalesef hep tehdit altında olagelmıştır. Son derece hassastır, son derece kırılgandır, naiftir, narindir ve yaralanmaya çok müsaittir. Bu yönleriyle de insanoğlunun bu dünyadaki hayatında imtihanının bir parçasıdır aile. İnsanoğlunu aileden soyutladığınız zaman o toplum sürüye dönüşür, toplum olmaktan çıkar. Toplum, aile vasıtasıyla toplum olabiliyor. Ailenin dışında bireyselleşme, toplumu sürüleştirmeye doğru götürüyor; bu tehlike oldum olası vardır. Son Peygamber'den önceki yüz bini aşkın nebiler hep buna vurgu yapmışlardır. Önceki mukaddes kitaplarda da aile konusu titizlikle işlenmiştir. Nitekim son gelen ve hiç değişmeden günümüze kadar günümüzden de kıyamete kadar kalacak olan Kur'an-ı Kerim'de aile kavramı şu ayetle çok belirgin çok çarpıcı bir biçimde göz önüne serilmektedir : “Ey iman edenler, yakıtı insan ve taş olan ateşten kendinizi ve ailenizi koruyunuz.” Bu ilahi ferman, ilahi

ikaz, ailenin tehdit altında olduğunu gösteriyor. “Koruyunuz” dediğine göre daima bir tehlike vardır. Sonuna kadar da hep olacaktır. Bunu normal kabul edeceğiz. Bununla yaşamaya alışacağız. Çünkü aile kutsal bir şey, kıymetli bir şey. Her kıymetli şey gibi korunmaya muhtaç, mahfazaya muhtaç, bir kaleye muhtaçtır. Çünkü aile, bizim hususi cennetimizdir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de dua olarak bildirilen bazı ayetler vardır. Allah-u Teâla kendisine nasıl yakaracağımızı, bazen bize kendisi bildirir. En meşhur ayetlerden biridir, biz her namazda otururken bunu okuruz: “*Rabbena atina fid'dünya haseneten ve fil ahireti haseneten ve gine azebennar.*” Rabbim, bize dünyada hasene ver, ahirette de hasene ver ve bizi ateşten koru. Bir kulun Allah'tan isteyebileceği her şey bu cümlede içinde mevcut. Bir kul bunun ötesinde bir şey isteyemez. Bir kulun bütün vizyonu, ufkü, hayal âlemi, arzuları, istekleri, iştahları hepsi bununla özetlenmiştir. Ahiretteki hasenenin cennet olduğunu biliyoruz, onu istiyoruz. Peki, dünyadaki hasene nedir? Anlamı: İyiliktir. “*Dünyada bize iyilik ver.*” dediğimiz zaman, biz, o iyilik kelimesiyle Allah'tan neyi istiyoruz, neyi kastediyoruz? Müfessirlerin büyük bir kısmı dünyada Allah'tan istenecek iyiliğin, salih, sağlam, sıhatli bir aile olduğunu söylüyor. “*Allah'ım dünyada bize hasene ver*” dediğimiz zaman

hususî cennetimiz olan ailemizi, Allah'tan istiyoruz, onu Allah'tan diliyoruz. Farkında olarak ya da olmayarak çünkü onsuz yaşayamayız. Ayağımızı bastığımız zemin orasıdır. Bunun çok sağlam olması gerekiyor. Sağlam olmasının yolunu da gerek Kur'an-ı Kerim'de müteaddit ayetlerle gerekse Allah'ın bütün insanlığa model olarak gönderdiği Son Peygamber'i ile başarabiliriz. O bir aile reisi idi, bir koca idi, bir baba idi, son zamanlarda da dede oldular kendileri. Demek ki onun da ailesi vardı. O aile, hane-i saadet dediğimiz, ehlibeyt dediğimiz, hatta zaman zaman âli-âba dediğimiz o ailede, kişilerin birbiriyle ilişkilerinin nasıl olduğuna dair çok esaslı bilgiler ve bilinçlendirmeler yapılmalı. Hepimiz ailemizle, Peygamberimizin aile hayatını göstermemiz, öğrenmemiz, merak etmemiz gerekir. Aile hayatı içinde nasıl idiler ve kendilerinin, kendileriyle şekillenmiş aile kavramı nasıldı? Bunu merak etmemiz lazım. Bunu adeta milim milim incelememiz, içimize nakşetmemiz ve buna benzemeye çalışmamız gerekir. "Aile böyle olur" diyebileceğimiz aile, Allah resulünün aile hayatı idi. Basit ve çarpıcı bir örnek: "Hazreti Aişe annemizden rivayet. Malumdur, bir kişiyi en yakından tanıyan hanımıdır. Hazreti Aişe annemiz buyurur ki; *"O kadar yıl evli kaldık kendileriyle, bir kere esnediğini görmedim, bir kere gerindiğini görmedim, bir kere kahkahayla güldüğünü görmedim, bir kere bize karşı ayak uzatarak oturduğunu görmedim."* Hazreti Aişe mukaddes kocası için bunları söylüyor. Allah resulü hanımlarına karşı bir kere bile ayaklarını uzatarak oturmamıştır ve kendilerinin ömrü boyunca sadece iki kez evde hanımlarına kızdığı biliniyor. Birincisi, yemek sıcak geldiği zaman, *"Bize ateş yedirmeyiniz."* biraz sertçe buyurmuş. Bütün kızması da budur.

Zaten hepsi bu kadardır. İkincisi de yine Hazreti Aişe annemizden rivayet: *"Dışarıda kapının önünde diğer hanımlarla ve kendileriyle oturuyorduk. Uzaktan Ümmü Mektum Hazretleri'nin yaklaştığını gördük. Ümmü Mektum iki gözden âmâ sahabi, görme engelli sahabi, yaklaşıyordu. Peygamberimiz bize dedi ki: 'Hadi kalkın içeri geçin, bir erkek yaklaşıyor.'* Böyle deyince biz yerimizden kıpırdamadık. Dedik ki: *'Ya Resulallah zaten görmüyor bizi.'* deyince biraz da sert kızarak dedi ki: *'Siz de mi görmüyorsunuz?'"* Allah Resulü'nün ömrü boyunca aile hayatında sadece kızdığı iki olay budur. Bunun dışında kızdığı, azarladığı, aşağıladığı, hakaret ettiği görülmemiştir.

Şimdi bu noktada şunu sormalıyım. Hayatımızı on dört buçuk asır öncesine götürelim. Bugünün değer yargılarıyla bakmayalım. Oturduğumuz yerden görmeyelim. O yüzyle gidelim. Anne yok, baba yok. En ufak bir eğitim yok. Hatta çok kuvvetli rivayetlerle okuma yazma da yok. O kadar vahşi bir devirde ve o kadar geri bir asırda bu kadar mükemmel, harika bir insan nasıl yetişti? Bu kadar muhteşem bir insan hem de öyle şartlar altında nasıl yetişebildi? Bunu hiçbir cevabını bilimsel olarak bulabilmek mümkün değil. Belli ki yetişmedi, oraya indirildi. Aile hayatının nasıl olacağına dair de somut örneklerle, kendilerinin oturmaları, kalkmaları, konuşmaları, susmaları, yemesi, içmesi, uyuması, evden çıkışı, evden girişi çok somut delillerle, çok dikkatli nazarlar adeta ezberlendi ve günümüze intikal ettirildi. Bugünün dünyasında ailemizi, hususî cennetimizi muhafaza edebilmenin tek yolu, onu kendimize örnek edinmek ve ona benzemeye çalışmaktır. İnsanlık ona benzedikçe insan olur. Her bakımdan, gerek baba ola-

rak gerek anne olarak,gerek evlat olarak ne kadar ona ben benziyorsak o kadar insanlıkta ilerliyoruz demektir. Somut örneği var önümüzde. Böyle olunca da bütün saldırılar bütün tehditlere karşı biricik bağışıklığımız, Allah Resulüne olan bağlılığımızdır. Bununla karşı duracağız.

Ümitsizliğin boynu vurulmuştur. Mevlana Celeleddin Rumi diyor: *“Ye’isin boynu vurulmuştur.”* Allah merhametlilerin en merhametlisidir. Bizi yaratıp, yoktan var ettiğine ve bu dünyaya gönderdiğine göre bizim sahibimiz O’dur. Bir gözetleyenimiz ve bir sahibimiz var. Bu bakımdan ümitsizliğe yer yok. Ancak şu vardır, aklıma geldi. Necip Fazıl Kısakürek, merhum, büyük şairimiz. Mürşidi Efendisi Abdülhakim Arvasi Hazretleri’yle görüşmelerinde şöyle bir şey nakleder. Der ki Necip Fazıl: *“Efendi Hazretlerinin huzurunda iken adeta nur banyosu yapıyordum ama dışarı çıkar çıkmaz zifte batıyordum. Durmadan tövbe ediyordum ve tövbemi bozuyordum, ediyordum, yine tövbemi bozuyordum en son bir vesvese geldi. Ben mademki tövbemi tutamayacağım, niye tövbe ediyorum, diye. Ümitsizliğe kapıldım. Bunu sormak için Efendi Hazretlerine gittim. İçeri girer girmez daha selam vermeme fırsat kalmadan, Efendi Hazretleri dedi ki: ‘Necip Fazıl Bey, tövbe yolu düşe kalkadır. Öyle dümdüz yürünmez’ dedi.”* diyor. Bu bir keramet, aynı şekilde günlük hayatımızda, aile hayatımızdaki problemlere, elbette dört dörtlük hiç kimsenin aile hayatı yoktur. Dört dörtlük hiç olmamıştır. Efendimizin bile ailesinde zaman zaman huzursuzlukların olduğunu biliyoruz. Demek ki bu dünya hayatının gereği bu. Bundan kaçınılmaz ancak buna rağmen, bununla beraber, aile hayatımızı en ileri şekilde, en güzel biçim-

de muhafaza etmenin yolu nedir? Mümkün olduğu kadar O’nun sünnetine uymaktır. Ne yapmamız lazım? Ne olursa olsun yine de vazgeçmemek. Başka yol yok. Başka bir aydınlık yok. Tünelin ucundaki ışık, Son peygamberdir, başka bir ışık yoktur. Gerisi hep lafı güzaftır. Elbette bilimsel olarak günümüzün bütün imkânlarıyla bütün psikolojik yolları denenmelidir. İnsanlar mümkün olduğu kadar ailesini muhafaza etmede elden gelen her imkânı denemeliler ancak varılabilecek son noktanın, Allah resulüne uymak olduğunu da bilmek lazım.

Bazı meclislerde gelenek ve modernlik tartışmaları vuku buluyor. Bu tartışmalar günümüze mahsus değil. Bundan 2800 yıl önce, 2800 yıl olunca yani demek ki Hz. İsa’dan da önce, bulunan Hitit tabletlerinde gençlerin yoldan çıktığı, anne-babayı dinlemediği, erkeklerin-kocaların evini ihmal ettiği, kadınların dedikodu yaptığı söyleniyor. Bu 2800 yıl önceki Hitit tabletlerinde geçen ifadeler. Demek ki modernizm ve gelenek tartışması her dönemde olmuştur. Bu dönemde de vardır. Biz bu tartışmalarla birlikte yürüyeceğiz. Bütün mesele sevginin, saygının, sadakatin ve vefanın devam ettirilmesidir. Yüzde yüz herkesin aynı fikirde olması zaten mümkün değil. Elbette didişmeler olacak. Ufak tefek çekişmeler ki tuzu biberidir bu işin. Olacak bunlar ama vefa, sadakat, beraberlik, sevgi, bağlılık... Bunlar ebediyen olmalıdır. Modernizm de olsa gelenek de olsa bunların, bu hazinelerin korunmasına biz dikkat edeceğiz. Bunlar olduğu zaman aile devam eder ama yoksa işte burası kötü. Kur’an-ı Kerimde Allah-u Teâlâ bir ayette şöyle buyuruyor: *“Biz eşler arasında merhamet koyduk.”* Dikkat edin, aşk koyduk demiyor. Çok ilginç

buluyorum. Biz aralarına merhamet koyduk diyor. Merhametin olduğu yerde, sevgi de olur saygı da olur anlayış, vefa, diğerkâmlık, hepsi olur. Temeli merhamet. Merhamet de imandan kaynaklanır. Hemen akla şu soru geliyor: Efendim, iman etmeyenlerde de çok mutlu aile hayatları görüyoruz. Doğrudur, onlarınki fitrattan geliyor, insan olmaktan geliyor. Bizimki ise vahye dayalı olduğu için bir temeli vardır.

Hazreti Âdem'den itibaren günümüze kadar ve günümüzden kıyamete kadar aile olacaktır ve tehdit altında kalacaktır. Bu Allah-u Teâlâ'nın bir hikmeti. Her dönemde bu böyle olmuştur. Çünkü farklı iradeler bir arada yaşıyor, farklı bireyler, farklı insanlar bir arada yaşıyor. Takdir edersiniz ki hiçbir insanın parmak ucu bile diğerini tutmuyor. Hatta son yapılan araştırmalarda dilimizdeki kıvrımlar da tamamen şahsi ve özeldir. Hiçbir insanın ağızındaki dilinin kıvrımları diğerine benzemiyor. Bu kadar birbirimize benzer ama bu kadar birbirimizden farklı yaratılmış olmanın mucizesi içinde yüzüyoruz. Beş parmağın beşi birbirine benzemez. Elbette aykırılıklar, farklılıklar, itirazlar ihtilaflar olacaktır. Ama bütün bunları bir demet gibi sarıp sarmalayan bir sevgiye, bir bağlılığa, bir sadakate ihtiyaç vardır. İşte aileyi bu ayakta tutar. Hep şunu söylemişimdir: Allah'ın bizi halk ederken bize biçmiş olduğu rolü, hakkıyla üstlenebilirsek, ailemiz cennet olur. Baba, baba gibi olacak, o rolü üstlenecek. Anne, anne gibi olacak. Evlat, evlat gibi olacak. Allah'ın bize biçmiş olduğu bu misyonu hakkıyla giyinirsek, o aile cennete döner ama birisi kendisine verilmiş olan rolden ufacak bir şekilde saparsa, aynı bir saatin çarklarından birisinin arızalı olması-

la diğerlerinin de bozulması gibi saat, yanlış yere gider. Birisi bile saptığı zaman diğerleri hemen bundan etkileniyor. Bu kadar hassas bu kadar akıl almaz bir denge üzerine kurulmuştur.

Şimdi günümüzde bir manzara çizeyim size. Bir oturma odası düşünün. Televizyondaki maçta tamamen kaybolmuş bir baba, maç izliyor. Temizlik ve dedikoduda buharlaşmış anne. Bilgisayar ve internette kaybolmuş evlat. Saatlerce aynı odanın içinde olmalarına rağmen birbirinin farkında olamayan, iki kelime konuşamayan bu üç kişinin oluşturduğu topluluk bir aile mi sizce? Neredeyse birbirinden yıldızlar kadar uzak biri diğerinin farkında bile değil, ayrı ayrı dünyalar, mecburiyetten ötürü bir arada yaşıyorlar. Bu aile değil, aile böyle olmaz. Aile şudur: Birinin tırnağına bir zarar geldiği zaman öteki aynı acıyı duymalı. Birinin sevinci diğerini de sevindirmeli. Birinin üzüntüsü diğerini de üzdürmeli. Hatta o kadar ki, ben gençliğimde, bazı problemler yaşadım. O problemlerden ailemin haberdar olmasını istemezdim. Üzülmesinler diye belli etmezdim. Rol yapardım. İçimde kıyametler kopuyor olmasına rağmen etrafıma gülücükler dağıtırdım ama en başta annem olmak üzere hiçbirisi yutmazdı. Bana derlerdi, *"Sende bir şey var."* Anlardım ki biz belli etmesek bile, ruhen birbirimize o kadar kaynaşmışız ki birimizin çektiği acı ötekine yansıyor. Anlatmasak da, sır olarak saklasak da acı yansıyor. Sevinç de aynen öyledir. Ailede bireylerin kalplerinin beraber atması lazım. Bunun yolu da merhametten geçer. Epey de gayret gerektirir, fedakârlık gerektirir, diğerkâmlık gerektirir, karşılık beklemezsizin bir çaba bir yaklaşma isteğini gerektirir. Bu olduğu zaman o aile-

nin tadından geçilmez, o aileyle komşu olmanın bile bir lezzeti vardır. Feyz ve bereket içinde yüzerler. Bu şekilde dünya hayatını tüketip öbür tarafta da bu defa ebediyen genç olarak yine bir arada olurlar.

Biz çocuklarımızı yetiştirirken onları başkalarının takdir edeceği şekilde yetiştirmeye çok gayret sarf ediyoruz. Çocuk da farklı bir malzeme. Çocuk beğenilsin diye var anlayışı çok yanlış. Çocuğu, belli başlı kalıplara sokarken, dışarıdan nasıl görüldüğüne dikkat ederiz hep. Bu yanlış bir yaklaşımdır. Dengeyi iyi sağlamak lazım. İslam hukukunda iki şey hariç çocuk Allah tarafından hür kılınmıştır ve her şeye hakkı vardır. Birisi yalan, diğeri ise hırsızlık. Bu ikisi birer hastalıktır, varsa engelleyin diyor. Bunun dışında çocuk ne yaparsa yapsın hakkıdır. İtiraz bile edemezsiniz. Bakın gerçek, hakiki özgürlük İslam ile çocuğa sağlanıyor. Çocuk ne yaparsa yapsın, itiraz bile edemezsiniz. Nitekim çok meşhur olaydır pek çok kaynakta da geçer. Sahabi rivayet ediyor: Hazreti Peygamber imam, Mescid-i Nebevi’de namaz kılınıyor, Mescidin dışında da çocuklar gürültüyle oyun oynuyorlar. Hatta rahatsız edecek kadar gürültüleri, bağrıışmaları içeri geliyor. Efendimiz diyor: “Allah-u Ekber” deyip tekbir aldılar. Hepimiz ona tabi olduk ve namaz başladı. Namazın ortasında Hazreti Peygamber, “Allah-u Ekber” deyip secdeye varınca biz de onunla birlikte vardık. Önlerinde topyekûn insanlığın imamı, onların önlerinde. Saf saf dizilmişler secde halindeyken nasıl olduysa, dışarıdaki çocuklardan yaramaz birisi, bir afacan mescide daldı. Koşarak safları geçti ve secde halindeki Hazreti Peygamber’in sırtına bindi. Hazreti Peygamber o secdeyi uzattı, uzattı, uzattı... Tekbir getirmedeği

için biz de kalkamıyoruz hepimiz secde vaziyetinde bekliyoruz. Bu esnada o çocuğun bir arkadaşı dışarıdan onu çağırdı ve çocuk Peygamber’in sırtından inip tekrar arkadaşlarına dönüp oyuna devam etti. Allah Resulü de namaza devam etti. Namaz bozulmadı. “Allah-u Ekber” deyip, kalktı ve biz namaza devam ettik. Şimdi günümüzde bir çocuk camiye dalacak namaz esnasında imamın sırtına binecek, o cemaat o çocuğa neler yapar bir düşünün. Gelenek, modernizm istediğiniz tartışmayı yapın. O kadar gerisinde kalmışız ki yüksek İslam medeniyetinin, çok gerisinde kalmışız. Gerisinde kaldığımız için de çocuğun nereye oturtulacağına dair doğru dürüst bir fikrimiz yok. Çocuğu ya başkalarına göre yetiştiriyoruz ya anormal bir serbestiyet, anormal bir özgürlük tanıyoruz. Tam rüzgârın önündeki yaprak gibi istediği yere savrulsun diyerek. Çocuğa verilen hakka dikkat edin. Allah Resulü’nün sırtına binmeye kadar hakkı var. Düşünebiliyor musunuz ve kimse, başta Peygamber bile itiraz etmiyor buna. Çocuk bu kadar hak sahibi. Bir kere çocuğun, çocuklarımızın bize Allah’ın hediyeleri olduğunu bileceğiz. Allah onları bize hediye olarak verdi. Allah’ın hediyeleri olduğu için bu kadar tatlılar. Ben torun sahibi oldum. Çocuklarımdan daha çok seviyorum. Her dede gibi torunlarımı daha fazla seviyorum. Anlıyorum ki vaktiyle çocuklarımı sevmeye yetersiz kalmışım, asıl şimdi doyuyorum. Onları daha fazla sevmeliymişim. Allah’ın hediyeleri olduğunu yeni yeni fark ediyorum. Bir ömür geçmiş, aklıma yeni dank etmeye başlamış. Bunu ben yeni fark ediyorum çocuklar sevgisiz yaşamaz. Onlar muhakkak sevicecekler. Ve siz çocuklarınızın güzel, iyi, sizi mutlu edecek, kendisi de mutlu olacak şekilde yaşamasını,

büyümesini arzu ediyorsanız, bunun bir tek yolunu, kopyasını size vereyim: Yetim sevindirin. Yetimi sevindirirseniz, Allah sizin çocuklarınızı güzel kılar. Bir yetimin başını okşadığınız zaman, kırk yıllık ibadetten daha fazla sevap kazandığınızı bilin. Eskiden mahalle diye bir şey vardı. Şimdiki siteler falan yok. Mahallede de çok tatlı bir kültür alışverişi vardı. Yetim baş tacı edilirdi. O mahallenin bütün yetişkinleri, o yetimin babalığını üstlenirlerdi. Yetimin elbisesi, yetimin bayramlığı... Yetimin sevindirilmesi hep ön planda tutulurdu.

Günümüzde, İslam toplumunda aile kurumunu tehdit eden en önemli faktörler nelerdir, bu tehditlere karşı nasıl bir bilinç ve çözüm geliştirilmelidir? Evvela tehdidin tehdit olduğu bilinmeli. Baştan, *"Bu bir tehdittir!"* diye bir hükme, bir tespite varabilecek bilincimizin olması lazım. Tanzimat'tan itibaren, Tanzimat'la birlikte Emeviler ve Abbasilerden sonra üçüncü büyük İslam medeniyeti olan Osmanlı Medeniyeti, maalesef çöküşe geçti. O medeniyet zevale yaklaştı, her fani gibi o da bitişe doğru ilerlemeye başladı. Medeniyetlerin gerilediği, çöküşe yaklaştığı dönemlerde, aile kurumu çok yara alır. En çok sinekler oraya konar, mikroplar oraya üşüşür. Çünkü orası çok müdafaasîdir. Bizim ilk tiyatro eserimiz: Şair Evlenmesi. Üniversite hazırlık kurslarında en azından öğretilir o. Şair Evlenmesi ilk tiyatro eseri, bu tiyatro eserinin türü evet komedidir ama konusu: Bir evlenme macerası. Evlenmede hile ile genç hanım yerine onun yaşlı ablası daha baştan bir hile yapılarak evlilik sakat, sahtekârca bir oyuna kurban edilmektedir. Dikkat ederseniz ilk tiyatro eserimiz itibaren aile hayatımız çarpık bir şekilde yansı-

tılıyor. Aradan bir yüz sene kadar geçiyor. İzmir'de Uşakizâdeler diye bir aile var, Selanik göçmeni, oldukça varlıklı bir aile. Bu aileden büyük bir yazar yetişiyor. Halit Ziya Uşaklıgil, durup dururken hiç gereği yokken bir eser yazıyor: Aşk-ı Memnu. Ailenin çatırdadığını nasıl gösteriyor farkında mısınız? Aşk-ı Memnu, yasak aşk demek. Olmaması gereken, yasak, haram bir ilişkiyi son derece cazip, romantik, özendirici biçimde kaleme alıyor. Niye bunu yazıyor bu adam, sebep ne? Şu oluyor bu oluyor aile hayatımıza ilk kurşunlar ilk mermiler isabet ediyor. Derken Reşat Nuri, Çalığışu'nu yazıyor. Bilirsiniz, bilmeyen yoktur Çalığışu'nu. Hele diline hayranım ben. Dili sadece, konusu çok orijinal değil. Çalığışu yazıldıktan sonra 1960'lar ve 70'ler boyunca pek çok genç kız, o Çalığışu'ndaki Feride'ye benzemek için evden kaçtı. Dikkat ederseniz yazılan romanlar, hikâyeler, tiyatrolar toplum üzerinde o kadar yıkıcı etkiler bıraktılar ki toplum bunu bunları okuya okuya aileyi kaybetti. Okumayalım demiyorum. Bir kitap yazılmışsa okunacak çünkü Allah *"Oku!"* diyor. Okuyalım fakat okuduğumuz şeyin ne olduğunu da bilelim. Bugün televizyonda izlediğimiz gündüz programlarından tutun internette gençlerimizi felç eden, gençlerimizin gençliklerini emen, gençlerimizi saatlerce hareketsiz bırakan oyunlara kadar aile hayatımızın ne kadar çok tehdit altında olduğunu bilmemiz lazım. Bunlar aile hayatımıza tehdittir. Bunlar açık yaraya konan sineklerdir, bunu bileceğiz. Bunları yasaklamalı mıyız? Hayır, bunları zararsız hale getirmeliyiz. Bunların alternatifini üretmeliyiz. Çok üzülüyorum. Benim gençliğimde ve çocukluğumdaki sokaklar yok artık. Sokaklarda çocuk yok. Farkında mısınız sokaklardan ço-

cuk çılgınlıkları gelmiyor artık. Çocuklar evlere dalıp su istemiyorlar. Ekmek üzerine salça sürülen ve çocuklara verilen mahalleler, sokaklar yok artık. Bütün çocuklarımız tuşların ve ekranların esiri durumunda. Nesilleri kaybediyoruz. Evvela bu tehlikeyi tespit olarak bilmemiz lazım. Ailemiz bunların tehdidi altında, bunların taarruzu altındadır. Bazen görüyorum kendi öz ailemin içinde. Oğlum saatlerce bilgisayar bilgisayarın karşısında hareketsiz. Ondaki bütün gençlik, enerji ekrana geçmiş. Kendi posa gibi büzülüp kalmış ve susamış fark ediyorum. Yanından geçenlere yalvaran gözlerle bakarak su isteyecek çünkü oradan ayrılıp mutfağa kadar gidip bardağa su doldurup, içip geri gelmesi ona göre o kadar büyük bir külfet ki, o derece hipnotize olmuş ki, oradan ayrılamıyor. Kafeler, gündüz programları, ekranlar, tuşlar kulaklıklar, birtakım müzik etkinlikleri; göz nuru olan, ailemizin tazeliği olan gençlerimizin gençliğini emmekte ve tüketmektedir. Bunu bir tehdit olarak bilmemiz lazım. Evvela tehdidi tanıyacağız ki ona göre tedbir alalım. Basit bir çarpıcı örnek size. Gündüz programlarında hakikaten yüz kızartıcı pek çok ayıp saydığımız şeyler ortaya dökülüyor değil mi ve biz büyük bir merakla bunları izliyoruz. Oysa biz, komşumuzda olan bir tartışma duvardan bize geldiği zaman dinlemeyen bir toplumuz. Ayıptır diye dinlemeyiz, öbür odaya geçeriz. Mahremiyete saygı gösteririz. Komşumuzda olan bir tartışmayı dinlemeyen biz, onun beş bin beterini ekrandan izliyoruz. Bunun nasıl bir tehdit olduğunu, adiliğin, düşüklüğün ne kadar normalleştirildiğini ve toplumun buna ne kadar özendirildiğini, bilinç olarak, şuur olarak bilmemiz lazım. Bunlar ailemize tehdit. Yoksa aile, üzerine uğultuyla üşüşen sinek-

lerin oğul verdiği bir alan haline gelmekten kurtulamaz.

Evlilik üzerinde söz söylemek istiyorum. İslam toplumunda evlenmek son derece kolay. Mümkün olduğu kadar kolaylaştırılmıştır. Maalesef sonraki yüzyıllarda türlü tesirlerle, Fars tesiri, Bizans tesiri, Hint hazırlığı toplumumuzu etkisi altına aldığı için gösterişe fazla meyilli olduk. Böyle olunca da evlilik zorlaştı. “El ne der?” sözü var ya, o şeytani bir sözdür. “El ne der?” sözü şeytandan gelen bir sözdür. “*Onlar kınayanların kınamasına aldırılmaz.*”, ayeti varken hem de. Evlilik son derece kolaydır ve erken evlilik teşvik edilmiştir. Bendeniz gibi benim neslindeki herkes “*Keşke daha önce evlenseydim.*” diye hep pişmanlık çekmişizdir. Çünkü çocuklarımız bizim yaşlılığımızı gördüler. Ben genç bir baba olarak başlarında olsaydım, çok daha iyi olacaktı, çok daha ideal olacaktı. Erken evlenmek her bakımdan gerek ailenin sağlam temeller üzerine atılması gerek çocukların sağlam yetiştirilmesi ve daha bir sürü farklı batını yönden faydalıdır. Allah Resulü de hadis-i şerifle: “*Çocuklarınızı erken evlendirin.*” demiştir. Kul ölçüsü olarak elbette belli bir zaviye kadar görüş açımız var. Her şeyi göremiyoruz. Bazen Allah-u Teâlâ, insanı evlilikle imtihan eder. Allah öyle takdir etmişse imtihandan kaçınılmaz. Evlilikle imtihan olunur bunun da temeli sabır ve merhamettir. Sabır olacak. Allah-u Teâlâ diyor: “*Evliliğin temelini merhamet koyduk.*” Onu Allah koydu. Peki, sen ne yapacaksın? Kula sabır düşüyor. Sabırlı olmak, evliliğin temeli budur. “*Allah sabredenlerledir.*” Düşünün, Allah sizinle. Allah benimle olacaksa başıma ne gelirse gelsin; O benimle ya, O bana yeter...

Evlilik her zaman gül bahçesi olmaz. Bazen zindan olur. Allah-u Teâlâ bazen onunla bizi imtihan eder. İşte bu imtihan esnasında o zindanı cennete çevirmek. O zindanı saraya çevirmenin yolu, kul olarak sabırlı olmaktır. Merhameti Allah zaten veriyor. O istihkak olarak bize zaten verilmiş. Sabrı biz gösterceğiz. Sabırlı olacağız, diğerkâm olacağız. O kadar hoşgörülü olmalıyız ki evlilik bakın nasıl bal haline gelir. Hoşumuza gitmeyen veya bizi sinirlendiren bir tavır gördüğümüzde koca ya da kadın olarak, *“Herhalde ben yanlış duydum.”* düşüncesi bile sabrın gereğidir. Ben yanlış işittim ya da herhalde böyle dedi ama kastı bu değildi. Buna inanalım ne olur. Biz mutlu oluruz. “Bunu yaptı ama kastı böyle değildi” diyerek, kendimizce mazeretler uyduralım. Bize göre çok basit olan şeyler, Allah hindinde, niyetiniz sağlam olduğu için sizi o kadar asil kılıyor ki. Allah sizi kocanıza ya da karınıza sevgili kılar. Hayran kalır. Gösterdiğiniz fedakârlık, sadakat, anlayış, anında olmasa da orta vadede, hele hele uzun vadede mutlaka size geri dönecektir.

Çocukluğumdan beri duyarım. Mantık evliliği mi, aşk evliliği mi? Yumurta mı tavuktan, tavuk mu yumurtadan? Sanki başka hiçbir alternatif yok. Başka hiçbir alternatif yokmuş gibi konuşuyoruz. Yanlış, ne mantık evliliği ne aşk, merhamet evliliği. Allah merhamet koymuştur. Sadakat evliliği, vefa evliliği... Evlilik bununla yücelir. Aşkı, sevgiyi Allah verir. Onu sizinle, sizi onunla ödüllendirir. Seksen yaşını geçmiş olmalarına rağmen birbirlerini ilk kez görmüşler gibi elli defa anlattıkları şeyi tekrar birbirine anlatan ve dikkatle dinleyen hacı teyzeleri ve hacı amcaları gördüm. Yok aşk evliliği, yok meşk

evliliği; geçin bunları. Hiçbir şey kalıcı değil. Bunlar da kalmaz. Merhamet evliliği, vefa evliliği, sadakat evliliği ve asalet evliliği yapılmalı. Temelde Allah'ın rızası gözetilmeli, gerisini Allah verir zaten.

Ben bir beşerim, bir insanım, melek değilim, evliya değilim, âlim değilim. Elbette benim de eksikliklerim olmuştur ama eksiklik olduğunu fark etmişimdir. Hata ettiğim zaman, *“Hiç sağa sola kaçma Ömer.”* diyorum, sen hata ettin. Bunu bir kere kabul etmeliyiz. Hatalarımızı ayrı bir faziletmiş gibi göstermeye, ona kılıflar uydurmaya hiç sapmadan, ben hata yaptım. Hatayı karşı tarafa da bildirmeniz lazım. Evet, ben hata yaptım, ne yapalım öldüreyim mi kendimi? Bir şeye pişmanlık ve utanç duyduğunuz zaman onu da açıkça bildireceksiniz. Bundan utanıyorum, bundan pişmanım, diyebilmelisin. Bu kadar açık, samimi olduğunuz zaman şunu unutmayın, sizi ne kadar incitmiş olursa olsun, kişi sizi ne kadar kırmış olursa olsun bilerseniz ki utanıyor. Kin tutabilir misiniz? Utanıyor olduğunu biliyorsunuz. O, vicdan azabı çekiyor. Kin tutamıyorsunuz. Öyleyse utanmayı kaybetmemek lazım. Allah pişman olmayı almasın elimizden. Karşınızdakinin pişman olduğunu görür görmez her şey uçup gidiyor. Evlilik devam ediyor.

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de defalarca, *“Erkekle kadın bir değildir.”* diyor. Demek ki farklı yaratılmışlar. Allah bunu defalarca söyler. Kadın, kız ve erkek aynı değildir, bir değildir. Hayatın belli noktalarında erkek ileridedir. Belli noktalarında kadın ileridedir. Bir kilidin yuvasına oturduğu zaman dişlerinin girintili çıkıntılı olması gibi bu ikisinin ilişkilerinde de bazen erkek ileridedir, ileride olması lazım; bazen kadın ileridedir ileride olması

gerekir. Kur'an-ı Kerim'de ayette erkeği bir derece ileride kıldığını, Allah beyan ediyor. Bunu kabul edeceğiz. Bu erkeğin üstünlüğü demek değil rolünün gereğidir. Himaye edicilik, koruyuculuk, erkeğin üzerinedir. Korunma isteği ve sığınma isteği ise kadındadır. Fitrat böyledir. Yaratılış böyledir. Mülk suresinde, bir ayette Allah-u Teâlâ buyurur ki: *"Elâ ya'lemu men halaka": "O halk ettiğini bilmez mi?"* ayet böyledir. Kime ne verdiğini Allah bilir ve kimin nasıl mutlu olacağını yine Allah bilir. Bunun çizgisini harita olarak Kur'an-ı Kerim'de bildirmiş. Benim oğlum da var kızım da var. Çocukluklarını hatırlıyorum. Kız çocuğuna hediye olarak oyuncak olarak tabanca alabilir misiniz? Alamayız, alırsınız ama oynamaz. Evet, erkek çocuğuna bebek alabilir misiniz? Aynı şekilde ona da alabiliriz ama oynamaz. Demek ki, demek ki her ikisinin mutlu olduğu noktalar çok farklıdır. Kadında güzel olan şeyi erkeğe verin çirkinlik olur. Erkeklerde güzel olan şeyi kadına takın o da orada çirkinlik olur. Öyleyse erkeği erkek olarak kadını da kadın olarak görmek lazım. Asla birini diğeri gibi olmaya zorlamamak gerekir. Evlilikte elbette ilk adım erkekten beklenir. Bunu da buraya bir not düşelim. Elbette, mesela bakın bendenizin şairlik tarafı vardır. Şiirler yazarım yengenize, okurum da. Dinler, hoşlanır. Bazen düşünüyorum acaba bu iş ters olsaydı, yengeniz şair olsaydı ben o kadar sıkıldırımdı ki. Belli etmezdim ama o kadar kötü bir duruma düşerdim ki. Neden? Çünkü övmek erkeğe yakışıyor övülmek kadına yakışıyor. Birini diğeri gibi olmaya zorlamayınız. Her birinin rolü kendisinde güzel. Cesaret ve kahramanlık erkekte güzel. Kadında agresiflik, utangaçlık ve hayâ tavrı çok güzel. Elbette evlilikte, tabii ben ortalama ideal evlilikten bahsediyorum. İlk adım erkekten

gelmeli. Kadın istenilendir, isteyen olmamalı. Anlatabildim mi? Mesela bütün dünya kültürlerine edebiyatlarına bakıyoruz kadından çok fazla şair yok. Niçin hep erkekler? Niçin, çünkü kadın şiirin ta kendisi, şiirin içinde. Hem şiirin içinde olacak hem dışına çıkıp bir de şair olacak. İki rolü birden üstleniyor. Kadın hem istenilen olacak hem de kendisi bizzat isteyecek. İki rolü birden üstlenemez. İlk adım tabii ki erkektendir ama bu bir kural değildir, farz değildir. Nitekim Allah Resulü, Efendimiz aleyhissalatu vesselam evlenme teklifini kendisi almıştır. Hazreti Hatice annemizden. Hazreti Hatice annemiz, tabii öylesi birine karşı, artık kural mural kalmamış. Hazreti Hatice araya adam koymuş. Demiş ki: *"Söyleyin beni istesin."* Hazreti Hatice annemiz, Peygamberimize haber göndermiş beni istesin diye. Ama dikkat edin adımı yine o atıyor. O, beni istesin demiştir.

Konumuz hususi cennet, biraz da bu kısım hakkında konuşalım. Bir ağacın kökü neyse, aile odur. Köksüz insan olur mu? Beslendiğimiz kaynak kökümüz. O çiçeğe ya da ağaca verdiğiniz bütün mineraller, toprak, su, gübresi... Kök, aile. Oradan beslenir, oradan beslenerek çiçek açar ve meyve verir. Orası sağlam değilse, o ağaç kurur ya da zehirli meyveler vermeye başlar. Evvela kökün düzeltilmesi lazım. Ailenin mutlaka sağlam ve sıhhatli olduğu toplumlarda büyük sanatkarlar, büyük düşünce adamları, büyük evliyalar, büyük Allah dostları yetişiyor. Hep aileden yetişiyor. Bakın en meşhurlarından birisi, Abdülkadir Geylani Hazretleri ki insanlık âleminin yıldızlarından, eşsiz bir insan. Hakikaten Allah, onu büyük halk etmiş. Ruhen büyük yaratmış. Daha 6 yaşındayken yetim. Baba yok, annesi onu tahsile gönde-

rirken bir tek şey istiyor. Diyor ki, evladım senden sadece şunu istiyorum: Yalan yok. Eğer ben annensem, yalan hiç söylemeyeceksin. Eğitim için Bağdat'a giden kervana katılıyor. 7 yaşındaki çocuk. Yolda kervanı soyuyorlar. Eşkıyalar, herkesi tek tek arayıp para, mücevher ne varsa insanlardan gasp ediyorlar. Bu küçük Abdülkadir geçerken eşkıya diyor ki sen geç bakalım. Çocuk ya, Abdülkadir diyor ki, ama bende 40 altın var. Annem içeriden gömleğime dikmiş. *"Hadi canım, sende!"* diyorlar. Vallahi diyor, gelin bakın. Açıyorlar, çil çil altınlar. Eşkıyalar hayretle diyorlar ki, *"Bunu niye dedin sen?"* Diyor ki, ben anneme söz verdim. Yalan söylemem. Eğer ben sesimi çıkarmasaydım sizi yanıltmış olacaktım. Siz, bende bir şey yok zannedecektiniz. Anneme nasıl bunu yaparım. Ben ona söz verdim. Bakın kök böyle işte. Aile böyle bir şeydir. Aile budur işte. Aile bu kadar önemlidir. Hangi ortamda olursak, nerede olursak, ne şartta olursak... Hiçbir zaman ve olduğumuz yeri ve ait olduğumuz yeri unutmamaktır. Aslında gerçekten de öyle. Allah'ın çok yüce kıldığı hanımlar var. Başta Hazreti Meryem. Meryem Suresi var malum Kur'an-ı Kerim'de. Ve Allah'ın bir mucizeyi gerçekleştirdiği mukaddes kadın. Allah'ın, babasız halk ettiği Hz. İsa. İsa'yı doğuran o. Babasız doğurmuştur. Bir mucizenin tezgâhı Hz. Meryem. Hz. Meryem'den günümüze doğru geliyoruz, Hz. Ayşe. Düşününün yüceliği, kocası peygamber, babası Hz. Ebubekir. Ebubekir'in kızı, son peygamberin hanımı. Asalete bakın. Allah daha ne versin? Bir kadına, Allah daha ne verebilir, düşünün. Hazreti Ayşe'nin ismi hadis kitaplarında geçerken nasıl geçer biliyor musunuz? Ayşe Binti Ebubekir. Bakın peygamberin karısı Ayşe demezler. Ebubekir'in kızı Ayşe diye

geçer. Kök bu kadar önemlidir. Köke dikkat çekmek için bu örneği verdim. Allah Resulün hanımı, zevcesi olmasına rağmen Ebubekir'in kızı Ayşe diye geçer. Peygamberin hanımı diye geçmez. Kök bu kadar önemlidir. Köksüz insan olamaz.

Evin geçimi erkeğe aittir, kadın isterse çalışır. İslam'da böyle. İstemezse çalışmaz, kadını zorlayamazsınız. Kadın ne kadar zengin olursa olsun koca da ne kadar dar gelirli olursa olsun yine de geçim kocaya ait. Mesela kadın, kocasının cebinden istediği gibi alır, harcar ve haber bile vermek zorunda değildir. Ama erkek kadına ait olan parayı habersiz alamaz. Alırsa gasp etmiş olur. Denge bu, anlıyor musunuz? Dengeye bakın. Erkek ne kadar dar gelirli olursa olsun, evin geçimi, çocukların yetiştirilmesi, büyütülmesi kocaya ait. Koca mecbur ve mahkûm. Kadın mecbur değil. Hatta kadın o kadar mecbur değil ki doğurduğu çocuğu emzirmek zorunda bile değil. Anneler kendi çocuklarını emzirmek zorunda değildir. Çocuğun beslenmesi babaya aittir. Süt anne tutacak. Emzirmiyorum diyebilir ya da ücret talep edebilir. Şu özgürlüğe bakın. Kadın bu kadar özgür. İsterse çalışır isterse çalışmaz. Erkek mecburdur. Evlenmişse bir yuva kurmuşsa o evin direği ise o evin reisi ise, o evi sırtlayacak erkek. Erkek bunu yapacak. Gelelim yemek yapma mevzuuna. Şimdi fıtrat meselesidir. Yapılan bir araştırmaya göre kadınların parmak ucu sinirleri, erkeklerin iki mislidir. Dolayısıyla, dokunmatik her şeyde kadınlar çok başarılı. Tuşlarla ilgili piyano çalma, daktilo, tuşlarla ilgili her şeyde doğal olarak. Nakış, dikiş, yemek, lezzet, zevk olan şeylerde kadınlar çok mahir. Yaratılışları böyledir. Bir erkek hiçbir za-

man bir kadın kadar güzel yemek pişiremiyor, yapamıyor. Yaratılışımızda bu yok. Bir erkek hiçbir zaman bir kadın kadar temiz olamaz. Bir erkek hiçbir zaman bir kadın kadar zarif olamaz. Olduğu zaman da daha çirkin olur çünkü erkek, erkek olarak güzeldir. Kadın da kadın olarak güzeldir. Böyle olunca da doğal olarak kadınlar yemek pişirecek. Erkekler yiyecek. Erkek getirecek, kadın pişirecek. Ama şu vardır asla yaptığını başa kakmak yoktur. Bu, ayetle yasaklanmıştır. Ben olmasam sen bittin anlayışı yanlış bir şey. *“Seni ben adam ettim.”* bu çok aşağılayıcı bir şey, yanlış bir şeydir. Mesela ben bazen düşünüyorum. Benim hanımım yirmi yaşına kadar olan hayatını terk etmiş, bana gelmiş. Annesini, kardeşini, her şeyini bırakmış, bana gelmiş. Bir kere ben bunu neyle ödeyebilirim ki? Bir de ben buna karşılık para mı isteyeyim şimdi bundan. Git çalış mı diyeyim? Bu vicdansızlık bu olmaz. Ha çalışmak isterse yine çalışır ama bunu kendisi yapmış. Dikkat ederseniz kadına gelin diyor. Gelin ne demek? Gelen, dışarıdan gelen. 20’li yaşlara kadar olan bütün hayatına çizgiyi çekip senin evine geliyor. Bu ne demektir? Bunu bilmek lazım. Ha erkeğe gelince, o da eğer Allah ve Resulü’nün çizgisinde yaşıyorsa, bakın cemiyet meydanında, dışarıda, çok daha cazip alternatifler varken, kaşını bile kaldırıp bakmıyor, *“Hanımım var.”* diyor. Erkek de bunu yapıyor. Az değildir bu. Bu az bir şey değil. Dışarıdan geldiği zaman güler yüzle karşılanılmalı, özlenilmeli, adam yerine konulmalı, ondan çekinilmeli. Kadın sevgiyle yaşar, erkek saygıyla. Her ikisinin vitamini farklıdır. Biri ondan besleniyor biri ötekinden. Her birini farklı vitaminle besliyor Allah-u Teâlâ. Bunlara dikkat etmek lazım.

“Rabbena heb lena min ezvacina ve zurriyyatina kurrete a’yunin vec’alna lil muttekine imama.” bunu ezberlesin bekârlar. *“Rabbimiz bize zevcelerimiz ya da zevçlerimizden ve çocuklarımızdan, göz nuru olacak olanları ver.”* Bak, Allah’tan ne istiyor? Gözümün nuru olacakları ver bana ve bizi muttakilere imam eyle, önder eyle. Ya Rab, öyle bir aile hayatı ki ben takva sahiplerinin önderi olayım. Evin reisi benim ya. Takva sahiplerinin önderi olayım. Bunu, Allah ayet olarak indirmiştir. Böyle dua ederler diyor. Müminler böyle dua ederler. Bunu bir kere ezberleyin, bu bir. İkincisi şunu bilelim, insanoğlu o kadar geniş, rengârenk bir âlemdir ki bir ömür boyu insan, kendini bile doğru dürüst tanıyamıyor. Değil ki bir başkasını tanıyacaksınız. Evlenmeden önceki beraberliklerde, daima karşı tarafa artistlik yapıldığı için asla gerçek şahsiyet bilinemez. İki taraf da rol yapar. Harama da girmiş olurlar ve önceden vakitsiz beraberlik yemeğin lezzetini kaçıır. Bütün bir hayatı zehirlemiş olur. Harama girilerek evlilik olmaz. Bunu bilin. Önceden tanımanıza zaten imkân yok. Önceden tanıdığınız onun bekârlık haliydi. Evliliğinde nasıl olacağını nereden bileceksiniz? O da bilemez siz de bilemezsiniz. Bazı şeyleri kadere, Allah’a bırakacaksınız. Teslim olacaksınız. Allah’tan isteyeceksiniz, kuldan değil. Rabbim bunu bana sevgili et diyeceksiniz. Flört, çıkmak bu kelimedenden nefret ediyorum. Sevenle sevilenin bir araya geldiğini anlatan ne ruhsuz bir kelime bu. Vuslat bu mu yani? Çıkmak; şu kelimedeki iticiliğe, kabalığa dikkat edin. Çıkmak ne yahu! Nereden çıkıyorsun, hayâdan, edepten, yuvadan mı çıkıyorsun? Böyle şey mi olur? Baştan bir kere yuvanın dibine dinamiti harama girmek koyar. Harama girmeyeceksiniz. Allah ve Resulü’nün Kur’an’ın

belirttiği ölçülerde ancak tanıyabilirsiniz. Nasıl tanıyacaksınız? Ailesini bileceksiniz. Nasıl yetiştiğine dikkat edeceksiniz. Helal mi haramla mı yetiştirilmiş, onu araştırarak, değer yargılarını öğreneceksiniz.

Ailelerde dolayısıyla fertlerde de kültür farkı muhakkak olur. İki parmak birbirine benzemiyor. Parmak izleri bile farklıdır. Ancak bu farklılık bir zenginlik olarak düşünülmemeli. Bir zenginlik bir güzellik olarak düşünülmemeli. Nitekim çok örneği vardır. Avrupa'dan Hristiyan olan bir aileden Müslüman gelin getirenler çok. Bakın kültür ne kadar farklı. Afrika'dan siyahi gelin getirenleri biliyorum, gayet de mutlular. Kültürün farklılığı, yetişme tarzının farklılığı bir ihtilaf mevzuu değil. Bir zenginlik bir bereket olarak görülmeli. Böyle kabul edilmeli.

Aile mahremiyet çok hassas bir şey. Bunun sınırları bilinir. Bütün kitaplarda kim kime mahremdir biliriz biz. Bunu, elden geldiği kadar medya ve dijital âlemde de muhafaza etmemiz lazım. Bu şimdilik olmuyor çünkü biz cep telefonu ve internete karşı hazırlıksız yakalandık. 1990'lardan itibaren toplumumuza bodoslama girdi bunlar ve yüzüne ışık tutulmuş bir tavşan gibi hiçbir refleks göstermeden öylece kala kaldık. Şu anda o evreyi yaşıyoruz ancak bunlar zamanla yeri-

ni bulacak. Cep telefonundan, görüntüden, ekrandan mahremiyet nasıl muhafaza edilir sorusunun cevabını biz bulacağız. Bu yerleşecek ve yerleştiği andan itibaren de huzur gelecek. Mahremiyeti muhafaza etmek şarttır. İnsanların kendilerine ait olan özel-lerine saygı göstermemizi Allah emreder. Allah emrediyor. İnsanların kıskançlığına saygı göstermemizi Allah emrediyor. O güzellik ona aittir. Ben bakamam; o, onundur. Allah'ın bana yasakladığı bir şeye bakmak bile bir günahdır. Bunu bilmeliyim ve Allah'ın yasakladığı bir şeyi göstermek de günahdır, teşhir etmek de günahdır. Bunu bilmeliyiz. Bunun toplumu henüz inşa edilmiş değil ama olacaktır. Çünkü çok büyük travmalar atlattık. Birinci Dünya Savaşı, Kurtuluş Savaşı, oluş bitişler, atomun atılışı, aya gidiş, insanlığı alt üst etti. Bütün manevi değerler yerle bir edildi ama yerden tekrar filizlendiği bir çağı yaşıyoruz. Zemzemin çölden fışkırdığı gibi olmayacak lakin bir mana medeniyeti geliyor. Bunun ayak seslerini duyuyoruz. İnsanların mahremiyetine saygı göstermek ve göstermemek. Başkasına ait olmayanı başkasına göstermemek, tahrik etmemek. Bu sizin vazifeniz. Bakmamak da benim vazifem. Bu denge kurulduğu gün o toplum cennettir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

6. DERS

Mine İZGİ
Yazar

DOĞRU ANNE BABA MODELİ OLMAK

Annelik ve babalık bir yolculuktur. Bizim insan olarak zaten bireysel yolculuğumuz başlamış oluyor. Bu yolculuğun da belli molaları, belli zamanları vardır. Bu süreç küçük çocuktan başlar, temyiz çağı, ergenlik, ergenlik sonrası yetişkinlik, ileri yetişkinlik derken bu süreç devam ediyor. Evlilik süreci bizim hayat yolculuğumuzda üçüncü yeri tutar.

İnsan canlısı anne baba olmadan önce şunun farkına varmalıdır. Bu dünyada yaratılma sebebi nedir? Neden bu dünyaya gönderildik? Farklı cinslerde yaratıldık, kadın ve erkek olarak. Cins olarak, sorumluluk olarak farklıyız ancak Allah katında derece bakımından herkes aynıdır. Modern dünyanın söylemlerinden olan kadın/erkek üstünlüğü gibi bir üstünlük yoktur. Sadece sorumluluklarımızı kuşandığımız kısımlar farklıdır. Üstünlüğümüz yaptığımız işi en iyi şekilde, ihsan üzere yapıyor olmaktadır. Ramazan ayındayız ve Ramazan ayının en kıymetli zaman dilimi içerisindeyiz, Ramazan'ın son on gününü idrak ediyoruz. Bu değerli günlerde bize öğretilen en önemli şey kulluk bilinci. Kendisinin de kul olduğunun bilincinde olan anneler ve babalar çocuklarını kendilerinin kuklaları olmadığını bilerek Allaha kul yetiştirdiklerinin bilincinde olarak hareket etmelidirler. Kul yetiştirdiğimizi bilirsek, onların bize emanet olduğunu fark ederiz o emanet şuuruyla da dikkat ederiz.

Evlatlarımız bize verilen en kıymetli emanetlerdir, bizim o emanetleri koruyup tekrar aynıyle sahibine vermemiz gerekiyor. Çünkü zamanı geldiğinde evlatlarımızın asıl sahibi bize emanetleri nasıl muhafaza ettiğimizi soracaktır. Biz sadece bu dünya için değil ebedi olan hayat için de hazırlık yapmamız gerektiğine iman ediyoruz. Bu yüzden ebedi hayatında bizden şikâyetçi olan evlatlar değil bizlere şefaate edecek evlatlar yetiştirmemiz gerekiyor. Kadın ve erkek birbirinin çiftidir. Biri olmadan diğersinin olmadığı, birbirinin rakibi değil ekibi olan birer dayanaklardır. Aynı gemideki ekipler gibi ekipmanları da aynıdır. Bu yüzden ebeveynlik yolculuğunda üstünlük yarışına girmektense ekip psikolojisiyle hareket edip sorumluluklarını doğru kuşanmalı anne babalar. Çocuk eğitiminde cinsiyetlerine uygun eğitim verilmesini savunanlardan biriyim. Biricik yaratılan insanı aynı yapmaya çalışıyoruz. Anne, çocuğum aynı bana benzesin; baba, bana benzesin düşüncesiyle hareket etmemelidir.

Aile, Arapça kökenli bir kelimedir. Birbirine dayanan demektir. Anne babalar da birbirlerini rakip görürse ve kendileri gibi çocuklar yetiştirme yolunda olurlarsa doğru hareket etmiş olmazlar. Anne babalar öncelikle kendilerini donanımlı olarak yetiştirmeli ve bir eğitim sürecinden geçmelidirler. Kendisini yetiştiren kişi başkasına fayda sağlayabilir.

Dolu olan bir şeyden bir şey boşalır, boş olandan değil. Anne baba olarak doğru, olumlu rehberlik yapacak rol model olunması gerekir. Çocuklar annesi ve babasından neyi görürse, onu hayatlarına yansıtırlar. Anne babaların göründüklerinin farkında olarak hareket etmeleri çok önemlidir. Erkek bir evin dağıdır. Kadın ise o dağın eteklerindeki bahçedir. Babaya dayanılır ve baba gücü temsil eder. Anne şefkatin merhametinin zarafetinin göstergesidir. Erkek ve kız çocuğun anne ve babasından alacakları şeyler bunlardır. Kadının gücü ve baskınlığı temsil ettiği, babanın şefkat ve merhameti temsil ettiği aile yapılarında çocukların da cinsiyet çatışması yaşaması kaçınılmaz olmaktadır. Günümüzde en büyük problemimiz olan toplumsal cinsiyet diyerek dayattıkları LG-BTQ+ zihniyetine karşı bizim "Dur!" diye bilmemiz için annenin anne gibi, babanın da baba gibi davranması çocuğun cinsiyet kimliğinin oluşmasında ve gelişmesinde çok elzem ve önemlidir.

Doğru ebeveynlik konusunda bazı anne babalar çocuklarına sınırsız serbestlik tanıırken bazıları ise helikopter anne baba dediğimiz modeldeki gibi çocuğunu korumacı bir tavırla çeşitli kısıtlamalara tabi tutmaktadır. Anne-babalıkta en önemli şeylerden biri, çocukla kurduğumuz sevgi bağının dengeli olması. Yani ne sürekli çocuğun peşinde dolaşan bir helikopter anne-baba olmalıyız ne de tamamen serbest bırakıp saldım çayıra, Mevla kayıra modunda olmalıyız. Bu dengeyi kurmak için de önce kendi sınırlarımızı bilmemiz gerekiyor. Evet, biz anneyiz, babayız ama aynı zamanda biz de birilerinin çocuğuyuz. Bu yüzden hem ebeveynliği yaşarken hem çocukluk tecrübelerimizden yola çıkarak ha-

reket etmeliyiz. Burada en kritik noktalardan biri de şu: Haddimizi bilmek. Yani neyi, ne kadar yapmalıyız, nereye kadar karışmalıyız bunu iyi ayarlamak şart.

Çocukla sevgi dolu bir ilişki kurduğumuzda, çocuk bizi sevdiği için söylediklerimize kulak verir. Sırf korkudan ya da baskıdan dolayı değil. İşte asıl disiplin de bu: Çocuk bir davranışı sadece evde değil, dışarıda da yapıyorsa gerçekten öğrenmiş demektir. Yoksa sadece sizin yanınızda usluysa ama başka yerde bambaşka davranıyorsa, bu disiplin değil, otoriteye boyun eğmektir. O yüzden çocuğa yaklaşırken etiketlemeden, sevgiyle, olumlu cümlelerle konuşmak çok önemli. Onu bir emanet gibi görüp, ona göre davranmak lazım. Çocuğa sınırlarını öğrettikten sonra, biraz da serbestlik tanımak gerekiyor. Çünkü her çocuğun fıtratı farklıdır. Kimisi hareketlidir, kimisi daha sakindir. Önemli olan, çocuğun doğasını inkâr etmeden, onu olduğu gibi kabul edip ona göre rehberlik etmek.

Bu noktada çocuğa zulmetmeden, sevgiyi temel alarak yönlendirme yapmalıyız. Üç adet uç noktamız var, bunlardan uzak durmalıyız: aşırı baskı, aşırı serbestlik ve ilgisizlik. Sevgi bağı güçlü olursa çocuk da kendini güvende hisseder, söylediklerimizi içtenlikle kabul eder. Yani ne kraldan çok kralcı olacağız ne de her şeyi tamamen serbest bırakacağız. Dengeli bir ebeveynlik anlayışıyla hareket etmeliyiz.

Bazı durumlarda ebeveyn olarak panikleyebiliyoruz. Ufak gecikmelerde hemen endişeleniyor, durumu büyütüyoruz. Elbette tedbir önemlidir ama ardından biraz da teslimiyet gerekir. Sürekli kontrol etmek hem bizi hem çocuğu yorar. Güven duyduğumu-

zu davranışlarımızla da göstermemiz gerekir. Bazen hiçbir şey yapmamak da önemli bir eğitim aracıdır. Çocuk, kendi yaşantısıyla, deneyimleriyle bazı şeyleri öğrenmeli. Gerekğinde bir adım geri çekilip sadece gözlemlemek en doğru tavır olabilir.

Sonuç olarak her şey dönüp dolaşıp aynı noktaya geliyor: haddimizi bilmek. Ne çok sıkı ne de çok gevşek... Dengeyi kurduğumuzda, sevgi bağımız da kuvvetli olur. Pamuk ipliği gibi kopan değil sağlam bir bağ kuralıyız. Sevgiyle kurulan bu bağ kolay kolay kopmaz çünkü temeli sağlıklı atılmış olur.

Günümüzde ebeveynler, çocuklarına doğru değerleri aktarmak konusunda fikir ayrılıkları yaşayabiliyorlar. Her bireyin kalbi Allah'ın kontrolünde olduğu için ebeveynlerden biri zamanla daha dindar bir çizgiye yönelebilenken diğeri daha seküler bir yaklaşımı benimseyebilir. Örneğin, bir ebeveyn çocuğunu dini bir eğitimle yetiştirmeyi tercih ederken diğeri ebeveyn daha sınırsız bir eğitim tarzını benimseyebilir. Bu farklı görüşler, çocuğun gözünde bir çatışmaya dönüşmeden nasıl yönetilebilir? Ebeveynler arasında sağlıklı bir iletişim kurmak, fikir ayrılıklarını çocuğun önünde çatışma haline getirmemek çok önemlidir. Ebeveynler, ortak bir yol haritası çizerek hem çocuğun dünyasını hem de ahiret saadetini gözetmelidirler. Örneğin, biri çocuğunu hafız yapmak isterken diğeri meslek sahibi olmasını savunabilir. Bu durumda ebeveynler, birbirlerinin duygularını dikkate alarak ortak bir çözüm bulmalıdırlar. İletişim ve tutarlılık, bu sürecin temel taşlarıdır. Ebeveynler, kendi duygularını doğru bir şekilde ifade ederken, çocuklarının fıtratını, yaşını ve gelişim düzeyini dikkate alarak doğru bir rehberlik yapmalıdırlar.

Geçmişten öğrendiğimiz bilgi, çoğunlukla ebeveynlerimizden aldıklarımızla sınırlıdır. Biz, onların bize öğrettiklerini, doğru ya da yanlış olan tutumları biliyoruz. Fakat kendi bilgi dağarcığımızı oluşturmak ve kendi yolumuzu çizmek için bu bilgiyi yeniden değerlendirmemiz gerekiyor. İlk olarak, bilmemiz gereken şey şu: Eğer aynı yerden, aynı açıdan bakmaya devam edersek karşımıza hep aynı şeyler çıkar. Örneğin, şu an bulunduğunuz yerden etrafınıza baksanız sınırlı görüş açısına sahip olursunuz ancak ayağa kalkarsanız farklı perspektiflerden baktığınızda farklı şeyler görebilirsiniz. Aynı şekilde, ebeveynlik yolculuğuna çıktığınızda da, eski bilgi ve tutumları sorgulayarak yeni bakış açıları geliştirmelisiniz. Eski bilgiyi, geçmişin masallarını ve efsanelerini kabullenerek, ama aynı zamanda onlardan ders çıkararak, kendi yolunuzu oluşturabilirsiniz.

Bu yolculukta geçmiş kabullenmek, terapi de de sıkça kullanılan bir yöntemdir. Geçmişin, ailesel dinamiklerin ve eski travmaların etkisiyle şekillenen bir aile yapısını kabul etmek önemlidir. Ama bu kabul, sadece geçmişin hatalarını ve eksikliklerini olduğu gibi almak değil, aynı zamanda onlarla barışarak, doğruyu bulmaya yönelik bir adım atmaktır. Bu süreçte, "Ne kadar bilgiye ihtiyacım var?" sorusunu kendimize sormalıyız. Bu, geçmiş bir kenara itmek değil, onu doğru şekilde değerlendirip, geleceğe yönelik daha sağlıklı bir yol çizmek anlamına gelir. Aile yapımızı oluştururken, tüm parçaları kabul etmeliyiz. Her rengini, her zorluğunu, her özelliğini kabullenmeli sonra da bu unsurları birleştirerek aile topumuzu oluşturmalıyız. Örneğin, geçmişten gelen hataları ya da travmaları kabul ettikten sonra, bu bilgiyi kendi

ailemize nasıl yansıtacağımızı karar vermeliyiz. Her bir birey, kendi yolculuğunu yaparak bu sürecin sonunda huzurlu bir aile yapısını inşa edebilir. Ayrıca, kendi kararlarımızı verebilmek için önce kendimizi ikna etmemiz gerekir. Eğer bu konuda zorlanıyorsa yardım almayı unutmamalıyız. Bu yardım, başkalarından aldığımız bir destek olabilir ancak en önemli şey, bu yolculuğa çıktığınızda kendinizin moral kaynağı olmanızdır. Bu moral, çevremizdeki sağlıklı ve destekleyici insanlardan da gelebilir. Sonuç olarak, geçmişin hatalarını ve eksikliklerini kabul ettikten sonra, doğru bilgiyi seçmeli, uzlaşmayı ve iknayı ön planda tutarak, huzurlu ve sağlıklı bir aile yapısı oluşturmamızdır. Kendi yolumuzu bulurken, eski ve yeni bilgiyi dengeli bir şekilde harmanlayarak, gelecekteki anne-babalık rolümüzde doğru adımları atabiliriz.

Çocuk eğitimi, aslında eş seçimiyle başlar. Çünkü çocuklarımızı eğitirken, eşimizin de ebeveyn olarak rolü önemlidir. Evlenecek bireyler, sadece eşlerini seçmekle kalmaz, aynı zamanda çocuğuna da bir anne ya da baba seçmiş olurlar. Bu nedenle, aileyi oluştururken geniş bir bakış açısına sahip olmak gerekir. Eş seçerken dikkat edilmesi gereken unsurlar, yalnızca iki kişi arasındaki ilişkiyi değil aynı zamanda çocuklarının eğitimi ve ailevi değerler açısından da kritik bir öneme sahiptir.

Dini eğitimle ilgili ise bu süreç anne karnında başlar. Anne karnındaki bebeğe, annenin yaptığı dua ve ibadetler, çocuğun ruhsal gelişimine etki eder. Annenin besmele çekmek gibi basit ama anlamlı davranışları, bebeğin gelişimine katkı sağlar. Dini eğitim, bir baskı olmamalıdır; çocuk, sevgiyle ve örnek alarak dini değerleri benimsemelidir. Çocuk iki yaşına kadar henüz akıl baliğ olmadığından, dini

sorumluluklar ona yüklenmemelidir, ancak ebeveynler bu dönemde doğruyu ve güzeli örnek olarak öğretmelidir. Çocuk dünyaya geldikten sonra, ona dini değerleri öğretmek için baskı yapmaktan kaçınılmalıdır. Örneğin, oruç tutmayı öğretirken, Ramazan'ı anlatırken ve çocuğa dini bilgileri verirken, her şeyin bir ön hazırlığa dayalı olması gerektiği unutulmamalıdır. 3 aylar bir hazırlık sürecidir, çocuğun oruca başlama sürecini kolaylaştıracaktır. Bizler üç aylarda Ramaza'a hazırlık sürecimize çocukları da dâhil ettiğimizde onlar da Ramazan'a hazırlanmış olacaklar. Çocuğa dini sorumlulukları anlatırken, çocuğun fıtratını bozmadan, ona sevgi ve anlayışla yaklaşmak en doğrusudur.

Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) hadislerinde, çocuklara namazın öğretilmesiyle ilgili öneriler bulunmaktadır. Yedi yaşında, çocuklara namaz alıştırmaları yapılmalı, on yaşına kadar namaz kılmaları teşvik edilmelidir. Ancak çocuğa dini sorumlulukları öğretirken bu sürecin bir baskıdan çok, bir eğitim süreci olduğunu unutmamalıyız. On yaşından sonra çocuk, namazı kılmaya başlamalı ve bir alışkanlık haline getirilmelidir.

Son olarak, bizler yetişkinler olarak, dinimizi ne kadar anlıyor ve yaşıyoruz? Çocuklarımıza dini öğretirken, önce kendi inançlarımızı güçlendirmeli ve onlara, gerçek bir içsel anlayışla yaklaşmalıyız. Çünkü çocuklar bizim davranışlarımızı ve tutumlarımızı gözlemler. Eğer biz kendi dini sorumluluklarımızı yerine getirmiyor ve inançlarımızı tam olarak yaşamıyorsa, bu eksiklikler çocuklarımıza da yansiyacaktır. Dini bilgimizi artırmak, çocuklarımıza örnek olmak ve onların ruhsal gelişimlerine katkı sağlamak için, sürekli bir içsel hesaplaşma ve eğitim sürecinden geçmemiz gerektiğini unutmamalıyız.

Son yıllarda “*serbest ebeveynlik*” gibi kavramlarla anılan bazı eğitim anlayışları, Batı’da özellikle Hollanda örneğinde sıkça öne çıkarılmaktadır. Bu sistemde çocuklara daha özgür alanlar tanınmakta, bireysellikleri desteklenmektedir. Ancak bu yaklaşım, yeni bir fikir olmaktan ziyade insan doğasına yerleştirilmiş olan ve İslam geleneğinde fıtrat olarak tanımlanan ilkeye dayanmaktadır. Fıtrat, insanın yaratılış gereği sahip olduğu özellikleri ifade eder. Anne ve babalık da bu fıtri roller arasındadır. Özellikle kadınlar, doğuştan itibaren anneliğe dair bir donanım ile yaratılır. Bu yalnızca biyolojik değil aynı zamanda duygusal ve ruhsal bir yatkınlıktır. Evlat sahibi olmak ya da olamamak, insanın imtihanıdır. Bu süreçte iman, tevekkül ve fıtratı tanıma bilinci belirleyici olur.

Modern ebeveynlik yaklaşımlarında çeşitlilik fazladır: Otoriter, demokratik, helikopter ebeveynlik gibi birçok model bulunmaktadır. Ancak bütün bu yaklaşımlar arasında öne çıkması gereken, insanın yaratılışına uygun olan, yani fıtri ebeveynliktir. Bu anlayışta çocuk; enerjisini rahatça atabilen, duygularını bastırmadan ifade edebilen ve çocukluk çağının doğal ritmini yaşayabilen bir birey olur. Aynı zamanda anne ve baba da bu süreci doğal ve sağlıklı bir şekilde deneyimleme imkânı bulur. Ebeveynlik süreci de çocukluk çağı da gelip geçicidir. Bu sürecin ruhuna uygun yaşanması hatıralar biriktirmeye, ilişkileri güçlendirmeye ve duygusal bağları derinleştirmeye imkân tanır. Fıtri bir ebeveynlik anlayışı, çocuğun ruhsal gelişimini desteklerken ailenin de birbirine daha derin bağlarla bağlanmasına katkı sağlar.

Modern çağın hızla akan hayatı içinde, ebeveynler hem kendilerine hem de çocuklarına

çoğu zaman farkında olmadan zarar verebilmektedir. Bu yüzden, çocukluk dönemini yalnızca büyüme süreci değil aynı zamanda karakterin, duyguların ve kimliğin şekillendiği bir dönem olarak görmek gerekir. Fıtrat temelli bir yaklaşım, bu dönemi en sağlıklı şekilde değerlendirmeye yardımcı olur.

Fıtratın ışığında yaşanan bir ebeveynlik, çocuklara sadece anılar değil aynı zamanda kişiliklerini güçlendirecek köklü bir temel sunar. Hatıraların yerini eksikliklerin değil sevgiyle inşa edilen bağların aldığı bir çocukluk, insanın hayatı boyunca taşıyacağı en kıymetli miraslardan biri olacaktır.

Bebeklere teknolojiyi ne zaman ve nasıl tanıtmalıyız sorusu her ailenin aklının bir köşesinde vardır. En az iki yaşına kadar çocukların ekranlarla temas etmemesi büyük önem taşımaktadır. Zorunlu hâller dışında bu cihazlarla etkileşim kurulmamalı, kurulduğu durumlarda ise ebeveyn gözetiminde ve birlikte gerçekleştirilmelidir. Erken yaşta ekran maruziyeti, otizm spektrum bozukluğunun belirtilerinin artmasına neden olabilmektedir. Otizm çok katmanlı bir durumdur ve ekranlarla erken yaşta kurulan ilişki, bazı bireylerde bu belirtilerin daha geç fark edilmesine veya bastırılmasına yol açmaktadır. Dolayısıyla çocuklar mümkün olduğunca beyaz ekranlardan uzak tutulmalı, bu konuda ebeveynler bilinçli davranmalıdır. Ebeveyn filtreleriyle sınırlı süreli kullanım planları oluşturulmalı, çocuklara teknolojik cihazlar yalnızca gelişimsel düzeyleri dikkate alınarak kontrollü bir şekilde sunulmalıdır.

Çocuklar, erken yaşlardan itibaren ekranlarla değil gerçek nesneler ve sosyal ilişkilerle etkileşim içinde büyütülmelidir. Oyuncaklar, kitaplar ve fiziksel oyunlar bu süreçte

önemli birer araç olarak kullanılabilir. Aksi takdirde, çocukların erken dönem gelişim süreçlerinde ihmal edilen alanlar, ilerleyen yaşlarda ciddi sorunlara dönüşebilmektedir. Özellikle 0-4 yaş aralığında yaşanan ihmal, ergenlik döneminde telafisi güç problemlere neden olabilir. Bu nedenle ebeveynler, çocuklarının ekranlar aracılığıyla değil, birbir iletişim yoluyla kendileriyle bağ kurmasını sağlamalıdır. Çocukların akranlarıyla sosyalleşebileceği ortamlar oluşturulmalı, ekranların bu ilişkilerin yerine geçmesine izin verilmemelidir. Unutulmamalıdır ki, çocuk eğitiminde temel sorumluluk ebeveyne aittir; bu bilinçle hareket edilmesi, sağlıklı bireylerin yetişmesine katkı sağlayacaktır.

Anne-baba olunca yetememe korkusu veya mükemmel ebeveyn olamama endişesi, bazı kişileri çocuk sahibi olmaktan alıkoymaktadır. Bu konuda kaleme aldığım bir kitabım var: *Annenin Fitrat Yolculuğu*. Buradan önemli bir notu paylaşmak isterim: Kendimiz ve çocuklarımız için bol bol dua etmeliyiz. Ne yazık ki dua etmeyi çoğu zaman ihmal ediyoruz. Oysa dualarımızı kabul edecek yüce bir merciye yöneliyoruz, bu bilinçle dua edelim ve kabul edileceğine teslim olalım.

Eğer bu noktada çok fazla zorlanıyorsak, mutlaka bir uzmandan, özellikle de manevi danışmanlık alanında destek alalım. Çünkü bu sürecin yalnızca dünyevi değil aynı zamanda derin bir manevi yönü de var. Anne baba olmaktan bizi uzaklaştıran sebepleri düşünmekte fayda var. Neden bu duygudan kaçıyoruz? Ekonomik sebepler mi etkili? Şunu açıkça söylemek isterim: Eğer anne baba olma konusunda bir tedirginliğiniz varsa bu kaygıların kökenine inmeye çalışın. Acaba maddi olarak bu sorumluluğu yerine getiremeyeceğinizi mi düşünüyorsunuz? Ya da yeterli bilgiye sahip olmadığınızı,

iyi bir ebeveyn olamayacağınızı mı? Belki de kendinizi bu role layık görmüyorsunuz. Bunların hepsi üzerine konuşulup çözülebilecek meselelerdir.

Bu sorulara samimi cevaplar aramak gerekir. Kendimize şunu sormalıyız: “Ben neden anne-baba olmaktan kaçınıyorum?” Sebepleri doğru tespit ettikten sonra, önce bu durumu kabul etmeli, ardından net bir karar verip dua etmeliyiz. Bu noktada özellikle Hazreti Zekeriya’nın duasını hatırlatmak isterim. Ali İmran Suresi 38. ayette geçen bu dua, kalpten gelen bir yönelişi ifade eder. Ayrıca Kasas suresinde geçen “*Rabbim! Vereceğin her hayra muhtacım.*” duası da bu süreçte bize rehber olabilir. Anne baba olmaya mı muhtacız, yoksa olmamaya mı? Bunu yalnızca Rabbimiz bilir. Biz dua edelim, hakkımızda hangisi hayırlıysa onunla karşılaşmayı dileyelim.

Bu çok derin ve geniş bir konu, başlı başına bir programı hak ediyor. Ancak en temelde, kaçınmanın sebepleri üzerinde düşünmek ve bu sebeplerle yüzleşmek gerekir. Bu süreçte dua, kişinin içsel huzurunu bulması için çok kıymetli bir araçtır.

Son olarak, bir benzetmeyle sözlerimi tamamlamak isterim. Sevgili anne-baba ya da anne-baba adayı kardeşlerim: Dışarıda yağmur yağıyor diye dışarı çıkmamazlık etmeyin. “Yağmur var, şimşek çakıyor, nasıl çıkayım?” demek sadece şikâyetdir. Oysa şikâyet, çözüm üretmeyi engeller. Şikâyeti bırakın ve tedbirinizi alın. Elinize bir şemsiye alın, dışarıya öyle çıkın. Yağmurun keyfini de çıkarın, şemsiyenizle korunmuş da olun. O korktuğunuz, çekindiğiniz şeyin sizi engellemesine izin vermeyin. Çözüm üretmek için harekete geçmek gerekir. Yolda olanlara benden selam olsun. Rabbim hepimizin yolunu ve bahtını açık eylesin.

7. DERS

Hilal ÇORBACIOĞLU
Klinik Psikolog

AİLEDE MAHREMİYET BİLİNCİ

Aile hepimizin çok iyi bildiği, en ilkel kavimlerde bile var olan, insanın köklerini oluşturan temel yuvasıdır. Aile tanımını yaparken genellikle “sığınak” kelimesini kullanıyoruz, “cennet mekan” kelimesini de. Koşulsuz sevdiğimiz, güvende hissettiğimiz, olduğumuz gibi kabul edildiğimiz bir yer, bir histir aslında. Bu ihtiyaçlar karşılandığında aile, hayatımız boyunca hep iyi hislerle hatırladığımız bir mekana dönüşür. Eğer bu temel ihtiyaçlar karşılanmazsa da hayat boyunca; yaşlısak, Alzheimer bile olsak, aile hep peşimizden gelir. Hatta bir şairin dediği gibi, “Gökyüzü gibidir aile.” Çocukluk, o ilk yuvamız, nereye gidersek peşimizden gelir. Özellikle evlendikten sonra, gençler için söylüyorum, hayatı artık anne-baba olarak devam ettirmeye başladığınızda daha çok annenizi, babanızı hatırladığınız bir şeye dönüşür. Ama her şeyden öte aile; bütün etiketlerden sıyrıldığımız, olduğumuz gibi kabul edildiğimiz, kendimizi huzurlu hissettiğimiz yerdir. Evliliğin manası, hikmeti, maksadı budur. Bu hikmet unutulursa, masraflar, krizler konuşmaya başlar. Bizden çok farklı olan birisine “Evet” dediğimizde, mizacımız, tercihlerimiz, zevklerimiz, huylarımız çok farklıdır. Hiçbir zaman aynı olmaz, ortak noktalar olsa da farklılıklar çoğunluktadır. Evlilikle beraber çocuklar da aslında bu farklılıklardan ortaya çıkar; bizim köklerimiz, anne babamız olur

ve o muhabbetin meyvesi olurlar. Bunları hatırlamak lazım. Aileyi konuşurken bunlardan bahsedebiliriz. En son olarak da şunu söyleyebilirim: Özellikle metropol hayatını yaşayanlar çok iyi bilir; koşturduğu bu düzende aslında dinlendiğimiz, “Oh bel!” dediğimiz, arkamıza rahatlıkla yaslandığımız yer yuvamızdır, ailemizdir.

Dijitalleşen bu dünya aileye olumlu bir etki doğurmadı. Tabii ki teknolojinin ve dijital dünyanın; yapay zeka ile beraber faydalandığımız, istifade ettiğimiz çok olumlu yanları var. Bunları yok sayamayız. Ama insan ilişkilerine, özellikle ailedeki ilişkilere ciddi zarar verdiğini biz danışanlarımızdan deneyimleyerek görüyoruz. Aile, normalde bir pansiyon gibi kullanılan bir mekan değildir. Oturup bir arada olduğumuz, göz göze baktığımız, sohbet ettiğimiz, birbirimizden haber aldığımız bir yerdir. Ancak teknoloji, insanların birbirlerinden yani evdeki insanların birbirlerinden haberdar olmalarına maalesef engel oluyor.

Mesela, Amerika’nın bilmem hangi kasabasındaki bir olaydan haber alırken, teknoloji yüzünden yanımızdaki çocuğumuzdan bile haberimiz olmuyor. Evler artık bir eğlence mekanına dönüşüyor. Halbuki ev sadece eğlence mekanı değildir, dediğim gibi, dinlenme mekanıdır. İnsanların bir araya gelip

birbirlerinden istifade ettikleri, sohbet edebildikleri bir alan olması gerekir ama teknoloji ile, özellikle sosyal medya ile birlikte, insanların çok kısa videoları, kısa bilgileri hızlıca geçip çabucak tükettiği; çok fazla dopamin aldıkları ve bu dopamin alma sürecine bağımlı hale geldikleri bir döneme girdik. Bu süreç de maalesef anne, baba, çocuk, ardından karı-kocayı; aynı evin içinde olmalarına rağmen birbirinden uzaklaştırıyor, habersiz hale getiriyor.

Teknoloji ile beraber, değişen bu dünya düzeninde; ihtiyarları ziyaret etmek, geniş aile düzeninin azalması, sohbetlerin, sofraların başında kurulmamaya başlaması gibi olgular var. Çünkü sofralar metropolde ayrı ayrı kuruluyor, baba ayrı yemek yiyor, çocuklar ayrı ayrı, eve gidiş geliş saatleri farklı... Seminerlerimde ve danışanlardan gelen geri dönüşlerde gördüğüm kadarıyla, eskiden herkes sofrada oturur, sadece midesini değil ruhunu da doyururdu. En güzel, en keyifli sohbetler orada yapıldı. Bu düzen değişince evin içindeki iklim de değişti, sohbetler azalmaya başladı, ekranlara endeksli bir aile yapısı oluşmaya başladı maalesef. Herkes kendi dünyasında, herkesin algoritması farklı işliyor. Mesela, evlerimizde kapılar var, kapıların anahtarları var ve biz o anahtarla kapatıyoruz evimizi; yabancı kimse girmesin diye. Biz evimize davet ettiğimiz insanlar bize göre insanlardır, bizim dilimizde konuşan, çocuklarımız bizim gibi insanlarla arkadaşlık etsinler, değerlerimize uygun olsun diye bir telaşa giriyoruz ama maalesef o kapıları ne kadar büyük anahtarlarla kilitlese, çelik kapılar yapsak bile evin içinde, bizden çok farklı hallere, küçücük bir ekranın karşısında çocuklarımız muhatap olmak zorunda

kalıyorlar. Bizim dilimizde, bizim gibi olmayan her şey, farkında olmadan yuva içinde dönüp dolaşıyor, fazlasıyla şahitlik ediyoruz. Bunu da şöyle görüyoruz: Danışan geliyor, *"Bu çocuk nasıl böyle oldu? Anlamıyoruz, bizim gibi değil, bizim ailede hiç böyle biri yok, böyle zevkleri yok, böyle dünya görüşü yok, böyle dini değerleri yok. Kime benzedi bu çocuk?"* diye soruyor. Dolayısıyla çocuğumuzun kimi rol model aldığından bile haberimiz olmuyor. Oysa aile, birbirinden herkesin haberdar olduğu yerdir. Haberimiz olursa birbirimize yardım ederiz, o koşulsuz sevgi ve güveni birbirimize verme imkânına sahip oluruz. Bu yüzden sokak oyunlarını artırmalı, sohbetlerimizi artırmalı, aile içindeki sofralar buluşmalarını çoğaltmalı ve bir düzene sokmalıyız ki çocuklarımızla vakit geçirmenin çok kıymetli olduğunu anlayalım, gençlerden haberdar olalım.

Dijitale hicret eden değil, dijitale dirençli gençler yetiştirmek zorundayız. Bunun için nereden başlayalım diye soranlara ben genel olarak ebeveynlere şunu söylüyorum: Herkes kendisinden başlasın. Bugün kaç kişinin akıllı telefonu var? Kaçımızın internet kotası aşıyor? Kaçımızın ekran süresi üç saatin altında? Dolayısıyla nereden değişelim sorusuna cevabım şu: Bu dijital dünyanın tehlikelerinden ailemizi muhafaza etmek ve temel değerlerimizi korumak istiyorsak, önce biz ebeveynler değişmeliyiz, bu dönüşüme kendimizden başlamalıyız.

Gençlerin problemlerine ve nerede zorlandıklarına baktığımda şunu net görüyorum: Yuva kurmakta çok zorlanıyorlar. Doğru eşi bulmakta zorlanıyorlar. Doğru eşi bulduklarına emin olmakta zorlanıyorlar yani güvenmekte zorlanıyorlar. Çünkü maalesef,

medya ve duyduklarımız, söylemler öyle bir kaygı atmosferi yaratıyor ki, kimse birbirine güvenemiyor. Kötü örnekler daha çok zihinimizde kalıcı oluyor ve herkes sanki kötü, zararlıymış gibi yaklaşıyoruz birbirimize. Bu yüzden gençlerin güvenebileceği insanları doğru zeminlerde bulmaları gerekiyor. Peki bu nasıl olacak? Yeni bir yuva kuracağınız ve eş olarak seçeceğiniz insanı tanımadan önce, önce kendinizi tanımanız lazım. İhtiyaçlarınız neler? Zevkleriniz, hobileriniz neler? Hangi kitapları okuyorsunuz? Duvarlarınızda neler asılı? En çok yapmaktan zevk aldığınız şeyler neler? İçiniz ve dışınız uyumlu mu? Olmak istediğiniz değil olduğunuz hale uygun eş adayı kimdir? Bunlara bakmak gerekiyor.

Tabii bazı çizgilerimiz de var. *“Helal dairesi keyfe kâfidir”* diye bir ifade var ki çok hoşuma gidiyor. Sosyal zeminde doğru eş adayı bulmak için usul ve yöntemler de önemli: Nerede tanıştığınız, nasıl tanıştığınız, size kimlerin referans olduğu önemli. Ama şöyle bir gerçek var: Doğru insanı bulsanız da sizin için en uygun insan olsa da problemler yaşayacaksınız. Farklılıklar olacak, çatışmalar olacak. Çünkü iki ailenin birleşmesi, aynı aile içinde bile olsa, evlilikler—hatta akraba evlilikleri bile—muhakkak uyum sağlayamadıkları noktalar oluyor. O yüzden gençlerin şunu unutmaması lazım: Ne olursa olsun, hep mutlu olacakları, hep tatmin olacakları, hiç problem yaşamayacakları bir hayat yok önlerinde. Doğru insanı seçtiklerinde kalben ve zihnen mutmain olmaları yeterlidir.

Biliyorsunuz, evlilik kaderdir. Şairin dediği gibi, *“Nikah göklerde kıyılır.”* Çok sevdiğiniz biriyle yuva kuramayabilir ya da yuva kurduğunuz insanı çok sevebilirsiniz. Peygam-

ber Efendimiz, eş seçerken *“soyuna, dinine, güzelliğine bakın”* der ama *“size en hayırlı olan dindir”* diye de vurgular. Denklik çok önemli. Dünya görüşünüzün aynı olması, aynı pencereden bakabilmek çok önemli. Eğer bunu ortalama sağlayabiliyorsanız, baştan yuva olmaya niyet etmelisiniz ve süreci çok da uzatmamak lazım. Ama birbirinizi iyi tanımak gerekiyor; yemek yerken, yolda yürürken, diğer insanlarla ilişkilerinde daha mikroskop altında, detaylı bakmak lazım.

Aile olma yolunda da gençlerde en çok gördüğüm problemlerden biri ilk üç yıl içinde birbirlerine alan açamamaları. Evlendikten sonra *“Bütün dünyam sensin.”* demek değil kendinize ait arkadaş çevreniz, sosyal hayatınız, hobileriniz, ilgi alanlarınız, nefes aldığınız, mola verdiğiniz yerler olmalı. Eşinizin de aynı şekilde bunlara ihtiyacı var. Sürekli *“Nereye gidiyorsun? Ne yapıyorsun? Kimlerle birlikte?”* diye müdahale eden ve başka insanlarla görüşmesine izin vermeyen bir ilişki, ne kadar deli divane sevgi olsa da bir süre sonra nefes alamaz hale getirir. Bu yüzden birbirinize alan açmak lazım. Beyefendiye de izin vermek lazım hanımefendiye de. Ne kadar farklı sosyal çevreleri, zengin ve çeşitli dostları olursa, bir araya geldiklerinde konuşacakları, paylaşacakları şeyler de artar. Böyle bakmak lazım.

Mahremiyet bilinci hususu aile yaşantısı için önem arz ediyor. Mahremiyet bilinci aslında kişinin bedensel bütünlüğünü muhafaza edebilmesi demektir. Yalnız kalabilmesi, başkalarıyla hangi yer, zaman ve koşulda ne ölçüde ilişki kurabileceğine karar verebilmesidir.

Mahremiyet; çocuğun, gençlerin özgürlüğünü kısıtlayan, özgüvenini zedeleyen, yaşam

alanını sınırlandıran, kuşkucu, korkak, aciz olmalarına sebep olan bir eğitim değildir. Aksine, çocuğu güçlendiren, yetişkini güçlendiren; kişinin kendini tanımasını, doğru sınırlar çizebilmesini, ihlal edilmesine engel olmasını sağlayan hem fiziksel hem ruhsal hem de cinsel açıdan kendini koruyabilmesini, öz saygısını geliştirmesini sağlar. Mahremiyet bilinci özellikle gençlik döneminde, her şeyin ulu orta yaşandığı, sınırsızca, fütursuzca birlikteliklerin olduğu ve bunun normalleştirilmeye çalışıldığı bir zemin var. Bu zemin kişiyi sadece korunaksız, güçsüz, zavallı hale getirir. Bazı şeylerin evlendikten sonra yaşanması, sünnet çizgisinde, dini çizgide insanların birbirini suistimal etmemesi ve evlendikten sonra mahrem olan şeylerin birlikte olması, kişiyi korur, muhafaza eder, iki tarafı da muhafaza eder. Biz hep kadınların muhafaza edildiği bir yerden yaklaşıyoruz ama aslında öyle değil. Erkeklerin kendini muhafaza edebilmesi ve eş olarak seçtikleri kişiyi de hem kendileri hem onlar için muhafaza edebilmeleri çok önemlidir. O yüzden herkesin kendi nefsinin dizginlerini eline aldığı ve bazı şeyleri evlendikten sonra erteledikleri o ölçüler, dini olarak zaten çok net. Onları tekrar söylemeye gerek yok açıkçası. Orayı ertelemek lazım. Çünkü herkesin normal olarak algıladığı ve bize sunduğu şey normal olmayabilir. Bizim normalimiz ne, bize göre doğru ne, oraya bakmak lazım. Anne baba olduktan sonra da çocukların mahremiyetini muhafaza etmek çok çok önemli bir konu. Bugün istismar ve taciz mevzularında en çok önümüze çıkan yerlerden biri de burası. Bakın, bugün genç bir kişi şirkette mobbinge uğruyorsa, bu da mahremiyet eğitimine dayanıyor. Mobbinge uğradığında kendini ifade edememesi, ken-

dini koruyamaması da mahremiyet eğitimi-ne dayanıyor. Herhangi bir yerde istismar edilmesi ve sesini çıkaramaması da ya da sesini çıkarabilmesi de mahremiyet eğitimine dayanıyor. Yani bu eğitim sağlıklı verilirse, çocuk kendini her yerde; yetişkin olduğunda, genç olduğunda da şiddetle, öfkeyle ya da suistimalle, cinsel istismarla karşı karşıya kaldığında sınırlarını net bir şekilde çizip “dur” diyebilecek bir özgüvene sahip olur.

Mahremiyet eğitimi aslında eş seçiminde, hamilelik sürecinde başlıyor. Mahrem sınırlarını dikkate eden ve sizin anlayışınıza denk bir eşle evlendiğinizde yola bir sıfır önde başlıyorsunuz. Hamilelik sürecinde özellikle annelerin kendilerini muhafaza etmeleriyle başlayan süreç, çocuk olduktan sonra; sıfır yaş itibarıyla altını değiştirme, emzirme gibi mahrem alanların muhafaza edilmesiyle şekilleniyor. Sonrasında işte, annesidir babasıdır diye çocuğu sevme şekillerinden tutun, eve gelen misafirlerin “*Sen çok güzelsin, hadi gel bizim kızımız ol.*” gibi masumane sözleriyle başlayan ve aslında buralarda sınır koyulması gereken, ya da akrabaların çocuğu uygun-suz şekilde sevmesi, vurması, ısırması gibi toplumca normal kabul edilen ama mahremiyet eğitimi açısından normal olmayan davranışların dönüştürülmesi ve değiştirilmesiyle başlayan bir süreç.

Bir de malum, gençler arasında özellikle “özgürlük” nara atılıyor. Sanki özgürlük sınırsızmış gibi, istediğin gibi, istediğin şekilde davranmış gibi empoze ediliyor. Oysa özgürlük, herkesin kendi sınırını ve diğerinin sınırını bildiği bir şeydir. Yani sizin özgürlüğünüzün başladığı yerde benim özgürlüğüm biter. Dolayısıyla “Ben özgürüm!” diye sizin sınırlarınızı ihlal edemem ya da siz bizim sı-

nırlarımıza saygı gösterirseniz özgürlükten bahsedebiliriz yoksa bahsedemeyiz maa- lesef. Ve en önemlisi, mahremiyet eğitimi küçük yaş itibarıyla verilirse çocuk kendini güvende hisseder.

Bugün altmış yaşına gelen danışanlarım var; altmış yaşındaki o anne babayla, ailede ilk yuvasında kazanamadığı koşulsuz sevgi ve güven gibi en temel ihtiyaçları hala kazan- ma çabasında. Dolayısıyla güven duygusu çok esaslı bir duygu. Orada kendinizi gü- vende hissetmezseniz, hayatınızın hiçbir yerinde hissedemezsiniz.

Mahremiyet bilincini edinememiş, büyüdü- ğünde sınırlar konusunda sorun yaşayan ve kendini savunamayan biri, kendini nasıl dü- zeltebilir? İnsan her yaşta kendini değiştire- bilir. İrade diye çok güçlü bir mekanizma var insanın elinde, Cenabı Hak'tan bir hediye. Ailede edinemediklerimiz, olamadıklarımız ya da ailemiz tarafından kazanılmamıza ve- sile olunmamış olanlar, onların iyi niyetle- riyle belki toplumsal ve örfi değerlerle bize aktarılamamış olabilir. Ancak şu anda bilgi olarak biz de güncellediğimizde, irade ola- rak hayata geçirebileceğimiz bilgiler mev- cut. Mesela, ben kırk bir yaşındayım, siz yir- mi üç yaşındasınız. Siz yirmi üç yaşında bu bilgileri güncellediğinizde artık sizin çocu- ğunuza bakışınız, babanızın size baktığı gibi olmayacak. Nörolojik olarak da biliyoruz ki yeni ve farklı bilgiler, diğer bilgilerin haberci- si ve dolayısıyla öğrendiğimiz bilgiyi hayata geçirmek hepimiz için mümkün. Yani doğ- ru diye bildiğimiz, adetlerle, geleneklerle yapılan yanlışları devam ettirmemek; kendi çocuklarımızın geleceğe daha şanslı olarak başlamasına sebep olur. Bizim de şu anda ailede yanlış edindiğimiz davranışların bizler

açısından nelere mal olduğuna bakmamız gerekiyor. Mesela, biz hep mahremiyet eği- timini cinsel eğitim olarak algılıyoruz. Ancak toplumda en çok yaşanan sıkıntı, "Hayır." di- yememek. Özellikle hanımefendilerin yaşa- dığı bu sorun; hayır diyememek, bütün yükü üstüne almak, sınır çizememek, duygusal olarak istismar edilmek... İnsanların çoğu- nun zorlandığı yer sınır belirleyememek, ha- yır diyememek; aman kırılırlar, aman incinir- ler diye üslubunu ayarlayamamak; korkup karşısındaki kişiye "*Burası benim sınırim, bu- rası benim çizgim, daha fazla yaklaşamazsın.*" diyememek meselesi. Ya da en çok yaşanan problem öfke. Öfke niye yaşanır? Sınırlar ihlal edildiğinde yaşanır. Öfke hepimizin içinde gerginlik yaratan bir duygu. Mesela küçük bir kabin olan asansöre bindiğimizde hepimiz gergin oluruz, nereye bakacağımızı bilemez, garip hissederiz. Sebebi, hepimizin ayarlayamadığı mesafe içinde kalmamızdır. Somut bir örnekle birisi bizi ihlal ettiğinde, bizim iyiliğimizi düşünmediğinde, üzerimize geldiğinde, bizi zorladığında, istemediğimiz bir şey konusunda baskı yaptığında; bunlar sadece cinsel olarak değil, sözlü ifade, ilişki ve iletişim açısından da geçerlidir. Dolayı- sıyla orada da öfke problemi yaşarsınız. En çok yaşadığımız sıkıntılar bunlar değil mi; öfke, kaygı, toplumdaki problemler? Mahremiyet eğitimi işte buraları da kapsıyor. Mahremi- yet eğitimi bedensel, cinsel, eğitimsel, fizik- sel ve ruhsal açıdan bütüncül bir eğitimidir.

Ebeveynler, çocuk doğduğu anda ilk ola- rak anne ve babayla en çok hangi konuda temas kuruyor? Karnını doyurma ve altını temizleme. Bunlar en temel meseleler. Ço- cuk dört yaşına kadar, anne babası henüz onun tam olarak anlamadığını düşünerek ev

içinde rahat hareket ettiği bir dönem yaşar. Bu nedenle mesela çocuğun yanında kıyafetini değiştirmemek gerekir. Çocuk anlamasa bile, 0-2 yaş civarında altını değiştirmek mutlaka mahrem alanlarda yapılmalı, örneğin yatak odasında veya çocuk odasında. Altını değiştirmeye herkesin izin vermemesi gerekir; bakım veren kişi çocuğun altını değiştirmeli, anne de bu konuda destek olmalı. Kıyafet değiştirmekte de anne ve babanın mutlaka çocuğun odasında bu işi halletmiş olmaları gerekir. Özellikle tatillerde, plajlarda sık sık karşılaştığımız bir sorun var; çocuğun kıyafetini veya üstünü küçük yaşlarda bile (altı yaş öncesi dahi olsa) ulu orta değiştirmemek gerekir. Deniz kenarında yaşayanlar denizle çok haşır neşir oldukları için mayolar veya bikiniler konusunda mahremiyete yeterince dikkat etmeyebiliyorlar, bu da çocuklar için uygun değil. Güneşin tenimize zarar verdiği gerçeğinden yola çıkarsak, güneşe bile göstermemiz gereken yerleri çocukların üzerinde kapatmamız gerekiyor ve bunu çocuğa da uygun şekilde anlatmalıyız. Çocuk 4-6 yaşlarına geldiğinde ise oda mahremiyetine dikkat etmek gerekir. Anne babanın evdeki özel anlarına saygı göstermeleri, çocukların yanında mahremiyeti ihlal etmemeleri önemlidir. Bazı anne babalar çocuklarına “aşkım” gibi sevgi dolu ifadelerle hitap ederler, çocuk da bunları çok normal algılar. Sonra okulda veya toplumda aynı ifadeleri kullanmaya çalışır, oysa bu ifadeler özel ifadelerdir ve herkese söylenmez. Çocuğa da bu ifadelerin çocuklara karşı söylenmemesi gerektiği öğretilmelidir. Ayrıca dudağından öpme gibi davranışlar da yapılmamalıdır. Bunları çocuk normalleştirici alan dediğimiz sırlar kapsamında özellikle “Kiminle hangi sır paylaşılr?” meselesinde

anlatmak gerekir. Mesela, annemize bir doğum günü sürprizi yapacaksak, bu iyi bir sırdır. Ama “*Bunu sakın annene söyleme!*” diyen bir başkasının sırrı, kötü bir sırdır. Çocuğa hikayelerle bu ayrım anlatılmalıdır çünkü çocukların kötü deneyimlerini anne babalarıyla koşulsuz paylaşması gerekir.

Şiddet kesinlikle mahremiyet eğitiminin hiçbir yerinde olmamalıdır. Anne babasından şiddet gören çocuk, ileride Allah korusun taciz veya istismara maruz kaldığında bunu paylaşmayabilir. Çünkü şiddet deneyimi nedeniyle bunu normal görür veya anne babasının bunu anlayamayacağını düşünür. Bu da kişiyi ciddi şekilde riske sokar. Çoğu istismar vakasında “*Neden sesini çıkarmadın?*” diye sorulduğunda karşımıza çıkan cevaplardan biri budur. Yani çocuğun sürekli şiddete maruz kaldığı durumlarda sessizleşip içine kapanması sık görülür. O yüzden ailede her tür şiddete karşı kesinlikle durmak gerekir. Sınırları çocuğa öğretirken de mesela “*İzin verersen öpebilir miyim?*” gibi sorular sormak önemli. Sevdığınız birisi – amcası, akrabası vs. – gelip çocuğu öpmek istediğinde çocuk istemezse, “*Aman öptür amcana*” gibi davranışlar yapılmamalı. Anne babanın çocuğun isteğine saygı göstermesi gerekir. Yakınların bundan alınmaması, “*Ne var, öpsek ne olur?*” deyip bunu yanlış anlamaması gerekir. Çocuğun koyduğu sınıra saygı duymak ve onu zorlamamak önemlidir. Eğer biri zorlamaya kalkarsa, bunun kötü bir zorlama olduğunu çocuk anlayabilmelidir.

Bugün okullarda en çok konuşulan konulardan biri de zorbalık, özellikle akran zorbalığıdır. Maalesef birçok sebebi var ama zorbalık yaşayan çocuklar genellikle daha içe kapanık, kendi dünyasında yaşayan, se-

sini çıkarmayan çocuklardır. Bu çocuklara özellikle evde kendilerini ifade etme imkanı vermek, onları dinlemek ve duygularını anlamaya çalışmak çok önemlidir. Zorbalık yapan çocuğun neden böyle davrandığına, onun da bir zorbalığa ya da şiddete maruz kalıp kalmadığına bakmak gerekir. Bunlar da mahremiyetle doğrudan ilgilidir. Son olarak, en çok anne babaların zorlandığı alan sorular kısmıdır. Özel alanlar ve beden bölümleriyle ilgili sorular. Mesela hangi bölgelerimiz özel bölgelerdir? Kimse bu bölgelere dokunamaz ve biri dokunduğunda nasıl tepki vermek gerekir? Anne babaların bu bilgileri hikayelerle çocuklarına anlatması gerekir. Ama çocuk böyle sorular sorduğunda anne babalar strese girmemeli, *“Acaba çocuğum istismara mı uğradı?”* diye panik yapmamalıdır. Çocuk kendi bedenini tanımaya başladığı evrede, *“Senin neyin var, benim neyim var?”* gibi sorular sorabilir. Anne babalar bu sorular karşısında panik yapmamalı. Çünkü dönemsel olarak herkes bedenini tanımaya ihtiyaç duyar. Mesela *“Ben nasıl oldum, dünyaya nasıl geldim?”* gibi ya da hamile bir hanımefendiyi görünce *“Bebeğini yuttu mu, yedi mi?”* gibi sorular sorabilir. Eğer ebeveynler bu soruları nasıl cevaplayacaklarını bilmiyorsa şöyle diyebilirler: *“Bu soruya şu anda nasıl cevap vereceğimi bilmiyorum, araştırayım sonra seninle konuşalım.”* Böylece çocuk gidip yanlış kaynaklardan öğrenmez.

Ebeveynliği nereden öğreniyoruz? İlk başta kendi anne babamızdan öğreniyoruz, sonra çevremizdeki insanlardan. Kendi anne babamızın yaptığı belki hatalı bilgiler, bazen doğru bilgiler eşlik ediyor bize. Bir de sosyal medyada, mükemmel ebeveyn gibi görünen, influencer ya da uzman olarak takip

ettiğimiz kişilerden öğreniyoruz. Ama onlar bazen bizi kaygıya sürüklüyor. Oysa her çocuk kendine özgü ve özel metotlar istiyor. Hepimizde bazı ortak bilgiler ve doğrular olsa da kitaplarda yazdığı gibi olmuyor hayat. Yazmak kolay, anlatmak kolay ama hayata geçirmek o kadar kolay değil çünkü kendi çocukluğumuzla ilgili kapılar açılıyor.

Mesela benim neslim sizin nesle göre daha şanssız. Bizim nesilde, bir terlik, bir kaş çatma, masanın altından dürtme vardı. Bütün vücut dilimizle, isteklerimizle, her şeyimizle değişiyorduk. Sizin nesil ise daha özgüvenli, kendini daha rahat ifade eden, ne istediğini ve ne istemediğini daha rahat söyleyen, söylediğinde de anne babası tarafından daha rahat karşılanan bir nesil. Sizden sonraki nesilde ise anne babasını hiç dinlemeyen, tabiri caizse sallayan, aynı şekilde öğretmenini de sallayan, sadece kendi doğruları çerçevesinde hareket eden çocuklar var. Bu çocuklar için bilgi kaynağı dijital. Anne baba da sadece kitaplardan okuduğu bilgiyi almaya ve uygulamaya çalışıyor. Özgüvenli bir birey olsun diye sınırsız bir evde yetiştirilirse, yani henüz tercih yapabilecek yaşta olmayan çocuk kendi tercihinin bırakılırsa, ebeveyn burada sınırsız bir çocuğa eşlik etmiş olur. Ya da çocuk hayatının merkezine konur, her şey çocuğa göre planlanır: gezmesi, gitmesi, yemesi, yatması, yemek saati, pişirdiği şey, arkadaşları... Eğer her şey çocuk için olursa çocuk şöyle olur: Peygamber Efendimizin bir hadis-i şerifi var, ahir zamanda hanımefendiler kendi kölelerini, kendi efendilerini doğuracaklar diyor. Dolayısıyla ebeveynler çocuk gibi, çocuklar ise ebeveyn gibi rollerin değiştiği bir karmaşa yaşanıyor. Mesela *“beyaz ateşe dokunmaması”* nettir ama

"Ateşe dokunsun, canı yansın, bir daha yapmasın." diyebiliriz. Bu acımasızca değil, özgürlük ve öğrenme meselesidir. Ancak bu da sınırsızlığı getirir. Çok basit bir örnekle, dengeli olmak lazım. O ateşe elini koymamalı, kararlı olmalı; "Aman, azıcık sesimi yükseltirsem, çocuğun psikolojisi bozulur mu?" sorusunu sormadan sınırlar net koyabilmeli ebeveyn.

Anne babanın rolleri karışıyor; anne otoriteye dönüşüyor, baba ise şefkat rolünde kalıyor. Oysa pedagojide baba otoriteyi temsil eder, anne şefkatli. Kadınların çalışma hayatıyla dışılık özelliklerini kaybetmeleri, "Amazon ormanları" gibi, yırtıcı olmak zorunda kalmaları da çocukla ilişkilerine yansıyor. Baba evde az olduğu için ödev yaptırmak, sorumlulukları halletmek, hastane, market, bilgi, eğitim her şey anneye kalıyor. Anne otoriteye dönüşüyor; baba eve geldiğinde "Rahat ol, eğlenelim." modunda oluyor. Anne ise hep kuralları hatırlatan, kural koyan otorite oluyor. Oysa erkek ve kız çocuklarının otoriter, şefkatli bir ebeveyne ihtiyacı var; anne tarafında da şefkate ve merhamete. Bu rol değişikliği, çocuklarda sınırsızlığa sebep oluyor. Çok güzel bir noktaya değindiniz, bu biraz mahremiyet eğitiminden dışarda ama sınırlarını bilen, sınırlı bir çocuk nasıl olur? Örneğin her istediği alınan bir çocuk sınırlarını nasıl bilecek, hayrını nasıl duyacak? Hayat boyunca her istediği olmuş, her şeyi almış bir çocuk nasıl tahammül edecek? Bu yüzden her şeyin olmaması, her şeye evet dememek, bazen net otoriter ebeveyn olmak, baba ya da anne ya da birlikte çocuğa sınırlarını öğretmek çok temel bir değer.

Ebeveynin kendi sınırlarını da bilmesi lazım mutlaka. Çocuğuna müdahale edebilmesi için ya da ne kadar müdahale edeceğini

bilmesi için kendi sınırını bilen bir ebeveyn, sınırları önceden ihlal edilmiş olsa da farkına vararak kendini terbiye etme şansı bulur zaten. Aslında ebeveyn modellerimiz şöyledir; ya kendi çocukluğumuzu telafi ederiz yani telafi etme çabasında oluruz kendi çocuklarımız üzerinden ya da tedavi etme çabasında oluruz. Yani "Ben babamdan böyle gördüm." deyip asla öyle davranmayız ya da "Ben babamdan böyle gördüm." deyip aynısını yaparız. Yani bildiğimiz başka bir yol yoktur deriz. Bunu fark etmek lazım: Ben şu an istediğim şeyi niçin istiyorum? Çocuğum için mi istiyorum yoksa kendi temel karşılanmayan ihtiyaçlarımı telafi etmek, tedavi etmek için mi istiyorum? Bu farkındalık terapide de zaten ebeveynlere kazandırılıyor. Yani eğer istediğim şeyi çocuğum için istiyorsam, geçmişte ihlal edilmem, ihmal edilmem benim açımdan, çocuğum aracılığıyla telafi etme, tedavi etme, terbiye etme şansına ulaşırım. Ama ben bunu kendi düşüncelerimde, kendime çekildiğimde yapmalıyım; çocuğumun davranışları üzerinden değil.

Mesela çocuğa bağırdığım zaman, yüksek sesle söylediğimde, bağırdığım kişi kim? Ben mi bağıriyorum, babam mı bağıriyor? Mesela annelerin en çok zorlandıkları şey maalesef... Niye? Hani ben anlamıyorum ama bizim Türk toplumunda, salon salon ebeveynlere sorduğumuzda, en çok zorlandıkları şey çocukların uyumaması, çocukların yemek yememesi. Yani annelerin çocuklarını doyurma ve çocuklarını uyutma gibi bir yarışları var, kendilerini zorluyorlar. Bu anlamda çocukları da zorluyorlar. Halbuki her insan yeryüzünde aç olduğunda açlığını bilir değil mi? Üşüdüğünde üşüdüğünü bilir, uykusu geldiğinde uyuması gerektiğini

bilir. Ama sizin adınıza buna anneniz karar verdiğinde, bu sefer siz kendi ihtiyaçlarınıza yabancı oluyorsunuz. Üşüdüğünüzde annenize bakıyorsunuz. Bizim zamanımızda da şöyleydi; misafirlğe giderdik, “Aç mısın?” diye sorarlardı anneme. Eğer annem açsa biz de aç olurduk; annem toksa bizim de karnımız tok olurdu.

Bazı çocuklar yemek yerken sadece telefon veya televizyon karşısında yemek yiyebiliyor. Yani çocuklara bir ekran bağımlılığı veriyoruz aslında. Bir de dijital mahremiyet diye bir boyut var. Bu maalesef çok zor. Ne zaman zor biliyor musunuz? Küçükken değil ergenlik döneminde daha zor. Ama anne babalar neden ekrana bu kadar çocuğu musallat ediyor? Biraz oraya bakmak lazım. Şimdi çok konformist ebeveynler var. Yani eskiden kadınlar tarlada çalışırken, köyde mesela çocuk yanlarında olurmuş hem çocukla ilgilenir hem iş yaparlarmış. Şimdi biraz daha buradan baktığımızda, neden yemek yerken çocuğun eline ekranı veriyoruz? Çünkü çocuk bağırmazın, mücadele etmesin, benim o andaki rahatım bozulmasın diye. Bir arkadaşınız geldiğinde kahve içmek istediğinizde neden gene çocuğun eline ekranı verip kenara koyuyoruz? Oradaki keyfiniz bozulmasın diye. Yani maalesef çok acı ama kendimiz yapıyoruz kendimize. Ne yapıyorsak çocuklarımızın elini de ekranı küçük yaştan itibaren, yani sıfır yaşından itibaren veriyoruz. Çocuğun eline ekranı verdiğimizde, ergenlik döneminde artık “Çocuğumu tanıyamıyorum, benden çok farklı bir dünyayı yaşıyor.” ya da “Bırak artık elinden o telefonu, ödevini yap, dersine geç.” demenin hiçbir anlamı yok.

Bir şey değişecekse, değişiklik kendinden başlamalı insan. Sen elinden ekranı bırakıp,

eline kitap almaya başladığında, başka şeylerle vakit geçirdiğinde, mesela puzzle yaptığında, kutu oyunu oynadığında, çocuğunla sohbet etmeye çalıştığında, çocuğunla birlikte bir oyun kurduğunda çocuk tercih etmeyecek ekranı. Çünkü çocuk orada koşulsuz seviliyor, bakın; oyunda derece kazanıyor, level atlıyor, koşulsuz seviliyor. Sonra ihtiyacını karşılıyor, var oluyor orada, bir varlık gösteriyor, güvende hissediyor. Çünkü yazılım orası. Yani sosyal medya kapattığı an gitti bitti. Güvende hissediyor orada, level atlıyor, değerli hissediyor, var olduğunu hissediyor. Bunların karşılığı evde sağlansa çok keyifli ve eğlenceli bir oyun oynarken hiçbir çocuk alıp ekrana bakmaz. Mesela bir beyefendi eşiy-le çok güzel sohbet ediyorsa, eline telefonu alıp bakmaz. Sıkılmaya başladığı anda telefona gider. Harika sohbetleriniz olduğu bir arkadaş ortamında telefon bölmez sizi, aklınıza bile gelmez nasıl zaman geçiyor anlamazsınız. Dolayısıyla önce zemindeki eğlence, keyif, nasıl zamanın geçtiğini bilememe durumunu sağlamamız lazım ebeveynler olarak. Evet, çok tehlikeli. Neden çok tehlikeli? Çünkü doymak bilmeyen bir nesil var. Temel ihtiyaçlarını bilgisayardan ve ekrandan karşılıyor çocuklar. Doymak bilmeyen bir nesilden bahsediyoruz. Sevgiye, güvene, ilişki kurmaya doymuyor çocuklar. Ekranla bunu karşılamaya çalışıyorlar. Kaygılarımızdan, güvensiz sokaklardan, diğer insanlardan, bu tanrılar yüzünden ebeveynler kaygılarıyla eve hapsediyor çocukları. Eve hapsedince de onları oyalayabilirim diye ekran veriyor. Ama ekran insana şifa değildir. Akranlarıyla buluşturmak, oyunları o kadar kıymetli ki...

Çocuk gitsin mahallede oyun oynasın, ayağını yaralasın, gerçek yarası olsun. Yani şu

ekranın başında defalarca birbirini öldürdüğü maalesef erkek oyunlarının çoğu şiddet içeriyor. Erkek oyunları diye hep şiddet çıkıyor, kız oyunlarında güzellik ve estetik çıkıyor, hiç zeka oyunu çıkmıyor. Ayrıca yazmanız lazım “zeka oyunu” diye, algoritma böyle işliyor. Dolayısıyla çocukların algoritması da öfkeye, şiddete meyletmeye başlıyor. Halbuki sahici olsa sokakta, kavgı var mı? Sokakta var ama özür de var, pişmanlık da var, birbirimize sarılma veya yarasını pansuman etme de var. Ama sanalda yok, dijital dünyada yok. Dolayısıyla çocuklar aslında ilişkiye ihtiyaç duydukları için online oyunlar oynuyorlar, değil mi? O online oyunları ilişki ihtiyaçlarından dolayı tercih ediyorlar.

Biz ekrana çocukları mecbur bırakırsak, bir neslin canını kıyarız. Bu da bizim kendi yetişkin sorumsuzluğumuzdan kaynaklanıyor. Buranın düzeltilmesi lazım. İnsanlar görünmek için çaba sarf ediyorlar sosyal medyada. Bakın, gençler için de aynı şey geçerli. Bana gelenlerin çoğunda yetersizlik duygusu, değersizlik duygusu var; temelde inanç eksikliği yatıyor. Neden görünme çabası var? En iyi evlenme teklifini kim yapacak? En güzel sofrayı kim hazırlayacak? Kim eşiyse en mutlu, en çok gezen kim? Eskiden dedelerimizin, nenelerimizin dizinin dibinde otururduk, bize hikayeler anlatırlardı. Şu anda hikayesiz bir nesil var. Biz sadece çocuklardan bahsetmiyoruz, ekrandan etkilenen ama bence çok ciddi bir kitle olarak dedeler ve neneler de artık ekrandan etkilendi. Artık torunlarıyla bir araya geldiklerinde hikaye anlatmıyorlar, birbirlerine cuma mesajları, cuma videoları atıyorlar ya da çocuklar video gösteriyorlar. Yani hikayesiz bir neslin bir sonraki nesle anlatacak

ne hikayesi olacak? Hikaye çok önemli değil mi? Köklerimiz de bağ kurmamızı sağlayan en önemli argümanlar. O yüzden bakın, bir neslin imarı değil imhası mevzu bahis dijital dünyada. Biz işte kutsalımıza saygı duyan, özgürlüğünü başkasının esaretine sebep olarak bilmeyen nesli imar etmek için bir şehri imar etmek gibi, ince ince tuğla tuğla ebeveyn olarak bu sorumluluğu alıp o tuğlaları yerine koymak zorundayız.

İnternet kötülüğü, sıradanlaştırma, insanları yalnızlaştırıyor. Bunlar sadece... Bakın, şu an aklıma hızlıca gelenler. Ama bunun yanı sıra bize patoloji olarak ya da psikolojik rahatsızlık olarak depresyon, anksiyete, OKB, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, çocuklarda hepsine etkisi var. Teknolojinin direkt sebebi olmasa da çok büyük oranda etkisi var. Gayret ve inisiyatif eksikliği var gençlerde, evet. Çünkü buradan dopamin alıyor. Dopamini bıraktığı zaman gayret etmek için bir sebebi yok, yani bu sefer depresif duygu durumuna geçiyor. Yeni nesil çok zor bir dönemden geçiyor, farkındayız. Ama bu yükü hafifletme, güçlendirme işi sadece hayıflanıyorum değil. Eğer bir çocuk yetiştirmek istiyorsak bir köy kurmalıyız. Ve bu sorunu biz ebeveynler, yetişkinler olarak elimize almalıyız.

Evlilik hayatında ilk 3 yıl mayın tarlası demiştik. Çünkü beyefendiler ve hanımefendilerin bir kıskançlık duygusuyla da cebelleştikleri bir süreç oluyor. Ve dolayısıyla birbirlerinin telefonları, ekranları, işte şifreleri çözülme-ye, birbirlerinin alanlarına ya da telefonlarına bakmaya gidebiliyor. Aslında evlilik güven üzerine kurulan bir birliktelik. Fakat bu güven duygusu maalesef oluşana kadar bir süreç ve zaman istiyor. Bence orada mah-

remiyete dikkat ederken, yani eşler ilk evlendikleri zamanlarda özellikle birbirlerinin telefonlarına ve alanlarına müdahale etmeleri gerekiyor. Bir soruları ya da sorunları varsa zihinlerinde, bunu her zaman açıkça konuşabilmesi lazım. Şimdi beyefendinin kendi ailesiyle yaşadığı ve ailesinden aldığı, bazen topluma göre saçma ve mantıksız olsa da o aileye göre normal olan değerler oluyor. Hanımefendinin de ayrı ailesiyle yaşadığı değerler oluyor. Beyefendinin ve hanımefendinin ailesinin değerlerini yargılaması, hanımefendinin de beyefendinin ailesinin değerlerini yargılaması ya da müdahale etmesi, mesela baba-oğul ilişkisine hanımefendinin müdahale etmesi, baba-anne ilişkisine hanımefendinin müdahale etmesi, işte *"Kayınvalidem sürekli arıyor, hiç bizi rahat bırakmıyor."* gibi algılaması var. Bir de ben hep şunu tavsiye ediyorum, kendi evliliğimde de bana hep annemin nasihati, yol gösterici bir rehberlik etti. Bir eş, yani beyefendi annesini ve kız kardeşlerini seviyorsa, onları el üstünde tutuyorsa, onlara özen gösteriyorsa, eşini ve kızını da asla ihmal etmez; aynı özeni onlara da gösterir. Annesini sevmeye devam ediyorsa bu, eşinin yani hanımefendinin gurur duyması gereken bir durumdur. Hâlâ oğlunu alıp dizine yaslayabileceği olağan bir eş olarak hanımefendinin bundan gurur duyması lazım. Bunu kıskanması sağlıklı bir duygu değil. İkincisi, babasında aradığı özellikler eğer eşinde yoksa ya da babasında aşına olduğu, alıştığı özellikler eşinde yoksa, bu bir kıyas olmamalı. O babası değil, onu orada bırakması lazım. Eşinin özelliklerini ve eşini olduğu haliyle sevmesi, kabul etmesi lazım. İnsanlar en çok birbirlerinin mahrem alanlarına beklentiler noktasında ihlal ediyor. Mesela siz bir hanımefendiyi

bekarlık döneminde ya da nişanlılık döneminde olduğu haliyle seviyorsunuz diyelim ama evlendikten sonra o sevdiğiniz halin değişmesini istiyorsunuz. Bu sağlıklı değil. Onu öyle kabul ettiniz, artık ondan fazlasını beklememeli, kabul etmek zihni çok rahatlatan bir şey. Ama kabul etmemek, hep devamlı fazlasını istemek; zihni de rahatsız eden, ilişkileri de birbirine düşüren bir şey.

Bir diğeri de daha çok beyefendilerin bu sistemi ve şikayeti oluyor: Evlendikten sonra bir arkadaş grubunuz var ve keyif alıyorsunuz birlikte olmaktan ve grupta evlenen ilk sizsiniz, diğerleri bekar. Eşiniz istemezse onlarla takılmanızı istememesi sağlıklı değil. Hanımefendinin burada buna müsamaha göstermesi ve bekar da olsalar sonuçta yine güven üzerine kurulduğu için evliliğiniz, izin vermesi lazım sizin arkadaşlarınızla görüşmenize ya da ayrı gitmenize. Ya da hanımefendinin annesine, babasına yalnız gitmek istemesi ve orada yalnız kalmak istemesine de beyefendinin izin vermesi lazım. Buralar mahrem alanlar aslında. Bazı denklemler; işte birbirinin yanında kıyafetini değiştirmek, aynı odadaki mahrem alanların ihmali ya da ihlali... Orada, daha çok cinsel eğitim üzerinden verdiğimiz derslerde biz konuşuyoruz. Oraları da ben her zaman kendi değer yargım ve inancım ile beraber, İslami ölçülere uygun şekilde hanımefendilerin ve beyefendilerin o ölçülere dikkat ettikleri müddetçe hiçbir sorun yaşadıklarını düşünmüyorum. O ölçüler de önemli diye düşünüyorum ama onları şimdi bahsedemeyiz.

Bu dünya cennet değil, olmayacak da. Sarayda da otursan, damın akacak, problemin, derdin olmayacak mı? Cennet orası, bu dünya değil. Dolayısıyla kurguyu doğru

yapmamız lazım. Sadece mutluluğa, eğlenceye niyet etmemeliyiz. Bu dünyada hastalıkta, sıkıntıda, dertte, hiç hesap edemediğimiz musibetler ve problemler de olacak. Ve hayal kırıklığına da uğrayacağız, yani uğrayacaklar gençler. Mutluluk, bunlardan soyutlanmış bir duygu durumu değil aslında. Mutluluk sadece hep eğlenmek, keyif aldığımız şeyler değil. Dünyaya baktığımızda en çileli insanların bile kalplerinde derinlerde bir yerlerde mutmain olduklarını görüyoruz. Ben mutluluk kelimesi yerine “mutmain” kelimesini kullanmaya hep tercih ederim çünkü kalbi mutmain olan bir insan, Allah’tan gelen her şeye razıdır. Yani lütfun da hoş, kahrın da hoş minvalinde yaşadığı her şeye razıdır. Hayatı anlamlı yaşamak için önemli bir ölçüdür bu. Ve en önemlisi, her sabah uyandığınızda sizi yataktan çıkaracak ulvi bir gayeniz ve hayaliniz olsun. Bu sizi ayakta ve diri tutar.

Bize dayatılan anlamlar, tüketimden, gösteriden uzak, sahte değil sahici ilişkilerde tatmin olmalarını tavsiye ederim gençlere. Yavaşlamalarını, bağ kurmalarını, dijital ekranlardan ve dünyadan, hayatla tefekkür, ibadet yoluyla bağ kurmalarını tavsiye ederim. Çünkü hayatın niçinine anlam bulan, nasılın da anlamını bulur. Niçin o hayali

kurduğunuz, niçin yaşadığınız... Bu soruların cevaplarını kendi kalbinizin derinliklerinde bir yerlerde bulabilirsiniz. Hani bir gün bu dünyadan gittiğimizde bile bizim için ne diyecekler? Benim bu dünyadaki var olma sebebim ne? Ben bu dünyaya neyi tamamlamak, neyi idame ettirmek için geldim? Ve başıma gelen zorluklara, sıkıntılara, engellere, problemlere—hani hep olacak dedik ya—onlara karşı kolay olmayacağını ama buna değeceğini kendimize hatırlatarak ulvi gayemiz, sabrımızı, şükürümüzü ve bize verilene razı olacağımız bir ideal geliştirmelerini tavsiye ederim. Öyle olurlarsa, hayatta tatmin olmuş, hangi yaşta olurlarsa olsunlar, tatmin olmuş bireyler olarak yola devam ederler. Bir şey daha söyleyeyim, o da çok hoşuma gidiyor çünkü kendi varlığının hakikatini ve özünü bilmeyi ihmal eden, bu ihmalini başka sahalardaki ihtisas ve uğraşlarının mazereti olarak gösterip örtmeye çalışan insanların durumunu Mevlana şöyle benzetiyor: Bir kuşun uçmak yerine tuzak içinde düğümler çözüp, kanatlarını birer birer yolması... Yaşamak Cemil Meriç’in ifadesiyle yaralanmaktır ve yaralanmak güzeldir. Yaralanmaya razı olmak, düştüğümüz yerlerden hep kalkmak, birbirimizi kaldırmak ve o ulvi gayelerimizi hep hatırlatmak...

Saadettin Ökten

BEKİTİMİN SİYASİ DÜŞÜNCÜK VE KİŞİLERİ

BİZ SORDUK, PROF. DR. SADETTİN ÖKTEN CEVAPLADI

1- Hocam, sizin nazarınızda “aile” neyi ifade eder? Siz aileyi nasıl tanımlarsınız? Ailenin temelini oluşturan değerler neler olmalıdır?

İnsan toplum halinde yaşamak mecburiyetindedir. Yeryüzünde tek başına yaşayamaz. Toplum halinde yaşamamanın pratik ve psikolojik sebepleri vardır. Kısaca belirtirsek birey, yeryüzünde tek başına hayatını sürdüremez. Güvenlik ve geçim konusunda dayanışmaya muhtaçtır. Psikolojik sebep ise bireyin diğerleriyle mutlaka iletişim içinde olması gerekliliğidir. İnsan; görmek, görülmek, dinlemek ve dinlenilmek ister. İnsanlar toplu halde yaşadıkları zaman bu toplumda güvenin, geçimin ve huzurun mevcut olabilmesi için mutlaka bir düzen olması gerekir. Bireylerin birbirleriyle ve toplumla ilişkileri ve çevreyle olan münasebetleri belli kurallara bağlanmalıdır ki toplumsal hayat sağlıklı bir şekilde devam etsin ve gelişsin ve mensuplarına yeni imkanlar sunabilsin. Aile adını verdiğimiz birliktelik yani kadının ve erkeğin birbirlerine söz vererek bir birliktelik oluşturmaları yukarıda tanımladığımız toplumsal yapının temel taşıdır. Aile toplumun güven, geçim ve huzur şartlarını yerine getirebilmesi için gerekli olan ilk ve sağlam başlangıçtır. Ailenin temelini kadının ve erkeğin birbirine karşı verdiği sözler oluşturur. Buna bu iki cinsin arasında kurulan bir akid bir sözleşme olarak da bakıyoruz. Bu

sözleşmenin temelinde sadakat yer alıyor. Bu sadakati koruyan hümet, muhabbet ve hizmet üçlü bir yapı olarak karşımıza çıkar. Taraflar birbirlerine karşı hümet besler ve bunu davranışlarında gösterir. Muhabbet taşır ve bunu eylemlerinde hayatına aksettirir. Ve birbirlerine karşılıklı olarak hizmetle yaklaşırsa bu birliktelik sadakat temeli üzerinde toplumun en sağlam alt yapısını ortaya koyar.

2- Sizce aile, insanın kendisiyle, Rabbiyle ve toplumla kurduğu ilişkinin neresindedir?

Aileye İslam Medeniyeti noktasından baktığımızda, hayatın bütün cepheleri itibarı ile kadının ve erkeğin yani her iki cinsin birbirlerine olan ihtiyacını görürüz. Bu iki ayrı varlık aile kurarak birbirlerini tamamlarlar ve bir bütün olarak ortaya çıkarlar. İlahi iradenin emri de bu istikamettedir. Başlangıçta iki ayrı birey olarak görünen kadın ve erkek nikah akdi ile birleştikleri zaman sadece birbirlerine söz ve teminat vermiş olmuyorlar. Aynı zamanda Rablerine de itaatlerini belirtmiş olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında aile İslam Medeniyetinin mukaddes addettiği bir birlikteliktir. Bu birliktelik belli bir toplumsal yapının içinde yer almaktadır. Bu birlikteliğin mahiyetindeki ilahi emre itaat ve o yoldaki eylemler topluma sade işlev

olarak değil, ruh olarak da güzellikler ve ferahlıklar sunar. Bununla beraber bireyin her türlü söz veriş ya da kurduğu akid veya sözleşme hürriyetlerinden bir kısmını feda etmesine sebep olur. Bu feda ediş başlangıçta birey için kayıp gibi görünse de gözden çıkarılan hürriyetler genellikle nefsanî ve bencil eylemleri kapsamaktadır. Birey bu eylemleri terk ederek arınır ve yücelir. Hizmetin ve muhabbetin tadını alan gönül aile birlikteliğinden vazgeçemez.

3- Bugün genç kuşakların aileye bakışında hangi değişimler dikkatinizi çekiyor?

Genç nesiller yukarıda sözünü ettiğimiz nefsanî ve bencil arzularından vazgeçmek istemiyorlar. Aile kurmak bu arzuları tümüyle terk etmek manasına geldiği için onlara çok zor ve ağır geliyor. Modernitenin küreselci versiyonu bireyi olabildiğince her cihetten kuşatmış durumdadır. Bu kuşatmadan kurtulup kendi varlığını hayatının anlamını ve gayesini tanımlayabilen birey şu anda çok zor bir işi başarmış demektir. Ancak bu imkânsız değildir. Benim başta kendime sonra yakın çevreme sonra da erişebildiğim muhitlere tavsiyem kendi varlı-

ğınızı küresel muhasaradan kurtarın demek olmuştur. Farklı kaynaklarda da belirttiğim gibi Murad-ı İlahinin size çizdiği çerçeveyi hissetmeye çalışın. İnsan olduğunuzu idrak edin ve bu büyük nimetin hakkını vermek gayretinde olun. Bu yolun başlangıcı nefsanî ve bencil yükleri terk ederek sizi tamamlayan bir eş ile beraber hayat serüvenine adım atmaktır. Yukarıda da belirtildiği gibi sadakat üzerine kurulan yuva hürmet, muhabbet ve hizmet ile beslenirse kalplerde zuhur eden huzur ve saadet bireye geniş ve derin bir tatmin duygusu sağlar. Nefsanî ve bencil hırslar ve arzular bu duygunun yanında hiçbir anlam ifade etmez.

4- Doğru anne baba modeli nasıl olmalıdır, çocuk yetiştirirken ebeveynlerin nelere dikkat etmesi gerekir?

Bu sorunun cevabının esas itibarıyla yukarıda vermiş bulunuyoruz. Taraflar birbirlerine karşı sadakat sözü vermişlerdir. Bu yapıyı hürmet, muhabbet ve hizmet ile besliyorlar. Verilen söz ve ortaya konulan bu destek sadece tarafların birbirine verdiği bir vaat değildir. Taraflar aynı zamanda Rablerine de söz vermişler ve itaat etmişlerdir. Aileden

zuhur eden çocuk anne ve baba üzerinden onların sözlerinden ve davranışlarından bu ahitleşmeyi ve Rablerine olan bu itaati hisseder, sezer. Çocuğun başlangıçta kalbi dünyası, daha sonra ise zihni dünyası bu söz veriş ve itaat sayesinde biçimlenir. Evlat sahibi olan baba ve anne evlat ile olan ilişkilerinde yine bazı hizmet ve fedakarlıklara muhataptır. Zahirde ebeveyn evladı terbiye eder gibi görünse de evlat da ebeveyni terbiye eder. Bu karşılıklı ilişkinin temelinde ise evlada karşı duyulan muhabbet ve evladın ebeveyne karşı duyduğu bağlılık ve sevgi yatar. Evlat sahibi olan genç dostlara tavsiyem odur ki, aile kurumuna olan sadakatinizi her daim diri tutun. Onu hürmet, muhabbet ve hizmetle besleyin. Bu eylemlerinizi bir boyutu ile beşerî olarak görünse de onlardan mutlaka ilahi bir lütfun ve feyzin ışıltıları sezilecektir. Allah'ın bir lütfu olan çocuk saf ve temiz gönlü ile bu ışıltıları çok çabuk ve eksiksiz olarak alır.

5- Ailenin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Aile kurmak isteyen gençlere nasihatınız ne olur?

Gelecekte eğer bir toplum olarak var olacak-

sak bunun mutlaka ve mutlaka aile temelli olması gerekir. Çağımızın aileyi yok sayan ve bu sebeple onu kaldırmak isteyen küreselci akımına karşı çıkmak zorundayız. Bu konuda gayretimiz ve duamız ve Rabbimize ilticamız olmalıdır. Dünya hayatında genel manada herhangi bir işi yapmak istediğimizde o işin ortaya çıkabilmesi için müsbet noktalara bakmak gerekiyor. Menfi noktalara dikkat edip onları öne çıkardığımızda adeta hiçbir eylem yapamazsınız. Aynı husus aile kurmak noktasında da geçerlidir. Bir genç insan kendisinin yukarıda sözü edilen eksikliğini kabul edip kendi sadakatine güveniyorsa ki güvenmelidir. Aile kurmak için yola çıkmakta tereddüt etmemelidir. Hayra niyet, dua ve ilahi rahmete iltica onun yolunu açacak ve işlerini kolaylaştıracaktır. Kendisini sadakat temeli üzerinde yükselen aile birliğine hazırlamalı ve bu birlikteliği koruyacak ve güçlendirecek hürmet, muhabbet ve hizmet serüvenine göre donatmalıdır. Hayat bizim bilmediğimiz kader adını verdiğimiz ve inandığımız bir maceralar dizisidir. Bu yolculukta tevekkül ve teslimiyet en büyük yardımcımızdır. İyi niyet ile başlayan bir teşebbüs umulur ve niyaz olunur ki güzel gelişmelerle devam eder ve huzurlu ve mesut bir aile yuvası ortaya çıkar.

AKADEMİDEN YANSIMALAR

AKADEMİ KATILIMCILARI VE DERS VEREN KONUKLARIMIZIN GÖZÜNDEN

AİLE NEDİR?

“Hocalarımızın Gözünden Aile Nedir?”

“Aile; bireyin kalbine dokunan, onu hayata bağlayan ve ahlaki ayakta tutan son sığınaktır.”
(Son Sığınak Aile)

“Türkiye’de gençlerin en çok yücelttikleri kurum: ailedir. Hayata dayandıkları en güçlü kurumdur aile.” **(Aile Nereye?)**

“Aile insanın en güçlü sığınağıdır; sevinçlerimizi paylaştığımız, zor zamanlarımızda destek bulduğumuz en değerli yuvamızdır.”, “İki farklı hayatı deneyimlemiş bir kadın ve bir erkeğin manevi birlikle bir araya gelmesiyle oluşan ve toplumun en küçük yapı taşı olan kurumdur aile.” **(Aile İlişkilerinde Kriz Yönetimi)**

“Aile içindeki çatışmalar, çocuğun bağımlılıklara sürüklenmesine neden olur. Aile, bireyi koruyan en önemli denge unsurudur.” **(Gençlik, Bağımlılık ve Aile Denklemi)**

“Aile, Hazreti Âdem’den günümüze kadar hep saldırıların merkezi olmuştur. Kutsaldır, kıymetlidir ve korunmaya muhtaçtır. Çünkü aile bizim hususi cennetimizdir.” **(İslam Toplumunda Aile: Hususi Cennetimiz)**

“Aile, Arapça kökenli bir kelimedir; birbirine dayanan demektir. Erkek evin dağıdır, kadın o dağın eteklerindeki bahçedir.” **(Doğru Anne Baba Modeli Olmak)**

“Mahremiyetin korunduğu gün, o toplum cennete döner. Aile, mahremiyetin muhafaza edildiği en özel alandır.” **(Ailede Mahremiyet Bilinci)**

“Akademi Katılımcılarımızın Gözünden Aile Nedir?”

- 🏠 Aile; mutluluğu birlikte yaşama, sıkıntılara birlikte göğüs germektir.
- 🏠 Aile toplumun yapı taşı, temelidir
- 🏠 Toplumun ahlaki değerlerini oluşturan sağlıklı bir geleceğin teminatının burada başladığı bir prototiptir.
- 🏠 Aile zamanın fırtınalarına karşı en güvenli limandır
- 🏠 Aile, milletin ayakta kalması için gerekli olan en elzem kurumdur.
- 🏠 Verilen emek, sevgi, sadakatin, iyi ve kötü yaşanan duyguların kümülatif toplamıdır.
- 🏠 Her şeyi anlamlandıran, imanı muhafaza eden bir kale.
- 🏠 Menfaatsiz birlikteliğin, sevginin saygıyla tamamlandığı kurumun adıdır.
- 🏠 Güzellikleriyle imtihanlarıyla hayatı beraber anlamlandırmaya gönülden razı olmak.
- 🏠 Dünya ve ahiret saadetinin anahtarı.
- 🏠 Bazen dağınık bazen toplayıcı ama her daim sırt sırta olmaktır.
- 🏠 Aile; beşerin insanlaştığı, sevgiyle tanıştığı ilk yerdir.
- 🏠 Derdin de dermanın da içinde bulunduğu mağbedim.
- 🏠 Bu dünya üzerindeki en özel müessese.
- 🏠 Aile, ahir zamandaki tüm zorluklara rağmen bir direnişin kalesidir.
- 🏠 Aileyi bu dünyanın cennet tasviri olarak tanımlıyorum.
- 🏠 Dünya bir nehirse aile o nehrin üstündeki köprüdür.
- 🏠 Aile, bireyin ve toplumun kilit taşıdır. Onun yok edilmesiyle her ikisi de yok edilmiş olur.
- 🏠 Tüm zorlukları ve tüm güzellikleri beraber karşılamaktır.
- 🏠 Koşulsuz kabul görmektir.
- 🏠 En temiz mayadır ki suya çalsan katık olur, yoksa mihenkinde âyası en temiz sütle atık olur.
- 🏠 Cennete giden bir yol.
- 🏠 Sevgiyle ektiğimiz tohumun saygı, nezaket, sabır ile büyümesidir.
- 🏠 Çıkarsız saf sevgiyle bağlanılan, ferdin ve cemiyetin inşası için en temel organ.

AİLE OLMANIN PAROLASI

...

1. Son Sığınak Aile

- “Toplumun dış kalesi sosyal normlardır; o yıkıldığında aile, son sığınak olarak ayakta kalmalıdır.”
- “Vıcdan ve ahlak, aile yıkılırsa en büyük zararı görür.”

2. Aile Nereye?

- “Aile, insanlığın imtihanının en hassas parçasıdır.”
- “Ailesiz kalan toplum, sürüleşir ve kimliğini kaybeder.”
- “Aile, bizim hususi cennetimizdir.”

3. Aile İlişkilerinde Kriz Yönetimi

- “Her aile kriz yaşar, önemli olan bu krizleri nasıl yönettiğimizdir.”
- “Krizi fırsata çevirebilmek, aileyi ayakta tutan en önemli beceridir.”
- “Sessizlikle bastırılan duygular birikir ve sonunda patlamalara yol açar.”

4. Gençlik, Bağımlılık ve Aile Denklemi

- “Bağımlılık sadece bireyin değil, tüm ailenin problemidir.”
- “Çatışma ortamında ‘ben’ değil, ‘biz’ olunmalıdır.”
- “Gençlerin en büyük ihtiyacı, kendini güvende hissetmektir.”

5. İslam Toplumunda Aile: Hususi Cennetimiz

- “Aile, Hazreti Âdem’den bu yana sürekli saldırıların merkezinde olmuştur.”
- “Ey iman edenler, kendinizi ve ailenizi ateşten koruyunuz.” (Tahrim Suresi 6)

6. Doğru Anne Baba Modeli Olmak

- “Çocuklara model olmak, onlara nasihat etmekten daha etkilidir.”
- “Anne baba olmak, aynı zamanda dua etmektir.”
- “Şikâyeti bırakın, tedbirinizi alın; çocuk yetiştirmek de böyle bir yolculuktur.”

7. Ailede Mahremiyet Bilinci

- “Mahremiyet, ailenin huzuru için korunması şart olan bir emanettir.”
- “Allah’ın yasakladığı şeyi göstermek de günahtır, bakmak da günahtır.”
- “Mahremiyetin korunduğu gün, o toplum cennete döner.”

HADİSLERLE AİLE

◊ “Ey insanlar! Kadınların haklarına riayet etmenizi ve bu hususta Allah’tan korkmanızı size tavsiye ederim. Siz onları Allah’ın emaneti olarak aldınız, Allah’ın adıyla helâl edindiniz. Sizin kadınlar üzerinde hakkınız vardır, onların da sizin üzerinizde hakları vardır...”

(Buhârî, Hac, 132; Müslim, Hac, 147)

◊ “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olandır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanıyım.”

(Tirmizî, Menâkıb, 63)

◊ “Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlâk bakımından en güzel olanıdır. Sizin en hayırlınız da hanımlarına karşı en hayırlı olanınızdır.”

(Tirmizî, Rada, 11)

◊ “Kadınlarla ancak kerem sahibi olanlar iyi geçinir. Onlara ancak kötü olanlar hakaret eder.”

(İbn Mâce, Nikâh, 50)

◊ “Bir kadın dört şey için nikâhlanır: Malı, soyu, güzelliği ve dini. Sen dindâr olanını seç ki, mutlu olasın.”

(Buhârî, Nikâh, 15; Müslim, Radâ, 53)

◊ “Hiçbir baba, çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir hediye veremez.”

(Tirmizî, Birr, 33)

◊ “Çocuklarınıza ikram edin, onları güzel

terbiye edin.”

(İbn Mâce, Edeb, 3)

◊ “Allah’ın rızası, anne babanın rızasında; Allah’ın gazabı da anne babanın gazabındadır.”

(Tirmizî, Birr, 3)

◊ “Bir kimse ailesinin nafakasını kazanmak için çalışırsa, bu da Allah yolunda cihaddır.”

(Taberânî, el-Mu’cemü’l-Kebîr, 12/453)

◊ “Kadınlarınıza iyi davranınız.”

(Müslim, Hac, 147; Tirmizî, Radâ, 11)

◊ “Evlenen, dininin yarısını korumuş olur. Diğer yarısı için de Allah’tan sakınsın.”

(Beyhakî, Şuabü’l-İman, 4/382)

◊ “Nikâh benim sünnetimdir. Kim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir.”

(Buhârî, Nikâh, 2; Müslim, Nikâh, 5)

◊ “İki kişi arasındaki muhabbetin en hayırlısı, eşler arasındaki muhabbet ve sevgidir.”

(İbn Mâce, Nikâh, 50)

◊ “Sizin en hayırlınız, çocuklarına karşı en hayırlı olanınızdır.”

(İbn Hanbel, Müsned, 2/185)

◊ “Bir Müslümanın ölünce geride bıraktığı en hayırlı şey; kendisine dua eden salih evlat, faydalı ilim veya sadaka-i cariye.”

(Müslim, Vasiyye, 14)

GENÇ MEMUR-SEN'İN GENÇ AİLELERİ İLE MİNİ RÖPORTAJ

Sorduk:

1- Aile denince aklınıza gelen üç kelimeyi söyler misiniz?

2- Mutlu bir ailenin formülü, sağlıklı ilişkinin reçetesi sizce nedir, kısaca açıkla mısınız?

✿ Kübra - Mesut Emre BALCI

- Güven – Sığınak – Destek
- Mutlu bir ailenin formülü; insanın dengesini bulmaya çalışırken nasıl görüldüğü konusunda kaygılanmadığı ve aile bireylerinin birbirinin ihtiyaçlarını görebildiği bir alan yaratmaktır. Görüldüğünü bilmek ve anlaşılma, insanın kendisiyle buluşmasını ve çözüm üretmek için motivasyonunu sağlar. Bu alanı korumanın yolu ise dürüst iletişimden geçer.

✿ Anıl - Yalçın MERTEL

- Ev, çocuk ve hayat arkadaşı
- Hayatı paylaşırken; eşini ve çocuklarını her anlamda düşünerek adım atmaktır ve gözlerinin içine doya doya bakmaktır.

✿ Beyza Nur - Ahmet Hakan BULDAN

- Muhabbet, Samimiyet, Fedakarlık
- Mutlu bir ailenin formülü: Kısacası eşlerin isteklerinin fedakarlık ve huzur endeksli değişkenlik gösterebilmesidir.

✿ Büşra - Ahmet KAYA

- Güven, aidiyet, dayanışma.
- Bunu bir reçete ile kısıtlamak çok zor çünkü her ailenin ve ilişkinin dinamiği değişkenlik gösterebilir fakat kendi deneyimlerinden edindiğim gözlemim olumlu koşulsuz kabul, sabır, sevgiyi gösterme, sınırlara dikkat etme ve iyi birer dinleyici olmaktan geçiyor. Kişi

yanında bulunduğu kişinin yanında varoluşunu olduğu gibi sergileyebiliyorsa, sevincini ve mutluluğu ortaya koyarken tedirginlik hissetmiyorsa ve zorluklar anında güvenebileceği bir ailesi olduğuna inanabilmişse sağlıklı bir birliktelik olduğundan bahsedilebilir.

✘ Büşra - Tunahan KAFADAR

- Yuva, huzur, güven
- Mutlu bir ailenin formülü huzuru ve mutluluğu ailede bulabilme ve onlarla birlikteyken başka bir şeye ihtiyaç duymama hissi ile birlikte bolca sabır, sağlıklı bir ilişkinin reçetesi ise yüksek konsantrasyonda iletişim becerisi.

✘ Elmas - Ömer Faruk OTACI

- Sevgi, güven, destek
- Mutlu bir aile, kusursuzlukla değil; nezaket, açıklık ve küçük ama düzenli özenle ayakta kalır. En çok işe yarayan şey, birbirini yargılamadan dinleyebilmek. İnsan, anlaşılmadığını hissettiğinde savunmaya geçiyor; o yüzden “ben böyle hissettim” diye anlatıp, karşıdakinin ne demek istediğini gerçekten duymak çok kıymetli. Tartışmaların ortasında bile ses tonunu korumak, gerekirse kısa bir mola verip sakinleşince devam etmek ilişkileri kurtarıyor.

Bir de sevgiyi göstermek önemli. Sadece “seviyorum” demek değil; teşekkür etmek, küçük jestler yapmak, günde on dakika telefonsuz sohbet etmek bile yakınlığı besliyor. Haftada bir “buluşma” planlamak, evde bir akşam çayı bile olsa, bağı taze tutuyor. Fiziksel temas, sarılmak, omza dokunmak da sandığımızdan daha iyileştirici.

Ev içindeki görünmez emekleri fark etmek ve adilce paylaşmak huzuru doğrudan etkiliyor. “Bunu üstlenebilir miyiz, nasıl daha dengeli yaparız?” diye açık konuşmak, kırgınlıkları büyümeden önlüyor. Para, ekran süresi, uyku ve sağlık gibi gündelik konularda şeffaf ve basit kurallar belirlemek de tartışmaları azaltıyor.

Bir ilişkide iki kişi var ama bir “biz” de var. Herkesin kendi alanına, hobisine, dostlarına vakit ayırması hem bireyi hem ilişkiyi güçlendirir. Değiştirmeye çalışmak yerine merakla yaklaşmak, “Nasıl destek olabilirim?” diye sormak bağ kurar. Zor anlarda özür dileyebilmek, hatayı telafi edecek küçük bir davranışla onarım yapmak güveni büyütür.

✘ Ebrar - Enes MACUN

- İletişim, saygı, güven, bonus olarak da eğlence
- Bizce, sağlıklı ilişkinin formülü insan olduğumuzu unutmamak dolayısıyla anlayışlı olmak. Birbirini dinlemek, anlamak ve günün sonunda beraberce her şeyin üstesinden

gelebilme özverisi. Bir ekip olmak aslında. Birbirine her koşulda sevgi ve merhamet beslemek. Duygular noktasında açık olmak. Ve şeffaf bir iletişim kurabilmek.

✿ Elif - Akın ORHAN

- Sevgi, güven, aidiyet
- Mutlu bir ailenin formülü ve sağlıklı ilişkinin reçetesi, iletişim ve şeffaflığı hayatın merkezine koymaktır. Beklentilerin, duyguların ve ihtiyaçların açıkça konuşulduğu ilişkiler nettir. Saygı ve iyi niyet bu netliği besler, empati de koruma kalkanı gibi ilişkiyi yumuşatır. Böylece aile küçük ama tutarlı iletişim yatırımlarıyla güçlenen bir yol arkadaşlığına dönüşür.

✿ Emine - Emrah KARCIĞA

- Sevgi, huzur, fedakarlık
- Ailen varsa, dünyanın en büyük servetine zaten sahipsin. Mutlu bir ailenin formülü de biraz sevgi, bolca sabır, kaybetmeyen bir saygı, güvenle kurulan cümleler ve “yanındayım” diyen sıcak bir omuz. Bazen bir gülüş, bazen bir sessizlik, bazen de bir sofrada toplanan kalpler bütün yorgunluğu unutturuyor. Huzur, işte tam da orada başlıyor.

✿ Fatma - Suat ŞAHİN

- Tamam Olmak, Koşulsuz Sevgi, Sığınak
- İyi bir tartışma becerisine sahip olabilmek, bu durum iki şeyin önüne geçer; Meseleler birikmemiş olur ve çözüme kavuşur daha önemlisi rol yapmak zorunluluğunu ortadan kalkar ki bu da daha gerçek bir ilişkiyi beraberinde getirir.

✿ Hilal - Doğan ÖZTÜRK

- Huzur, Güven, Sevgi
- Mutluluk bir hâldir, her yerde her zaman aynı şekilde zuhur etmez. Aile, başında bir sıfat olmaksızın bütün hâllerin birlikte deneyimlendiği kapsayıcı bir kurum. Bu noktada ailenin olmazsa olmazının merhamet olduğunu düşünüyorum. Merhamet ise rikkati, anlayışı ve sabrı gerektirir. Aile bu vasıfları taşıyorsa, her zaman güvende hissettiğimiz bir liman ve sevinçlerimizi paylaştığımız bir yuva olabilir.

✿ Kübra - Celalettin YETİŞGİN

- Huzur, mutluluk, güven, sadakat, karşılıklı oluşan sevgi ve muhabbetir.

- “Aile” denince çoğu insanın aklına ilk olarak sevgi, bağlılık ve güven gelir. Çünkü aile, genellikle insanın kendini en çok ait hissettiği, destek gördüğü ve sevildiği yerdir. Bu kişiden kişiye değişebilen bir durumdur. Kimine göre anne-baba ve kardeşler, kimine göre huzur ve sıcak bir ev ortamı, kimine göre ise dayanışma ve fedakârlık demektir.

Bence, mutlu bir ailenin formülü birkaç temel unsura dayanır. Sevgi ve saygı, iletişim, güven, empati ve birlikte vakit geçirmektir. Kısaca, birbirini değiştirmeye çalışmadan, birlikte büyümeyi istemektir.

✘ Kübra - Sefa TURAN

- Bağlılık , Sevgi, Anlayış
- Karşılıklı anlayış ve etkili bir iletişim bir ilişkinin temelidir. Sevgi ve aşk ile başlayan ilişkilerin evlilik safhasına geçildiğinde sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için karşıdaki insanı olduğu gibi kabul etmek, psikolojik esneklik sağlayabilmek , istek dilek ve beklentiler hakkında açıkça konuşmak , problemleri büyütme yerine çözmek için enerji harcamak, sınır kavramını iyi anlamak ve ortaya koymak gerekmektedir. Ayrıca bireylerin sağlıklı bir ilişki yürütebilmeleri için evlilik olgunluğuna ulaşmış ve bireysel anlamda kendine yetebilen bireyler olmaları gerekmektedir.

✘ Özlem - Adnan Menderes AYDIN

- Huzur sevgi birlik
- Sabır göstermek; herkese ve her şeye rağmen.

✘ Rabia Beyza - Fatih YAĞMUR

- Güven, Huzur ve Sevgi
- Mutluluktan kastımızın aslında aile bireylerinin her durumda birbirlerini anlamaları ve bu doğrultuda hareket etmeleri diye düşünüyorum. Zira anlayış olunca zorlu günler dahi çok daha rahat geçecek ve yine mutluluğa erişim kolaylaşacaktır. Anlayışın ham maddesi ise iletişimdir. Sorunlar sağlıklı iletişim ile çözülürken, sevinçler de sağlıklı iletişim ile artar. Ezcümle formül, konuşmaktır.

✘ Rümeysa - Tugay BÜYÜK

- Sevgi, Güven, Samimiyet
- Mutlu bir ailenin formülü ve sağlıklı bir ilişkinin reçetesi, kulağa ne kadar klişe gelse de,

karşılıklı sevgi ve saygıya dayanır. Bu, ilişkinin en basit ama en gerçek temelidir. Sevgi, eşinin mutluluğuyla mutlu olmak, onun hüznüne derman olmak, hislerine karşılık bulmaktır. Eğer herhangi bir karşılık, beklenti veya hesap içine girmeden, yalnızca eşini mutlu etmeyi istiyorsan, o zaman gerçekten aşkıns demektir. Ancak aşk, saygı olmayınca bir çifti aile yapmaya yetmez. Saygı ise, sadece eşine değil; aynı zamanda onun ailesine, kültürüne ve sizin paylaştığınız toplumsal değerlerin tamamına da gösterilen ihtimamdır. Eşler sorun etmeyeceğini bilsen dahi ona kötü bir biçimde hitap etmezse, birbirlerinin gayelerini desteklerse ve yaşamını sadece olumlu yönde etkilemeye çalışırsa o zaman mutlu olurlar.

✿ Melike - Burak PAYDAŞ

- Güven, sorumluluk, fedakarlık
- Mutluluk bahane; bol anlayış ve yanında hafif bir itaat şahane...Tabii öyle “komut verildi, derhâl uygulanacak” türünden değil; daha çok “sen haklısın... yani bazen... yani çoğu zaman... tamam tamam, hep sen haklısın” diye ikisini de gülümseten bir uyum bu. Birbirini anlamaya çalışan iki insan, koca dağları “bu muymuş dağ, biz mi abarttık?” diye tepecığe çevirir; o tepecikler de zamanla el ele yürüdükleri bir yola dönüşür. Ve yolun sonunda eve sessizce yerleşen bir huzur belirir...

✿ Merve - Emrah SEYYAR

- Sevgi, bağlılık ve huzur
- Karşılıklı saygı ve sevginin üzerine kurulu bir ilişki uzun ömürlü olur.

✿ Sedanur - Muhammed Taha ÖZDEMİR

- Huzur, Güven, Sorumluluk
- Bana göre mutlu bir ailenin temeli sevgi, saygı ve sabır üzerine kuruludur. Kişilerin birbirine kayıtsız şartsız sevgi göstermesi, aralarındaki bağı güçlendirir. Koşulsuz sevgi sayesinde aile için kişi her şeyi yapabilecek kıvama gelir.

Saygı, farklı düşüncelere hoşgörüyle yaklaşmamızı sağlar, güven de eklendiğinde ilişkiler daha sağlam hale gelir. Aile içindeki seviyeli ve samimi iletişim, yanlış anlamaların önüne geçer ve aradaki bağı pekiştirir.

Sabır, zorluklar karşısında omuz omuza kalabilmeyi ve birbirine karşı anlayışlı olmayı öğretir ve öğrettikçe kişiyi olgunlaştırır.

Tüm sevinçleri ve üzüntüleri birlikte yaşarken, bu değerler bir arada olduğunda aile, işte o zaman huzurlu, güçlü ve mutlu bir yuva haline gelir.

✿ **Semanur - Mehmet TUNÇ**

- Sevgi, saygı, huzur.
- Ebeveynlerin birbirine karşı anlayışlı ve saygılı davranması, çocuklarına karşı sevgilerini daima göstermeleri, çocukların anne babalarına her zaman saygılı olması. Ev içinde anne babanın her zaman işbirliği içinde olması. Birbirlerine her alanda yardımcı olması, destek olması.

✿ **Sümeyye - Ahmet KARAASLAN**

- Yuva, saadet, destek
- Kişilerin şahsi duygularının yani merhameti olsun anlayışı olsun istişare edebilme duygusu olsun ortak bir noktada buluşturup buna göre yol alabilmekten geçer mutluluk. Bu da beraberinde sağlıklı bi ilişkiyi doğurur. Aynı zamanda Kur'an ve sünnet ışığında ilerleyebilmektir. Ve herkesin kendi hayatından biraz feragat edip sabırla yapıcı olmasıdır.

✿ **Şeyma - Sami CAMCI**

- Emek, Fedakarlık, Mutluluk
- Eşini olduğun gibi kabul etmek, bardağın dolu tarafını görmek, mevcut hale şükretmek, empati yapmak

✿ **Tuba - Mustafa Aziz AYDOĞAN**

- Melce, Huzur, Bağ
- 4S Kuralı: Sababet, Saygı, Samimiyet, Sabır. Aileye sababetli bir duyguyla yaklaşırken onların duygu düşüncelerini yeri geldiğinde saygıyla karşılayıp samimiyetle hislerini anlamaya çalışmak ve yine yeri geldiğinde sabırla dinleyebilmek diyebiliriz.

✿ **Melike - Hanifi Can TÜRKOĞLU**

- Sığınak, Sevgi, Huzur
- Saygı, hoşgörü, sabır ve fedakarlık göstermek. Ailenin bütün fertlerini bir bütünün vazgeçilmez parçaları ve yoldaş olduklarını unutmamak. Empatiden vazgeçmemek ve savaştırmamak.

✿ **Ayşe - Muhammed Fatih COŞGUN**

- Muhabbet, sadakat ve samimiyet

- Sabır, tevekkül ve dua hususu çok önemli. Kur'an ve sünnetin merkezîyetinde bir niyet, zorluklara karşı sabır, olan ve olacak olanlara karşı tevekkül ve dünya imtihanını birlikte aşmak adına bolca dua

✿ Seda - İsmail ŞAHİN

- Sevgi, saygı ve güvenli bağlanma
- Karşılıklı saygıyı yitirmeden, sevgi ve saygı eksenli bir yuva kurmaktır. Bu yuvada çiftler birbirine sadakat göstermeli ve birbirlerine kişisel alanlar yaratmalıdır.

✿ Zeynep Beyza - Fevzi KARAYAKA

- Sevgi, fedakarlık ve şefkat
- Mutlu bir ailenin reçetesi bana göre birkaç etkene bağlıdır. İlki sağlam temeldir ve bu temel, sevgi saygı ve güvenle atılır. İkincisi, açık bir şekilde iletişim kurmaktır bunlar ise önce empati ile daha sonrasında birtakım fedakarlıklarla mümkün olur. Üçüncüsü ise fiziksel ve duygusal yakınlıktır bunlar da temas ve ilgi ile mümkündür. Hülâsa, bunlar bana göre mutlu ailenin ve sağlıklı bir ilişkinin temel yapıtaşlarını oluşturur.

✿ Merve - Hüseyin ŞEN

- Yekvücut olmak, aidiyet, sevgi ve saygı
- Mutlu bir ailenin ve sağlıklı ilişkinin reçetesi; herkesin kendini güvende hissederek rahatlıkla konuşabildiği, saygı ve empati çerçevesinde her aile bireyinin ihtiyaçlarına karşılık alabildiği, hem sözlerde hem de eylemlerde birliktelik duygusunun pekiştirilebildiği bir temel yapıyı inşa etmiş olmaktır. Kısacası mutlu aile; mutlu bireyler olmakla birlikte, karşılıklı empati çerçevesinde birbirini anlamak ve dünyaya tek bir gözle bakıyormuşçasına yekvücut biçimde hareket edebilmektir.

UMRE YOLCULARIMIZIN KALEMİNDEN AKADEMİYE DAİR

Bismillahirrahmanirrahim

Her işe besmele ile başlamak bizim sünnetimizdendir.

Ne demiş şair:

Rahman'ı anmaktır, zikirdir özü,

Onunla açılır kalplerin gözü,

Olmalı müminin daim ilk sözü,

Her iş başlamalı "Bismillah" ile.

Ramazan ayı öncesinde sosyal medyada dolaşırken Genç Memur-Sen'in "Aile Akademisi" eğitimine rastladım. İçinde yaşadığımız dönemde, ödülü beş kişilik Umre olan gerçekten harika ve kaçırılmayacak bir eğitim fırsatı sunulmuştu. Akademide yer alan hocalarımıza baktığımda ise istifade edebileceğim birçok konu olduğunu düşündüm. Ramazan ayına bereket katacak, aile hayatına yön verecek konuların ele alındığını gördüğüm için hemen kayıt oldum. O zaman şöyle düşünmüştüm: Şimdiye kadar pek çok eğitim, seminer ve benzeri etkinliğe katıldım, hiçbir çekilişte ismim çıkmadı. Bunda da büyük ihtimalle ismim çıkmazdı ama değerli vaktimi, kıymetli hocalarımızdan öğreneceklerimle daha da değerli hâle getirmek için niyet ettim. Bu eğitim sürecinde hem hayatıma dair notlar alırım hem de sonucunda umre çıkmasa da bu süreçte kazançlı

çıkacağım, güzel insanlarla tanışacağım diye düşündüm. Öncesinde YouTube'dan dinlediğim hocalarım da akademide yer alıyordu. Onların canlı ve eş zamanlı olarak anlatımlarına şahit olmak çok kıymetli olacaktı. Böylece niyetimi koyup başvurumu yaptım.

Akademi dersleri başladı. Derslerden ve hocalarımızın kıymetli sözlerinden nasıplandık, Elhamdülillah. Bunun için Genç Memur-Sen'den, Aile Akademisi'nde yer alan kıymetli hocalarımdan, eğitime katılan arkadaşlarımdan ve emeği geçen, bu işe vesile olan herkesten Allah razı olsun. Dualarım hep onların yolunda oldu. Elhamdülillah çok istifade ettim.

Bir süre sonra telefonuma Genç Memur-Sen umre çekilişi sonuçları açıklandı diye bir bildirim düştü. "Bana çıkmamıştır" diye düşünerek ekrana baktım. Art arda isimler sıralanıyor, gözümün önünden yüzlerce isim geçiyordu. Bir ara kendi ismimi gördüm. Başta inanmadım, çekilişi en baştan tekrar izledim sonra bir kez daha... Ekrana şaşkınlık içinde bakıyordum, kendi ismi mi görüp tekrar tekrar kontrol ettim. Sonra duraksadım; ardından büyük bir sevinç, büyük bir heyecan hissettim. Hemen ailemle paylaştım, onlar da çok mutlu oldular. Normalde bazı çekilişler sahte olabiliyor ama Genç Memur-Sen'i daha önceden tanıdığım için güveniyordum. Daha önceki etkinlikleri

kaçırdığım için üzölmüşüm ama bu ödöl bir teselli ve nasipti: Gerçek anlamda umreye gidecektim. Gençken umreye gitmenin nasip olması için çok dua etmişim.”Geç değil, genç gitmek meselesi” derler ya, işte tam da bunu yaşadım.

Gün geldi, umre yolculuğu için heyecanlı hazırlıklar başladı. Çekilişi kazanan arkadaşlarımla bir araya geldik. Aslında birbirimizi fazla tanıımıyorduk, sadece Genç Memur-Sen’in bir buluşmasında bir kez görüşmüştük. Ancak Elhamdülillah aramızda öyle güzel bir muhabbet bağı oluştu ki gönüllerimiz birbirine yakınladı. Sanki yıllardır arkadaştık. Çevremizdekiler de öyle zannediyordu. En güzel arkadaşlık nasip olmuştu. Umre arkadaşlarım olduğu için çok mutluyum.

Umre boyunca çok güzel hâdiselere şahit olduk. Efendimiz’in bastığı topraklara bastık, O’nun soluduğu havayı soluduk. O’nun yaşadıklarını gözümde canlandırmaya çalıştım. Bu duygu anlatılmaz, yaşanır. Bu yüzden yine bir eğitime katılma imkânımız olsa tekrar gitmek için niyet ederdik. Gidemeyenler için dualar ettik, gidenler için de “Rabbim tekrarını nasip et” diye dua ettik...

Bizim için en güzel ödöl buydu. Genç yaşta gitmek nasip olduğu için ve buna vesile olanlar için çok dua ettim. Şimdi bu işe vesile olanlara bir müjde olsun.

Bu yaşananlar bana Efendimiz’in şu sözünü hatırlatıyor:

“Allah-u Teâlâ’ya, bir mü’minin bir mü’min kardeşine sevinç vermesi, onun gönlüne sevinç nakşetmekten daha sevimli bir şey yoktur.”

Yani Allah, Müslüman kulun Müslüman kardeşini sevindirmesini, onu sevindirecek şeyler yapmasını; sonuç olarak gönlünü hoş etmesini çok sever. Allah katında sevilen işlerden biridir bu.

Söylenecek çok şey var. Benim için çok güzel bir duygu, çok güzel bir anıydı bu.

Rabbim en faziletli üç mescitten Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevî’yi ziyaret etmeyi bizlere nasip etti. En kısa sürede Kudüs’ün fethini nasip eylesin, zaferle müjdelesin bizleri. Allah’ın izniyle yaşanacak bu zaferle de Müslüman alemleri Mescid-i Aksa’ya kavuşsun ve bizlere de her zaman ziyaret etmek nasip olsun. Zulüm her dönemde var olmaya devam ediyor; son sözüm olarak şunu eklemek istiyorum:

“...kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.” (Saff, 61/8)

Sümeyye Çimen

Bismillahirrahmanirahim

Bazen içimden keşke sürebilse, çoğalsa diyorum: iyilikler, iyi insanlar, rahmet, merhamet, yardımlar ve en önemlisi sevgi...

Uzun zamandır umreye gitmek için kumbaramda para biriktiriyordum. Daha önce rüyamda Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bana elini uzatmıştı ve çok ağlamıştım. Ama nasip Genç Memur-Sen'in düzenlediği Gençlik ve Aile Akademisi eğitim programı vesilesiyle canım eşimin, ailemin destek ve dualarıyla gerçekleşecekti. Kurada çıkan beş arkadaş-tık. Nasipli miydik yoksa birilerinin duasında mı yer aldık bilemiyorum. Otuz senedir bu hayattayım; Rabbimin rızasını kazanmak, cehaletten kurtulmak, iyi iletişim kurmak, dürüst olmak, okuduğum bir kitapta da geçtiği üzere belki de yeşil ışığı yakalamak istiyordum. Ama hayat bazen insana yokuş da çıkartabiliyor. Şunu tüm kalbimle söyleyebilirim ki iyiler muhakkak kazanacak. Ve artık o en sevgilinin yanındaydım, göz yaşlarım sel olmuştu. Çok güzel bir ekiple Resul'ü selamladım. Cennet bahçesinde beş on dakika vaktin var dediler, tam bir saat namaz kıldım: hem gözyaşlarıyla hem de kalmak için dualar ederek. En Sevgili'nin yanı başındaydım, hislerim çok farklıydı. O sırada umre arkadaşım Fatih Hoca, "Sahabe Efendilerimizi ziyaret etmeye gidelim." dedi; ben de Resul'ü nasıl bırakacağımı düşündüm. Kendisi özel bir insandı, çok teşekkür ederim. Gittik dualar ettik, kütüphaneyi gezdik, hurma bahçelerini gördük. Önce Bulut Mescidi, sonra Kuba Mescidi... Ve nihayet Hz. Hamza ile Hz. Mus'ab bin Umeyr efendilerimizin manevi huzurundaydım. Yolculuk vakti geldi ve Kâbe'deydik; ama ne dua edeceğimi bilemedim, En Güzel'in evini görünce sadece "Al-

lah!" diyebildim. O an öyle bir andı ki "Buraya herkes gelmeli; doya doya Resul'ü, Mevla'nın evini, o mübarek beldeleri koklamalı ve bakmalıydı," diye düşündüm. Ve şimdi Safâ ile Merve'deydik. Ekibi kaybettim ve tuttum otelin yolunu. Otelde kaybolmuş, açtım; Umre yapmıştık, Medine'den saatlerce yol gelmiştik ve sabah olmak üzereydi.

"Allah'ım, ben kusurluyum, acizim; bilmeden bir şey mi yaptım, affet," diyordum. Yarım saatten fazla olmuştu ki Kayserili bir ablaya denk geldim. "Allah aşkına, beni dışarı çıkarır mısınız?" dedim. Tebessüm ederek benimle bir beş dakika konuştu. Sonraki günlerde bir gece vakti Ali Abi, Hüseyin Amca, Ahmet, Nail ve Fatih Hoca ile Hira'daydık. Kalbim sıkıştı. Ya Resulullah biz aciz kusurlu kullar ne yaptık da sana ümmet olabildik, şefaata ya Resulullah.

Ve rüyadan uyanış... Bu rüya; Fatih Bey, Rümeysa, Sümeyye ve Reyhan Hanım'la bizlere bu duyguları yaşatan Genç Memur-Sen ailesine bir teşekkür olarak çekildiğimiz fotoğraf karesiyle son buluyordu. Mevla tüm kardeşlerime nasip etsin.

Ben biliyorum ki sevgi her şeyi aşacak. Buradan canım eşim Burcu, annem, babam, ablam başta olmak üzere bizlere değer veren; dürüst ve nasıl iyi bir insan olunacağına dair örnek teşkil eden Sn. Mahinur Hanım'a, Sn. Ali Yalçın'a, Sn. Mesut Emre Balcı'ya, Sn. Sinem ve Hacer Hanım'a, Sn. Güven Karaman'a, Sn. Serkan Yalkın'a ve en değerli eşime sonsuz teşekkürler.

Bence benim yeşil ışığım sevgiyle bakabilen herkese sonsuz teşekkürler.

Muzaffer Atmaca

Hayatımda ikinci kez yurt dışına çıkma fırsatı oldu. Ama bu kez yolum çok daha özel, çok daha anlamlı bir yere düşmüştü: umreye... Henüz yola çıkarken bile içimi tarifsiz bir heyecan kaplamıştı. Kalbim farklı çarpıyordu. Üç saatlik yolculuğumuzun ardından Medine'ye vardık. Vardığımızda ilk işimiz Peygamber Efendimiz'in kabrini selamlamak oldu. Otelimiz Mescid-i Nebevi'ye çok yakındı. Ezan sesini duyduğumuzda otelden çıksak ezan bitmeden kendimizi Mescid'in avlusunda buluyor, orada aldığımız huzuru kelimelerle anlatamıyorduk. Günlerimiz ibadetle, dualarla geçerken içimde derin bir sükunet hissettim. Gözümüzü açtığımızda güzellikle, yumduğumuzda güzellikle karşılaştığımız üç gün geçirdik. Ardından Mekte'ye doğru yola çıktık. Yol boyu kalbim bir başka atıyordu çünkü ilk kez Kabe'yi görecektim. Ve Mekke... Mekke'deyiz. Hemen

eşyalarımızı koyup Mescid-i Haram'a doğru yol aldık. İlk karşılaşma... Gözlerimi kaldırıyorum: "Allah'ım, Kâbe!" "Allah'ım, sana geldim..." İlk kez tavaf ederken içimde tarifsiz bir huzur, derin bir teslimiyet vardı. Her gün otelden çıkıp Kabe'ye gidiyor. Takatimiz bitene kadar oradan ayrılmamak için direniyor, ardından kutsal mekanları ziyaret ediyorduk. Arafat'ı, Uhud'u, Nur Dağı'nı, Kuba Mescidi'ni, Mescid-i Kibleteyn'i, Hudeybiye'yi, Cidde'yi, Taif'i, Yeşil Kubbe'yi... Daha nice yerleri ziyaret ettik. Toplamda on dört gün sürdü bu kutsal yolculuk. Ama bana kattığı hisler bir ömre bedeldi. Rabbim umremizi kabul etsin. Bizi bu mübarek beldelere götüren Genç Memur-Sen ve Memur-Sen ailesine teşekkür ediyorum. Rabbim onlardan razı olsun.

Rümeysa İslamoğlu

Ramazan ayını verimli geçirmek adına Genç Memur-Sen'in düzenlediği Gençlik ve Aile Akademisi'ne katıldım. Birbirinden değerli hocalarımız vardı. Konu bu zamanın en mühim konusu: aile. Hocalarımızın bilgi birikimleriyle dersler dolu dolu geçti. Böyle istifade ettiğim programda umre ödülünün bana çıkmasına hem şaşırdım hem çok sevindim. Umreye gitmeme vesile olan Genç Memur Sen'e teşekkürü borç bilirim. Kutsal toprakları görmeyi, hele ki genç yaşlarımda görme-

yi çok istiyordum. Allah (c.c.) nasip etti. Çok güzel bir program ile umre turumuzu yaptık. Vesile olanlardan Allah râzı olsun. Son olarak şunu eklemek istiyorum: Böyle eğitimler vesilesi ile birçok insanın hayatında farklı ufuklar açılıyor. Maneviyatı güçlü ödülleri insanların hayatlarında hayırlı gelişmelere neden oluyor. Elhamdülillah. Böyle programlar daim olsun. Allah yolunuzu açık etsin.

Fatih Küçük

Aile Akademisi ile başlayan yolculuğum bana iki şeyin ne kadar kıymetli olduğunu gösterdi: niyet ve dua. Akademi başlamadan kısa bir süre önce, imkânsız gibi görünen bir hayalim vardı: umreye gitmek. İçimden gelerek, hiçbir hesap yapmadan yalnızca kalbimle, “Niyet ettim bu sene umreye gitmeye” dedim. O günlerde dilimden düşmeyen bir dua vardı: “Allah’ım, bana göndereceğin her hayra muhtacım.”

Akademi süresince bazen gözlerim doldu, bazen bir anne olarak içimi endişe kapladı. Fakat sonuna kadar tüm konuşmaları dinledim. Her oturumda tanımadığım insanların aslında ne kadar kıymetli olduklarını fark ettim. Bu Akademi sayesinde hayatımda yeni ufuklar açıldı, hayatıma yeni insanlar girdi.

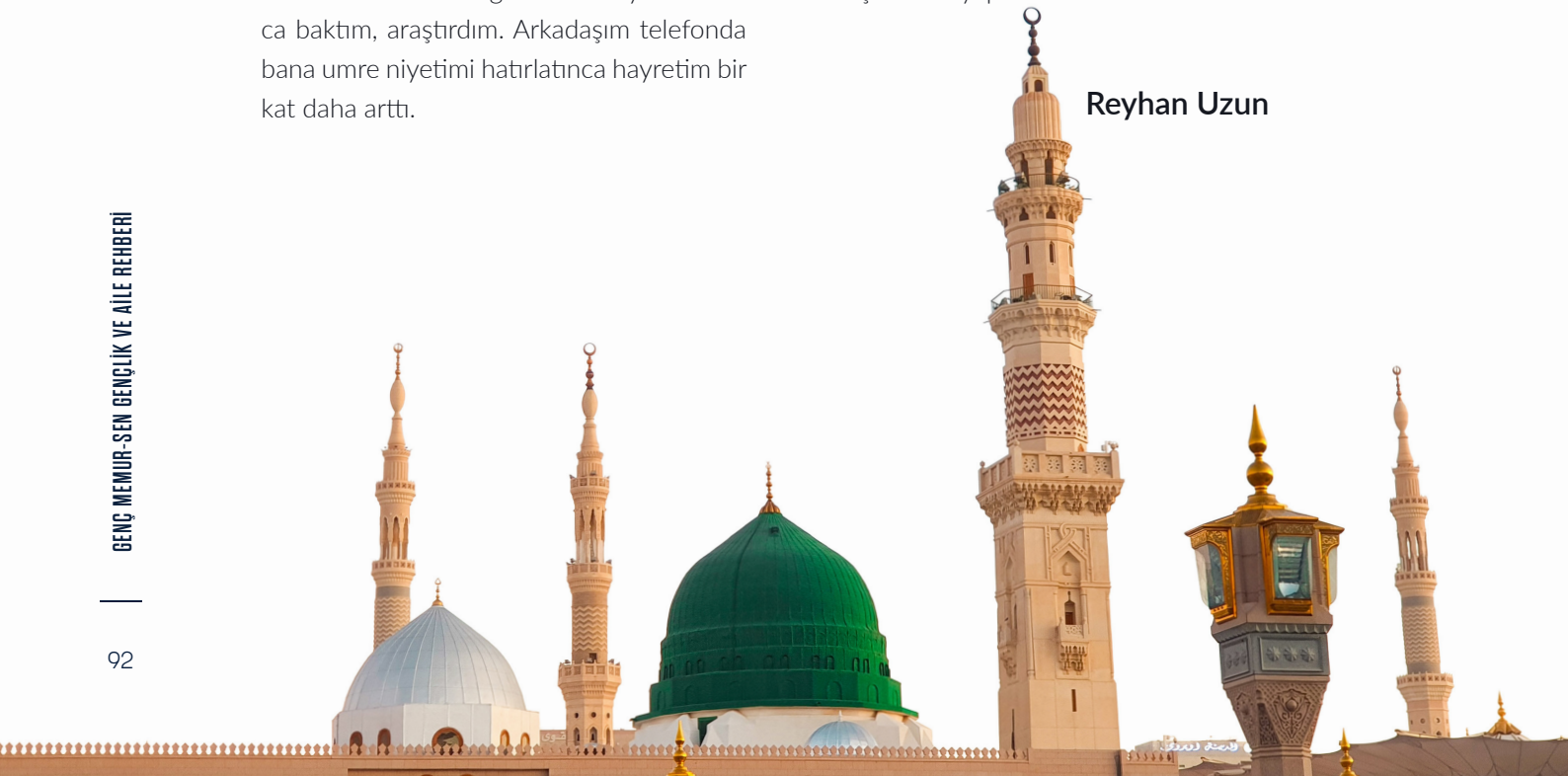
Ve o büyük gün geldi: umre çekilişi... Telefonun diğer ucunda, umre niyetimi paylaştığım arkadaşım vardı. İlk dört isim açıklanırken hafif bir buruklukla “Adım bile geçmiyor” dedim. Derken, beşinci isim olarak kendi adımı gördüm. Beş dakika boyunca şaşkınlık ve sevinçle çığlık atmaktan kendime gelemedim. İsim benzerliği olmasın diye defalarca baktım, araştırdım. Arkadaşım telefonda bana umre niyetimi hatırlatınca hayretim bir kat daha arttı.

Şimdi dönüp bakınca şunu tüm kalbimle söylüyorum: Gençler! Niyet edin. Aile kurmaya niyet edin. Ailesini kurmuş olanlar ise korumaya niyet edin. Çünkü niyet, insanın hayatında mucizelerin kapısını aralıyor.

Gençlik Buluşması davetiyle artık her şey kesinleşmişti. Beş gün boyunca inanamamanın tatlı şaşkınlığı içindeydim. Gözümün önüne geldikçe gülümsemekten kendimi alamadım. Buluşmada hem gönlümde hem salonda çok güzel isimleri misafir ettik. En çok da yapılan Filistin vurgusu kalbime dokundu. Orada, umre yoluna düşecek arkadaşarımla tanıştım. Umredeyken herkes bizi yıllardır dostmuşuz gibi karşıladı. Gerçekten de öyleydi, bu dostlukların tohumları Aile Akademisi’nde atılmıştı.

Umre için söylenen o klasik cümle var ya: “Anlatılmaz, yaşanır.” İşte öyle bir yolculuktu. Şimdiden hasretini çekiyorum. Çekilişte ismi çıkmayan ama video altına “Gidenler bize dua etsin, biz de gidelim” diyen kardeşlerimin her birini de dualarıma kattım. Onlar ve bu etkinliğe vesile olan akademinin öncüleri için tavaf yaptım. Allah kabul etsin.

Reyhan Uzun

AİLE KÜTÜPHANESİ

A. PRATİK REHBER

Çocuk Yetiştirilirken Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Sevgiyle yaklaşmak: Çocuğun kalbine sevgiyle dokunmak, güven duygusunun temelidir. Hz. Peygamber (sav) çocukları kucaklamış, öpmüş ve onlara şefkat göstermiştir.
- Adaletli olmak: Kardeşler arasında ayırım yapmamak, hepsine eşit ilgi göstermek gerekir. Adaletsizlik kalpte kırgınlık bırakır.
- Doğru rol model olmak: Çocuklar söylenenden çok görüleni öğrenir. Anne baba, davranışlarıyla örnek olmalıdır.
- İman bilincini aşlamak: Allah sevgisi, Peygamber muhabbeti ve iman esasları küçük yaşta kalbe işlenmelidir.
- Kur'an terbiyesi: Kur'an-ı Kerim'i tanıtmak, sevgisini aşlamak ve okumayı öğretmek manevi eğitimin temelidir.
- Dua etmeyi öğretmek: Çocuğa küçük yaşta dua etme alışkanlığı kazandırmak, kalbini Rabbine bağlar.
- Güzel ahlak eğitimi: Yalan söylememek, emanete riayet etmek, sabırlı olmak gibi değerler davranışlarla öğretilmelidir.
- Merhamet duygusunu geliştirmek:

Hayvanlara, küçüklere ve muhtaçlara merhametli olmayı öğrenmesi gerekir.

- Sorumluluk bilinci: Yaşına uygun sorumluluklar vermek, özgüvenini artırır.
- Helal-haram bilinci: Yediği, içtiği, kazandığı şeylerin helal olması gerektiği öğretilmelidir.
- Mahremiyet eğitimi: Kendi bedenini koruma, başkalarının sınırlarına saygı duyma küçük yaşta öğretilmelidir.
- Sabır ve şükür: Zorluklara sabretmek, nimetlere şükretmek davranış haline getirilmelidir.
- Adab-ı muaşeret: Selam vermek, teşekkür etmek, büyüklerle konuşurken edepli olmak gibi davranışlar kazandırılmalıdır.
- İlim sevgisi: Öğrenmeye teşvik edilmeli, ilmin değerli bir ibadet olduğu bilinci verilmelidir.
- Oyun ve neşeye alan açmak: Çocuğun fıtratına uygun olarak oyun oynamasına izin verilmelidir. Hz. Peygamber (sav) çocuklarla oyun oynamıştır.
- İstişareye katmak: Yaşına uygun konularda fikrini sormak, değer verildiğini hissettirir.
- Cezadan çok nasihat: Sert cezalar

yerine sevgi dolu uyarılar ve nasihatlerle yönlendirilmelidir.

- Güzel söz kullanmak: Çocuğa hitap ederken kırıcı değil, yapıcı ve tatlı bir dil kullanılmalıdır.
- Sosyal sorumluluk: Yardımlaşma, sadaka verme ve paylaşma alışkanlığı kazandırılmalıdır.
- İbadet alışkanlığı: Namaz, oruç gibi ibadetler yaşına uygun şekilde alıştırılmalı, zorlayarak değil sevdirecek öğretilmelidir.
- Doğaya saygı: Allah'ın yarattığı çevre-

ye, ağaçlara, hayvanlara zarar vermemeyi öğrenmelidir.

- Tevazu: Gurur ve kibirden uzak, mütevazı bir kişilik geliştirilmelidir.
- Vatan ve ümmet bilinci: Hem vatanına hem ümmetine karşı sorumluluklarını bilmesi sağlanmalıdır.
- Zaman disiplini: Oyuna, derslere, ibadete zaman ayırmayı öğrenmesi gerekir.
- Güven ortamı: Çocuğun kendini güvende hissettiği bir aile ortamı, tüm eğitimin temelini oluşturur.

B. KAYNAK ÖNERİLERİ

Kitap Önerileri

Hocaların Kitap Önerileri (Ders Deşifrelerinden)

Hoca	Önerilen Kitap(lar)	Yazar
Prof. Dr. Nevzat Tarhan	- <i>Kadın Psikolojisi</i> - <i>Mutlu Evlilik: Aile</i>	Nevzat Tarhan
Dr. Savaş Ş. Barkçin	- Kur'an (özellikle tefsirlerden okunması)	(İlahî kaynak, farklı müfessirler)
Dr. Mehmet Güllüoğlu	- <i>İhyâ'u Ulûmi'd-Din</i> (3. cilt, aile bölümü) - <i>Hanımlar Risalesi</i>	İmam-ı Gazali Bediüzzaman Said Nursi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer Demirbağ	- <i>İslam Akaidi</i> - Akaid kitapları	Ömer Nasuhi Bilmen Ebubekir Sifil

Çocuklar İçin :

1. Küçük Prens – Antoine de Saint-Exupéry

- Küçük bir gezegende yaşayan "Küçük Prens"in dünyaya yaptığı yolculukta büyüklerle olan gözlemlerini anlatır. Çocuklara dostluğun, sevginin, fedakârlığın önemini, maddeci yaşamın insanı yalnızlaştırdığını öğretir.

2. Nasrettin Hoca Fıkraları (Seçme) (Orhan Veli Kanık - Yapı Kredi Yayınları)

Türk kültürünün en önemli mizah mirasıdır. Çocuklar hem güler hem de adalet, hoşgörü, akıl yürütme gibi değerleri öğrenir. Mizah yoluyla ders verme özelliği vardır.

3. Keloğlan Masalları (Diyanet Yayınevi)

- Anadolu kültürünün saf, dürüst ve akıllı kahramanı Keloğlan'ın hikâyeleri, çocuklara cesaret, adalet, yardımseverlik gibi değerleri kazandırır.

4. Mevlana'dan Çocuk Hikâyeleri – Ahmet Efe

- Mevlana'nın öğretileri çocuk diliyle aktarılır. Sevgi, hoşgörü, paylaşma gibi manevi değerleri basit ve anlaşılır hikâyelerle öğretir.

5. Sevimli Dostlar Serisi – Mustafa Ruhi Şirin

- Hayvan sevgisini merkeze alarak çocuklara merhamet, dostluk, doğaya saygı gibi değerler kazandırır.

6. Değerler Eğitimi Masalları – Mavisel Yener

- Masal kahramanları aracılığıyla sabır, adalet, dürüstlük, yardımlaşma gibi değerleri çocuklara eğlenceli bir dille sunar.

7. Kur'an'dan Kıssalar Çocuklar İçin – Ali Nar

- Hız. Yusuf, Hız. İbrahim gibi peygamber kıssaları çocuklara hikâye tarzında anlatılır. Çocuklara iman, sabır ve iyiliğin önemi öğretilir.

8. Yunus Emre'den Çocuklara Seçmeler – Süleyman Akbaba

- Yunus Emre'nin sevgi, barış ve tevazu temalı şiirleri sadeleştirilerek çocuklara aktarılır. Sevginin insanın özü olduğunu vurgular.

9. Çocuk Kalbi – Edmondo De Amicis

- Bir öğrencinin günlüklerinden oluşur. Arkadaşlık, dürüstlük, vatan sevgisi ve yardımseverlik üzerine sıcak hikâyeler sunar.

10. Momo – Michael Ende

- “Zaman hırsızları”na karşı saf kalbiyle mücadele eden küçük Momo’nun hikâyesi. Çocuklara dostluğun, paylaşmanın ve zamanı kıymetli yaşamının önemini anlatır.

11. Esma’ül Hüsnâ Atlası - Jenny Molendyk Divleli (Karavan Çocuk)

- Harika çizimleriyle bu kitap, 7 yaş ve üstü çocuklara Allah’ın isimlerinin derin anlamlarını ve onlardan çıkarılacak dersleri anlatmak için tasarlanmıştır.

Ebeveynler İçin :

1. Anne Baba Olmak – Doğan Cüceloğlu

- Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişkiyi gözden geçirmelerini sağlar. Sevgi ve disiplin dengesini kurmanın yollarını örneklerle anlatır.

2. Ailede Mahremiyet – Prof. Dr. Nevzat Tarhan

- Mahremiyet bilincinin aileyi koruyan bir değer olduğunu vurgular. Çocukların sınırlarını koruma, aile içinde güven ve sevgi oluşturma konularına değinir.

3. Çocuk Eğitiminde 100 Temel Kural – Halit Ertuğrul

- Pratik, uygulanabilir öneriler içerir. Çocuğun gelişiminde ebeveynin rolünü kısa maddelerle anlatır.

4. Güzel Ahlak – İmam Gazali (Çocuk eğitimi bölümleriyle)

- Ahlakın temellerini, çocuklara güzel davranışların nasıl kazandırılacağını İslami bakış açısıyla aktarır.

5. Sevgiyle Disiplin – Jane Nelsen

- Katı disiplin yerine sevgiyle rehberlik etmenin yollarını sunar. Çocuğa hem özgüven hem de sorumluluk kazandırmayı hedefler.

6. Bağırmayan Anneler – Hatice Kübra Tongar

- Annelerin çocukla iletişimde öfkeyi yönetmesini, sabırlı ve şefkatli davranış biçimlerini öğretir.

7. Çocuklarla İletişim – Thomas Gordon

- Dinleme, empati ve olumlu iletişim üzerine teknikler sunar. Ebeveyn-çocuk ilişkilerinde çatışmaları azaltmaya yardımcı olur.

8. Ailede Sevgi ve İletişim – Mehmet Zihni Erdem

- Eşler ve çocuklarla sağlıklı iletişim kurmanın yollarını, aile bağlarını güçlendiren davranışları ele alır.

9. İslam’da Çocuk Terbiyesi – Ali Fikri Yavuz

- İslami kaynaklardan hareketle çocuk terbiyesi, anne-babanın sorumlulukları ve değerler eğitimi üzerine yazılmıştır.

10. Ebeveynlikte Sabır ve Şükür – İsmail Hakkı Şen

- Çocuğu yetiştirirken sabır ve şükür kavramlarını merkeze alan, anne babalara manevi bir bakış açısı kazandıran eser.

11. Ailede İletişim ve Çocuk Eğitimi – Mehmet Dinç

- Aile içinde sağlıklı iletişim kurmanın ve çocukların gelişiminde doğru tutumların önemini ele alıyor.

12. Annenin Ruh Halleri - Mehmet Teber

- Bu eser, yazarın anneye ve anneliğe dair edindiği bilgileri, önce annelerle sonra da tüm toplumla paylaşmak isteğinin bir ürünüdür.

13. İrade Eğitimi - Ferhat Kardaş

- Bağımlılıklardan kurtulan güçlü iradeli kişinin yaşamının bütün yönleriyle değişeceğini vurgulayan bu kitap, hazları ertelemek ve uzun vadeli mutluluklara yönelme konusunda okurlara detaylı bir yol haritası çizer.

Aile Kuracak Gençler İçin :

1. Kadın Psikolojisi – Nevzat Tarhan

- Kadın-erkek arasındaki biyolojik ve psikolojik farklılıkları bilimsel verilerle ele alır. Sağlıklı evlilik için fıtratı anlamayı öğretir.

2. Mutlu Evlilik: Aile – Nevzat Tarhan

- Evlilikte sevgi, sadakat, saygı ve kriz yönetimini örneklerle açıklar. Evliliği uzun soluklu bir yolculuk olarak tanımlar.

3. Hanımlar Risalesi – Bediüzzaman Said Nursi

- Kadınların ailedeki rolü, annelik ve eşlik üzerine İslami bir perspektif sunar.

4. İhyâ'u Ulûmi'd-Din (3. Cilt) – İmam Gazali

- Aile hayatı, evlilik adabı, eşlerin hak ve sorumlulukları gibi konuları derinlemesine işler.

5. Ailede İletişim ve Mutluluk – Ali Seyyar

- Eşler arasındaki iletişim biçimlerini, empati ve anlayış temelli bir evlilik modelini anlatır.

6. Evlilik Psikolojisi – Ruhi Can Alkan

- Evlilik öncesi hazırlık, evliliğin ilk yılları, sorun çözme ve uyum konularını psikolojik bir bakışla işler.

7. İslam Akaidi – Ömer Nasuhi Bilmen

- İman esaslarını sade ve anlaşılır bir dille anlatır. Sağlam iman temeliyle aileyi ayakta tutmanın önemini vurgular.

8. Evlilik ve Aile Hayatı – Ali Fikri Yavuz

- Evlilikte eşlerin hakları, sorumlulukları ve aile düzeni üzerine İslami temelli bir rehberdir.

9. Ailede Mahremiyet ve Eğitim – Hüseyin Okur

- Mahremiyet kavramının aileyi koruyan bir zırh olduğunu, evlilikte sınırların önemini işler.

10. Gençler İçin Evlilik Rehberi – Halit Ertuğrul

- Evliliğe hazırlanan gençlere sorumluluk bilinci, eş seçimi ve mutlu bir aile kurmanın yollarını pratik önerilerle sunar.

11. Evlenmeden Önce – Doğan Cüceloğlu

- Evliliğin sadece sevgi değil; güven, saygı, iletişim ve ortak değerler üzerine kurulması gerektiğini anlatır. Kişinin önce kendini tanıması ve eş seçiminde karakter uyumuna dikkat etmesi gerektiğini vurgular.

Makale Önerileri

1. Ebeveynlerin Çocukluk Yaşantılarının Çocukları ile İlişkisine Etkisi

Yazar: Ayşegül Yıldırım

Konu: Ebeveynlerin kendi çocukluk deneyimlerinin, mevcut çocuklarıyla kurdukları ilişkiye etkisi.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

2. Ebeveyn ve Genç İlişkisinde Aile Tutumları ve Değer Aktarımı

Yazar: G. Aksan

Konu: Aile tutumları, değer aktarımı ve genç-ebeveyn ilişkisi bağlamında tutumların rolü.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

3. Türkiye’de Birlikte Ebeveynlik Deneyimleri: Nitel Bir Çalışma

Yazar: Y. Özdemir

Konu: Evli / birlikte yaşayan çiftlerin birlikte ebeveynlik süreçleri, anlaşmazlıklar ve işbölümü üzerine nitel analiz.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

4. Türkiye Gençlik Konulu Makaleler: Sistemik Bir İnceleme

Yazar: Özge Algül, Abdullah İnce, Üsame Balıkcı, Özge Algül

Konu: Türkiye’de yayımlanmış gençlik araştırmalarının kapsadığı temalar, yöntemler ve eğilimler üzerine sistematik analiz.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

5. Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Konulu Makaleler: Tematik İçerik Analizi Çalışması

Yazar: Emine Tayan; S. Damla Gedik Zekiye; Morkonyunlu; Mustafa Sözbilir; A. Cihan Konyalıoğlu.

Konu: Türkiye’de ebeveyn-çocuk ilişkisi üzerine yapılmış makaleler üzerine tematik içerik analizi.

Kaynak: ResearchGate üzerinden erişilebilir.

6. Ebeveynlik Tutumuna Yeni Bir Bakış: Merhametli Ebeveynlik

Yazar: Eşref Nas

Konu: Ebeveynlik tutumlarının sınıflandırılması, “merhametli ebeveynlik” kavramı ve uygulama önerileri.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

7. Gençlerin Aile ve Evlilik Kurumuna Yaklaşımlarının Toplumsal Değişme Ekseninde Analizi

Yazar: Z. Çiçek

Konu: Gençlerin aile ve evlilik kurumuna yönelik tutumları, toplumsal dönüşüm bağlamında değerlendirme.

Kaynak: Akademik Birikim Dergisi üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

8. Ebeveynlerin Bağlanma Biçimlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Üzerine Etkisi

Yazar : R. Akatlı

Konu: Ebeveynlerin bağlanma stilleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki.

Kaynak: Journal of OMEP Turkey üzerinden metne ulaşılabilir.

9. Türk Toplumunda Aile-Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış

Yazar: F. Tezel Şahin

Konu: Toplumsal değişim ekseninde ebeveyn tutumları, çocukla ilişki ve kültürel etkiler.

Kaynak: PDF tez formatında erişilebilir.

10. Ailelerin Gençlere Karşı Tutumları ve Gençlerin Ailelerinin Tutumlarını Algılayışları (Üniversite Gençliği Üzerinde Araştırma)

Yazar: Şule Çerik

Konu: Üniversite gençleri ile aileleri arasındaki tutum alışverişi ve algılama süreçleri.

Kaynak: Ege Akademik Bakış özeti sayfasından erişilebilir.

11. Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki

Yazar: Fatma Yaşar Ekici, Gülsüm Göger

Konu: Ebeveyn kişilik özelliklerinin çocukların sosyal becerilerine etkisi.

Kaynak: ULAKBİLGE üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

12. Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumları

Yazar: E. Alabay

Konu: Ebeveynlerin tutumlarının demografik özelliklerle ilişkisi (cinsiyet, gelir, eğitim vs.).

Kaynak: Journal of OMEP Turkey makalesi çevrimiçi erişilebilir.

13. Sosyal Medyanın Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri: Bir Literatür İncelemesi

Yazar: Ebrar Kevser Katırcı, Sefa Bulut (İbn Haldun Üniversitesi)

Konu: İnternet ve sosyal medya kullanımının günümüz toplumunda çocuklar ve ergenler üzerindeki çok yönlü etkisi.

Kaynak: İbn Haldun Çalışmaları Dergisi, 9(2), 125–144.

14. Küçük Ekranların Büyük Etkileri: Çocuklar ve Dijital Dünyanın Etkileşimi

Yazar: Şükriye Ünal Tokpunar, Hüseyin Koçak (Afyon Kocatepe Üniversitesi)

Konu: Dijital çağda çocukların medya kullanımına yönelik ebeveyn görüşleri üzerine bir inceleme.

Kaynak: DergiPark üzerinden PDF halinde ulaşılabilir.

Video Önerileri

Çocuk Kitaplarının Seçimi — Prof. Dr. Gülden Uyanık (AÇEV / Uzmanlar Anlatıyor)

Çocuk kitaplarının gelişime katkısı ve doğru kitap seçimini anlatır.

Uzmanlar Anlatıyor: Erken Çocukluk (AÇEV — Seriden Örnek Video)

Erken çocukluk dönemini, gerekli müdahaleleri ve süreçte ailenin rolünü işler.

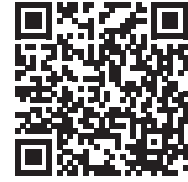
Anne Doğru Yolda mı? — Doğan Cüceloğlu (Konuşma / Seminer Kaydı)

Başarılı ve mutlu çocuk yetiştirmenin temel ilkelerini aktarır.

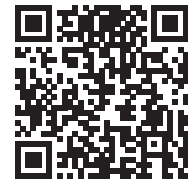
Çocuklarla İletişim Becerileri — Rehber (TV Programı, Uzman Konuklar)

Aile-çocuk iletişimde yapılan hatalar ve sağlıklı iletişim yolları üzerine bir kayıttır.

Evlenirken Nelere Dikkat Etmeli? — Saliha Erdim (Aile Okulu Bölümü)

Evlilik öncesi dikkat edilmesi gereken pratik konuları ve aile içi beklentileri işler.

Evlilik Kararı Alırken Nelere Dikkat Edilmeli? — “Sorun Değil” Programı (Uzman Paneli)

Evlilik kararında psikolojik / sosyal açıdan göz önünde tutulması gereken noktalara değinir.

Evlenmeden Önce Dikkat Etmeniz Gereken 7 Altın Kural – Uzman Psikolog (Kısa Rehber)

Gençlere evlilik öncesi sorulması gerekenleri ve hazırlık önerilerini anlatır.

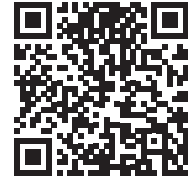
Evlilik Öncesi Sorulması Gereken Sorular – Uzman Psikolog Berat Taşbaşı

Evlilik öncesinde çiftlerin birbirleriyle konuşması gereken temel başlıkları ele alır.

Gençlik ve Aile Akademisi – Genç Memur-Sen (Örnek Bölüm, Çocuk / Aile Gelişimi Konuklu)

Gençlere ve ailelere yönelik akademik/uygulamalı rehberlik; aile içi roller ve gençlik konularını içerir.

Çocuk Gelişiminde Erken Müdahale – Prof. Dr. Sevda Bekman (AÇEV / Uzmanlar Anlatıyor)

Erken müdahalenin önemini ve ailelerin atabilecekleri somut adımları anlatır.

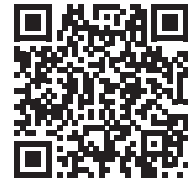
Aile ve Çocuk İletişiminde Sınırların Önemi – Cihan Çelik

Çocuklarla sağlıklı iletişimde sınırların nasıl kurulması gerektiği ele alınır.

Okula Uyum Sürecinde Ailenin Rolü – Youtube’da “Aile Seminerleri” Başlığıyla Yayınlanmış Bir Video

Aile ve seminer başlığıyla yayınlanmış bu video, çocukların okula adaptasyon sürecinde ebeveynlerin rolüne odaklanır.

Bir Aile Meselesi – Eğitim Dizisi

Çocuklara, ergenlere, yetişkinlere ve ailelere yönelik pek çok başlık altında eğitimler sunar.

Kairos Kürsü Ebeveyn Olmayı Kolaylaştırmak- Elif Çalışkan

Ebeveyn olmak üzerine tavsiyeler içerir

Film Önerileri

1. Her Çocuk Özeldir (Taare Zameen Par)

Disleksi yaşayan bir çocuğun öğretmeni sayesinde potansiyelini keşfetmesini anlatır.

2. Dangal

Babalarının desteğiyle güreşte şampiyon olan iki kız kardeşin gerçek hikâyesini konu eder.

3. Rafadan Tayfa: Göbeklitepe

Rafadan Tayfa ekibinin tarihin sıfır noktası Göbeklitepe'de geçirdiği heyecanlı ve öğretici macerayı işler.

4. Kaptan Pengu ve Arkadaşları: Mandalina'nın Günlüğü

Kaptan Pengu ve arkadaşlarının, doğayı koruma ve yardımlaşmanın önemini keşfettikleri renkli bir serüvene çıkışlarını anlatır.

5. Kral Şakir: Oyun Zamanı

Kral Şakir ve arkadaşlarının dijital dünyanın zorluklarıyla yüzleştiği, sorumluluk ve aile bağlarını işleyen eğlenceli macerasını konu eder.

6. Bizim Köyün Şarkısı

Şehirden köye dönen bir çocuğun hayallerini gerçekleştirme çabası ve aile bağlarını yeniden keşfetmesini konu eder.

7. Can Dostlar

Teknolojiden uzaklaşıp doğaya çıkan çocukların dostluk, dayanışma ve sorumluluk almayı öğrenmelerini anlatır.

8. Rafadan Tayfa: Galaktik Tayfa

Rafadan Tayfa ekibinin uzaydan gelen dost bir varlıkla yaşadığı macera aracılığıyla misafirperverlik ve cesareti keşfetmelerini konu eder.

9. Doru

Cesur tay Doru'nun; dostluk ve özgürlük mücadelesini, dayanışma ve cesaret temalarıyla işleyen macerasıdır.

10. Ersin Show: Can Dostlar – Tatilde Karavan

Bir grup çocuğun karavan tatilinde başından geçen eğlenceli ve öğretici olaylarla aile, paylaşım ve sorumluluk değerlerini öğrenmelerini konu eder.

11. Keloğlan: Kara Prens'e Karşı

Keloğlan'ın kötülüğe karşı verdiği mücadeleyi, doğruluk ve cesaret temalarıyla anlatır.

12. Nasreddin Hoca: Zaman Yolcusu

Nasreddin Hoca'nın zamanda yolculuk yaparak bilgelik, mizah ve tarih dersleri verdiği eğlenceli bir serüvendir.

13. Tay

Peygamber Efendimiz döneminde geçen bir tayın özgürlük yolculuğunu ve sadakatini; sade ve saygılı bir dille anlatır.

14. Bir Düş Gördüm

Kaza sonrası hayal dünyası ile gerçek arasında kalan bir çocuğun iç yolculuğunu, sabır ve umudu anlatır.

15. Uçan Araba

Bilime meraklı çocukların uçan araba projesi üzerinde çalışırken ekip çalışması, azim ve aile desteğinin önemini keşfetmelerini konu eder.

16. Rüzgarı Dizginleyen Çocuk

Genç yaşta tüm imkansızlıklara rağmen bir çocuğun dehasını kullanarak bütün bir köyü susuzluktan kurtarma çabasını anlatır.

17. Umudunu Kaybetme

Her şeyini kaybetme ve umutsuzluğa sürüklenme eşiğine gelen bir babanın verdiği mücadeleyi anlatır.

18. Hay Bin Yakzan

Gözlerini orman hayatına açmış bir çocuğun kendini ve Allah'ı zihinsel süreçleri ile bulma serüvenini anlatan bir animasyondur.

19. Sevginin Gücü

Sevgi din, dil, ırk ve insan ayrımı gözetir mi? Sevginin mücadele ile harmanlandığında ortaya çıkardığı gücü, sıcak ama heyecanlı bir dil ile anlatır.

20. Cennetin Çocukları

İki kardeşin maddi imkânsızlıklar içinde verdiği masum mücadeleyi ve dayanışmayı anlatan gerçekçi ve duygusal filmidir.

21. The African Doktor

Kongo kökenli bir doktorun Fransa'daki kırsal bir köyde kabul görme mücadelesi ve saygın bir doktor olma serüvenini anlatır.

22. Yedinci Koğuştaki Mucize

Mental retardasyonu olan bir babanın uğradığı bir haksızlık sebebiyle hapse girmek zorunda kalması ve kızı ile kurduğu muhteşem bağı anlatan oldukça duygusal bir filmidir.

23. Mucize (Wonder)

Yüzünde ciddi bir deformasyon olan bir çocuğun kendisini sıradan bir okulda ifade etmeye çalışmasının hikayesini konu alır.

24. Hıçkırık

Tourette sendromuna yakalandığı için devamlı konuşurken kekemelik ve tikanıklık yaşayan insanın öğretmen olma hayalini nasıl gerçekleştirdiğini anlatır.

25. Komşum Totoro

Annelerinin hastalığı nedeniyle yattığı hastanenin yakınında bir yerine taşınan iki kız kardeşin evlerinin yakınındaki ormanda yaşayan yaratıklarla olan ilişkilerini anlatır.

26. Ters Yüz

Film, genç Riley'in Ortabatı'daki hayatından sökülüp San Francisco'ya taşınmasının ardından duyguları olan Sevinç, Korku, Öfke, Nefret ve Üzüntü'nün yeni bir şehirde, evde ve okulda nasıl hareket etmeleri gerektiği konusunda yaşadıkları çatışmayı anlatır.

27. Her Şeye Evet

Kendi içerisinde birçok ders barındıran bu film, ailelerin çocuklarına karşı takındıkları tutumu, hayır demenin yanı sıra evet demenin de önemini anlatır; aile içi iletişimin sınırlarını zorlamayı ve bu sınırlar dahilinde neler yapılabileceğini konu eder.

Oyun Önerileri

Dışarıda Oynanabilecek :

1. Gölge Avı

- Nasıl oynanır: Açık havada oynanır. Bir kişi ebe olur, diğerlerinin gölgesine ayağıyla basmaya çalışır. Yakalanan ebe olur.

2. Doğa Bingo

- Nasıl oynanır: Herkese kart verilir (ör. ağaç, kuş, sarı çiçek, böcek). Parkta gezerken gördüklerini işaretler. İlk tamamlayan "Bingo!" der.

3. İsim Zinciri Yakalama

- Nasıl oynanır: Top atma oyunu. Bir kişi topu atarken başka birinin adını söyler. İsmi söylenen topu düşürmeden yakalamalı. Yakalamazsa cezalı hareket yapar.

4. Renk Avı Yarışı

- Nasıl oynanır: Hakem bir renk söyler. Herkes koşarak o renkte bir nesne bulup geri getirir. İlk getiren puan alır.

5. Hayali Hazine Haritası

- Nasıl oynanır: Bahçe ya da parkta küçük objeler saklanır. Basit bir harita çizilir. Aile birlikte haritayı çözerek "hazineyi" bulmaya çalışır.

Evde Oynanabilecek:

1. Karton Kule Yarışı

- Nasıl oynanır: Gazete, dergi ya da kartonlarla en yüksek kuleyi kurma yarışı yapılır. Zaman sınırlı (5 dk). En sağlam ve yüksek kule kazanır.

2. Gözleri Bağlı Tarif

- Nasıl oynanır: Birinin gözleri bağlanır, diğeri ona sözlü tariflerle basit bir şekil çizer (ör. ev, kalp). Sonuçlar çok komik olur.

3. Mutfak Müzik Grubu

- Nasıl oynanır: Herkes mutfaktan bir eşya seçer (tencere, kaşık, bardak). Ritim tutularak ailece mini konser yapılır.

4. Ters Anlat Bakalım

- Nasıl oynanır: Sessiz sinema gibi ama bu kez hareket yerine sözcükler tersinden anlatılır. Örn. "Elma" kelimesini "Kırmızı yuvarlak meyve ama portakal değil" diye dolaylı anlatırsın.

5. Hızlı Eşya Getir

- Nasıl oynanır: Evdeki bir kişi "Bana kırmızı bir şey getir" der. Herkes koşup getirir. En ilginç ve yaratıcı nesneyi getiren kazanır.

Çocuk Dergileri ve Belgesel

Önerileri

Çocuk Dergileri

1. **Diyanet Çocuk Dergisi** – Manevi değerler, hikâyeler, oyunlar ve bulmacalar içeriyor.
2. **Bilim Çocuk (TÜBİTAK)** – Bilimsel merak uyandırıcı, deneyler ve araştırma yazılarıyla dolu.
3. **Mavi Kırlangıç** – Çocuklara çevre sevgisi, doğa bilinci ve kitap kültürü kazandırıyor.
4. **TRT Çocuk Dergisi** – TRT Çocuk çizgi filmleriyle bağlantılı eğlenceli içerikler barındırıyor.
5. **Arkadaş (Timaş Yayınları)** – Hikâyeler, bulmacalar, eğlenceli sayfalarla çocuklara hitap ediyor.
6. **Meraklı Minik (TÜBİTAK)** – Okul öncesi çocuklar için doğa, hayvanlar ve çevre üzerine görsel ağırlıklı içerikler.
7. **Çocuk Kalbi** – Hikâye, çizim ve kısa bilgilerle değer odaklı içerikler sunuyor.

Çocuk Belgeselleri

1. **TRT Belgesel – Sıra Dışı Hayvanlar** – Çocuklara eğlenceli bir anlatımla hayvan sevgisini aşılar.
2. **TRT Çocuk – Rafadan Tayfa Göbeklitepe** – Tarih bilinci için eğlenceli bir yapımdır.
3. **Kâşif (TRT Çocuk)** – Çocukların doğa ve bilimle ilgili konuları keşfetmesine imkân tanır,
4. **Niloya Belgesel Serisi (TRT Çocuk özel içerikleri)** – Minik yaş gruplarına yönelik eğlenceli öğrenmeyi sağlar.
5. **Hayvanlar Âlemi (Türkçe seslendirme)** – Hayvanların yaşamını kısa bölümlerle çocuklara uygun şekilde anlatır.
6. **İslam Tarihi Belgeselleri (Diyanet TV – Çocuklara Uygun Bölümler)** – Sahabe hayatları ve manevi hikâyelerden uyarlamalar içerir..
7. **TRT Çocuk – Ege ile Gaga** – Doğa ve çevre üzerine eğlenceli, eğitici keşifleri gösterir.

SON SÖZ

Her yolculuğun bir başlangıcı ve bir nihayeti vardır. Ancak Gençlik ve Aile Akademisi, sona ermekten ziyade yeni başlangıçlara kapı aralayan bir yolculuk olarak zihinlerde yer etmiştir. Ramazan'ın bereketiyle harmanlanan bu eğitimler, aileye dair zihinlerde yeni ufuklar açmış, kalplerde derin izler bırakmıştır.

Aile, insanın hem ilk sığınağı hem de son durağıdır. Akademi süresince işlenen her bir konu, bu sığınağın ne kadar kıymetli olduğunu yeniden hatırlatmış; gençlerden anne babalara, toplumun farklı kesimlerinden katılımcılara aile olmanın sorumluluklarını daha yakından hissettirmiştir. Alanında uzman isimlerin katkılarıyla verilen dersler, yalnızca bilgi aktarmakla kalmamış; aynı zamanda ilham olmuş, geleceğe dair umutların yeşermesine şahitlik etmiştir.

Bu vesileyle, Akademi'ye emek veren tüm hocalarımıza, katkı sunan kurum ve kuruluşlara ve en önemlisi yoğun ilgisiyle bu programı anlamlı kılan katılımcılara teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Temennimiz odur ki, bu programla atılan adımlar, sadece bir anlık etkiyle sınırlı kalmasın; geleceğe taşınan, yeni projelere, yeni gönüllülüklerle, yeni ufuklara vesile olsun. Zira aile, nesilden nesile bırakılacak en değerli mirastır ve bizler, bu mirası koruma sorumluluğunu yüreğimizde taşımaya devam edeceğiz.

İpin yükünü düğüm çeker. Bizler bu ülkenin gençleri olarak, gençlik ve aile üzerinde politikalar üretmeye, ürettiğimiz politikaları ilgili mercilere paylaşmaya ve bütün toplumu kapsayacak şekilde hayata geçirmeye çalışacağız. Bu minvalde gençlerin ve aile kurumunun aleyhinde faaliyetler gösteren, sapkın ideolojilerini baskı unsuruna çevirmeyi görev bilip beyhude hayaller peşinde koşanlara karşı hakkı ve hakikati dile getirmeyi sürdüreceğiz. Aile hayatının dünya ve ahiret saadetine kilometre taşı olarak gören gençler olarak söz veriyoruz ki; Allah'ın ipine sınıksız sarılacağız ve yükü çeken düğüm olmaktan da asla geri durmayacağız.

Saygılarımızla...

GENÇ MEMUR-SEN

GENÇLİK VE AİLE REHBERİ

Genç Memur-Sen olarak, çağın hızla değişen koşullarında bireyin kök saldığı ve kendini gerçekleştirdiği yegâne zemin olan aile kurumunu, bir medeniyet inşası meselesi olarak ele aldık.

Bu özel akademi, aile kurumunun hakikatine yeniden dikkat kesilmek, yuva kurmanın ve sürdürmenin yüklediği mesuliyetleri idrak etmek gayesiyle titizlikle hazırlanmıştır. Alanında yetkin hocalarımızın katkılarıyla şekillenen yedi derslik bu kapsamlı eğitim programı, modern dünyanın hızına kapılan genç zihinlere ailenin neden "ilk yuva, son sığınak ve en güvenli liman" olduğunu hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Bu kitapçık; kriz yönetiminden mahremiyet bilincine, bağımlılıkla mücadeleden doğru anne-baba modeline ve ahlaki değerlerin aile içindeki yansımalarına kadar geniş bir perspektif sunan ufuk açıcı derslerin notlarını ve ruhunu taşımaktadır. Ayrıca, alanında duayen bir isimle gerçekleştirilen özel söyleşi, gençlerin aile tanımlarına dair samimi yansımalar ve ilham verici röportajlar gibi zengin içerikler de yer almaktadır. Genç okuyucular için hazırlanmış pratik rehber ve aile kütüphanesi önerileri ise bu çalışmayı, yalnızca bir hatıra değil geleceğe dair başvurulabilir bir el kitabı hâline getirmektedir. Genç Memur-Sen olarak, bu kıymetli çalışmanın, geleceğimizi inşa edecek genç ailelerimize bilinçli temeller atma konusunda yol gösteren bir ışık ve sağlam bir zemin olması en büyük temennimizdir.

Bu emeğin ortaya çıkmasına katkı sunan tüm hocalarımıza, konuklarımıza ve katılımcılarımıza gönülden teşekkürlerimizle... Unutmayın; Aile, geleceğe attığımız en güçlü imzadır.

+90 312 230 48 98
+90 312 230 09 72-73

GencMemurSen

www.gencmemursen.org.tr
info@gencmemursen.org.tr

Zübeyde Hanım Mh. Sebze Bahçeleri Cd.
No:86 Kat:3, 06400 Altındağ/Ankara